

© Бюлетэнь Асамблеі
дэмакратычных няўрадавых арганізацыяў Беларусі

КАНТАКТЫ:
А/с 82, 220030, Мінск-30, БЕЛАРУСЬ
тэл. (017) 225 51 10
факс (017) 206 59 09
ngo@user.unibel.by
www.ngo.unibel.by

Наклад 299 асобнікаў.
Распаўсюджваецца бясплатна.

Усе матэрыялы могуць быць выкарыстаныя ў поўным
альбо частковым аб'ёме толькі са спасылкай на Бю-
летэнь Асамблеі дэмакратычных няўрадавых аргані-
зацыяў Беларусі.

Аўтары апублікаваных артыкулаў нясуць адказ-
насьць за дакладнасьць фактаў.
Рэдакцыя можа не падзяляць меркаваньні аўтараў.
Рэдакцыя пакідае за сабой права публікаваць арты-
кулы дзеля палемікі.

Т Э М а

АЛЕСЬ БЯЛЯЦКІ: "КОЖНЫ СЯБАР АСАМБЛЕІ МУСІЦЬ
ВЕДАЦЬ, ШТО МЫ ІСНУЕМ ДЛЯ ТАГО, КАБ БЫЦЬ
АСАМБЛЕЯЙ САЛІДАРНАСЬЦІ" 3

Алёна Валынец
ВЫКАНАўЧАЕ БЮРО Ў СЕТЦЫ
існуючай і будучай Асамблеі 7

Сяргей Мацкевіч
MISSION IS POSSIBLE 9

Беларуская прэса пра кангрэс 11

Жэня Місілевіч
ШТО НАМ ТРЭБА ДЛЯ ПОЎНАГА ШЧАСЬСЯ 13

р э г і ё н

Ю.Сівец
КАШАЛЁК ЦІ ЖЫЦЬЦЁ!
Гомельшчыну дэактывавалі 16

ВІЦЕБСКІ ЗАСТОЙ
інтэрвію на фоне 5-годзьдзя
моладзевага "трэцяга сэктару" 17

Андрэй Мялешка
БЕЛАРУСЬ - У ЭЎРОПЕ
у Горадні прайшоў Форум НДА эўрарэгіёну "Нёман" 19

а с а м б л е я

"ПАРТНЭРСТВА БЯЗЬ МЕЖАЎ"
першая справаздача 22

і н ф а р м а т а р

..... 23

з р о б і м л е п ш!

СЬВЯТЫ МІКОЛА "ЗРОБІЦЬ ЛЕПШІ"
прапановы па кампаніі 24

к а м п а н і я

МАФІЯ - НЕСЬМЯРОТНАЯ?
Польскія НДА "Супраць карупцыі" 25

л і к б е з

Вольга Шастакова
ЛІЧБЫ ПІШУЦЦА ЛІЧБАМІ
Прэс-рэліз вачыма журналіста "Комсомолки" 29

і н і цы я т ы в а

НЕ - РЭПРЭСІЎНЫМ ЗАКОНАМ!
кампанія БАЖ 30

а р г р а з ь в і ц ь ц ё

Ала Кос
БАЧАНЬНЕ, ЦІ "КАРЦІНА"
БУДУЧЫНІ ВАШАЙ АРГАНІЗАЦЫІ
вучыцца марыць рэальна 31

а с а м б л е я

Натальля Кожурава, Алёна Андрэева
FROM BELARUS WITH LOVE
зьехалі прадстаўнікі валійскіх НДА 34

d e f a c t o

Алёна Андрэева, Ян Міхевіч
"РАЗАМ У БУДУЧЫНЮ"
падаецца, моладзь выбрала 36

Ян Міхевіч
ПЯЦЬ ГОД "ІНФАРМАЦЫЙНАЙ БОМБЕ"
"Аб'яднаны шлях" рыхтуе новы "Даведнік" 39

к а н с у л ь т а ц ы я

Вольга Смалянка
АСНОВЫ АРГАНІЗАЦЫІ І ВЯДЗЕНЬНЯ СПРАВАВОДЗТВА
Ў ГРАМАДЗКІХ АБ'ЯДНАНЬНЯХ 40

Алесь Бяляцкі:

КОЖНЫ СЯБАР АСАМБЛЕІ

МУСІЦЬ ВЕДАЦЬ, што мы існуем для таго, каб быць Асамблеяй салідарнасьці

5-6 кастрычніка 2002 году ў Менску адбыўся Кангрэс Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў Беларусі. У штогадовым форуме беларускага “трэцяга сэктару” ўзялі ўдзел каля 200 дэлегатаў ад арганізацыяў, грамадзкіх ініцыятываў, фондаў з усёй краіны, а таксама госьці з Украіны, Польшчы, Галандыі, Даніі. Ядвіга Мацкевіч папрасіла старшыню Рабочай групы Асамблеі Алесь Бяляцкага распавесці пра ўласнае бачаньне сытуацыі, якая склалася ў Асамблеі і ў айчынным “трэцім сэктары” цягам мінулых гадоў, паспрабаваць акрэсьліць пляны і перспэктывы беларускіх НДА.

— 3 часу правядзеньня чацьвертай Асамблеі няўрадавых арганізацыяў прайшло амаль два гады. Як можна ацаніць гэты перыяд?

— Гэта быў дастаткова складаны і ў пэўным сэнсе драматычны час. Многія няўрадавыя арганізацыі перажывалі сур’ёзныя цяжкасьці: былі вынесеныя дзясяткі папярэджаньняў, зьдзейсьненыя шматлікія правэркі, некаторыя арганізацыі нават зачынілі. Уціск вельмі абмяжоўвае нашу дзейнасьць, але я ня стаў бы сьцьвярджаць, што гэта асноўны чыннік, які дыктуе ўмовы разьвіцьця “трэцяга сэктару”. Шмат якія арганізацыі працавалі згодна са сваімі плянамі і мэтамі. Тое, што вялікая колькасьць НДА летась брала ўдзел у агульнанацыянальных кампаніях, сьведчыць пра тое, што мы здолелі дамовіцца, выпрацавалі агульны стратэгічны плян і заангажавалі тысячы людзей у гэтых кампаніях. Маю на ўвазе кампаніі па мабілізацыі і назіраньні.

Між іншым, гэта гаворыць і пра “сьпеласьць” “трэцяга сэктару”: мы перажылі дзіцячы ўзрост, перыяд ізаляцыянізму, самадастатковасьці — прайшло разуменьне, што ёсьць агульныя праблемы, якія трэба вырашаць супольна. Гэта тычыцца перш за ўсё калектыўнай абароны. Вострая патрэба ў гэтым узнікла пасля выбараў. Мы арганізоўвалі юрыдычную дапамогу, дасылалі лісты і пратэсты ў судовыя органы, якія касавалі рэгістрацыі і зачынялі арганізацыі.

Другое — гэта арганізацыя масавых кампаніяў. Для мяне асабіста самае прыемнае, што ў адрозьненьні ад палітычных партыяў і пасля заканчэньня прэзыдэнцкіх выбараў у нас захавалася сумесная стратэгія дзеяньняў. Яна рэалізавалася ў некалькіх кампаніях — па абароне Курапатаў, па абмеркаваньні закону аб веравызнаньнях, да якога далучаліся арганізацыі. Сюды ж можна аднесці кампанію “Зробім лепш!”, па выніках якой выдадзена брашура “Наш посьпех”.

На маю думку, гэта ўсё гаворыць пра пэўную сталасьць нашых арганізацыяў, пра наступны крок разьвіцьця як уласна Асамблеі, так і ў цэлым “трэцяга сэктару” Беларусі, кожнай арганізацыі.

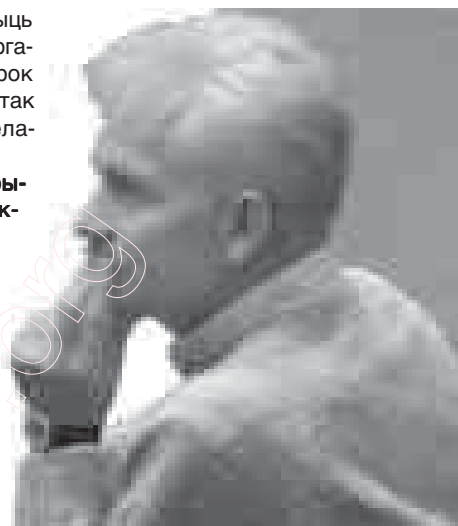
— Ці існуе, на Ваш погляд, рызыка палітызацыі “трэцяга сэктару” ў Беларусі?

— Сапраўды, выказваецца такая асьцярога, але, як мне падаецца, яна надуманая і неабгрунтаваная. Так, мяжа паміж грамадзкай і палітычнай дзейнасьцю вельмі тонкая, напрыклад, дзейнасьць праваабарончых арганізацыяў дзяржавай разглядаецца фактычна як палітычная. Мы спрабуем даказаць, што гэта

— праца няўрадавых арганізацыяў, але з нас толькі сьмяюцца. Натуральна, мы падпадаем пад усе тыя “прыемнасьці”, якія тычацца дзейнасьці палітычных партыяў. Зь іншага боку, самі палітычныя партыі ў нас зараз адсунутыя ў поле дзейнасьці “трэцяга сэктару”, і нашая праца шмат у чым перасякаецца. Партыі абмежаваныя ў палітычнай дзейнасьці, таму некаторыя зь іх з-за свайго паходжаньня бяруць на сябе задачы, зьвязаныя, напрыклад, з разьвіцьцём нацыянальнай культуры. На мой погляд, ня трэба рабіць з партыяў пудзіла, думачь, што гэта нешта страшнае, незразумелае, што можа пашкодзіць разьвіцьцю “трэцяга сэктару”. У нас адрозная ад краінаў са сталай дэмакратыяй сытуацыя, дзе ёсьць выразнае разьмежаваньне паміж палітычнай і грамадзкай дзейнасьцю. Але нашая сытуацыя таксама не арыгінальная. Узгадайце Польшчу ў 80-я гг., дзе падчас змаганьня з дыктатурай да палітыкаў, грамадзкіх і прафсаюзных дзеячоў далучыўся яшчэ і касцёл.

Мне здаецца, што мы павінны працаваць разам. Іншая справа, што трэба разьмяжоўваць палітычную і непалітычную дзейнасьць.

Узорам такога разьмежаваньня сталі леташнія выбары, калі няўрадавыя арганізацыі ўзялі на сябе непалітычны аспект кампаніі. Ва ўсім сьвеце назіраньне і мабілізацыя падчас выбараў ня лічацца палітыкай, толькі ў нас некаторыя “сябры” называюць гэта палітычнымі дзеяньнямі. Я катэгарычна супраць гэтага. Такія правы замацаваныя за няўрадавымі арганізацыямі і дзеючай Канстытуцыяй Беларусі, і Законам аб выбарах. Гэтае права ў нас ёсьць. Мы не

парушаем закон, не залазім на тэрыторыю дзейнасьці палітычных партыяў, мы займаемся тым, што абгаворана законамі, якія зараз дзейнічаюць у краіне.

З выступу А.БЯЛЯЦКАГА: На маю думку, ня трэба баяцца абвінавачваньняў у “палітызацыі” “трэцяга сэктару”. У нашых умовах любая непадкантрольная ўладам дзейнасьць ужо зьяўляецца палітыкай. Такія абвінавачваньні, на маю думку, трэба ўспрымаць як кепскае надвор’е, як дождж ці як сьнег. Няхай сыпе, а мы павінны ісьці сваёй вызначанай дарогай. У пэрспэктыве ж для нас добра наладжаныя кантакты з дэмакратычнымі палітычнымі партыямі, абмен думкамі, каардынацыя дзеяньняў, што адбываюцца ў рамках КРДС — зарука пабудовы сапраўды дэмакратычнага грамадства.

У той жа час вельмі істотным для Асамблеі я лічу тое, што мы не навязваем нейкі адзін аспэкт дзейнасьці для ўсіх няўрадавых арганізацыяў. Я прынцыповы прыхільнік гэтага. Тут вельмі важным зьяўляецца давер да кіраўнікоў і сябраў саміх арганізацыяў і ўсьведамленьне іх поўнай самастойнасьці ў выбары. Арганізацыя — гэта добраахвотнае аб’яднаньне людзей, і калі яны ня хочуць займацца нейкай справай, браць удзел у нейкай ініцыятыве ці кампаніі, з боку Асамблеі ні ў якім разе не павінна быць і ніколі ня будзе ціску ў дачыненьні да іх.

Тым ня менш, паважаючы самастойныя рашэньні кожнай асобнай арганізацыі, я зьяўляюся шчырым прыхільнікам і буду садзейнічаць сумесным калектыўным дзеяньням, бо толькі яны найбольш эфэктыўныя для дасягненьня супольных мэтаў. Пра гэта сьведчыць практыка грамадзянскіх кампаніяў, мэты якіх могуць быць рознымі.

Мы павінны разумець, што жывем у неспрыяльным момант для разьвіцьця “трэцяга сэктару”. І нашае ратаваньне ў еднасьці — гэта тое, што нам наканавана. Калі мы будзем працаваць паасобку, не каардынуючы свае дзеяньні, значыць, мы проста ня будзем уяўляць сабой аніякай рэальнай сілы, мы ня будзем здольныя вырашаць праблемы ў грамадстве. Інфармаваньне насельніцтва, праца зь людзьмі — усё гэта патрабуе тысячы розных формаў, людзей, рук, толькі ў гэтым выпадку ў Беларусі можна нешта зьмяніць.

З выступу А.БЯЛЯЦКАГА: Набліжаюцца мясцовыя выбары, частка НДА будзе браць удзел у непалітычных кампаніях. На сёньняшні дзень многія з нашых арганізацыяў здольныя ня толькі вучыцца, але таксама і вучыць іншых, як можна арганізаваць эфэктыўную працу ў такіх неспрыяльных умовах, якія склаліся ў нас.

— Вядома, што існуюць недзяржаўныя арганізацыі, стварэньне якіх ініцыяванае ўладамі ці каляўладнымі коламі. Ці ёсьць нейкае супрацоўніцтва альбо супрацьстаяньне паміж імі і Асамблеяй? Ці існуе жорсткі падзел?

— Безумоўна, такі падзел існуе. Арганізацыі вэтэранаў, Савет жанчынаў, БРСМ — усе яны лічацца няўрадавымі арганізацыямі, якія аднак атрымліваюць фінансаваньне ад ураду. Формальна, калі б хтосьці зь іх захацеў стаць сябрам Асамблеі, дзеля чаго трэба падтрымліваць чатыры асноўныя прынцыпы — спрыяньне дэмакратычнаму разьвіцьцю Беларусі, рынкавым рэформам, абароне правоў чалавека і незалежнасьці, — то яны мелі б такую магчымасьць. Але, напэўна, гэта ня тыя арганізацыі, якія самі могуць прымаць рашэньні, таму спадзяюцца на тое, што такое некалі адбудзецца, не выпадае.

Якраз тут варта казаць пра палітызацыю “трэцяга сэктару” ў кепскім сэнсе гэтага слова: грамадзкая арганізацыя цалкам залежыць ад пэўнай палітычнай сілы ці ўлады.

Сярод сябраў Асамблеі ёсьць тыя, што маюць актыўныя і дзелавыя стасункі з уладамі. Гэта перш за ўсё сацыяльна накіраваныя арганізацыі, тыя, што працуюць з моладзьдзю на ўзроўні рэгіёнаў, мястэчак, раёнаў. Гэта дапамагае ім вырашаць свае статутныя задачы, і ўлады вельмі часта адкрытыя для такога супрацоўніцтва, бо яны бачаць рэальную карысьць для канкрэтнага мясцовага насельніцтва.

З выступу А.БЯЛЯЦКАГА: Мы будзем свае адносіны з грамадствам, з уладамі на падставе пазытыўных дзеяньняў, і нашыя думкі трэба ўлічваць. Ня толькі мы маем патрэбу ў канструктыўнай супрацы з уладамі, але і яны мусяць супрацоўнічаць з намі. Бо без наладжваньня кантактаў з NGO ўладам будзе цяжка, нават немагчыма наладзіць нармальныя стасункі з цывілізаваным сьветам. Зараз адбываецца своеасаблівае выпрабаваньне на трываласьць. І нам ня трэба ўпадаць у роспач, ня трэба мітусіцца і шукаць каля сябе ворагаў і вінаватых. Ня трэба падрываць падваліны, тыя прынцыпы, якія мы абвясчалі ў Асамблеі. Трэба быць цяроплівымі і вынаходлівымі.

— Якімі Вам бачацца асноўныя мэты дзейнасьці Асамблеі і ўсяго “трэцяга сэктару” Беларусі на дадзеным гістарычным этапе?

— Адна зь істотных — мы павінны ўзмацняць калектыўную абарону: нельга пакідаць арганізацыі сам-насам зь бядой. Той, хто сутыкаецца зь нейкімі гвалтоўнымі дзеяньнямі — “наездам” падатковай інспэкцыі, КДБ, канфіскацыяй маёмасьці, закрыцьцём арганізацыяў па нейкіх фармальных прычынах, — можа разьлічваць на нашу дапамогу. І прыклад БАЖ, які арганізаваў кампанію па абароне гарадзёнскіх журналістаў, павінен стаць узорным для нас: гэта досьвед, які мы будзем выкарыстоўваць у абароне арганізацыяў. Кожны сябар Асамблеі мусяць ведаць, што мы існуем для таго, каб быць “Асамблеяй салідарнасьці”.

Таксама безумоўна пэрспэктыўнымі мне падаюцца формы супрацоўніцтва ў выглядзе грамадзянскіх кампаніяў. Яны могуць быць рознастайныя, і ініцыятыва павінна зыходзіць, як і было дагэтуль, ад сябраў шараговых няўрадавых арганізацыяў, а мы ў рамках Асамблеі мо-

жам толькі паспрыяць выпрацоўцы канцэпцыі правядзення гэтых кампаніяў, распаўсюджвання інфармацыі.

**3 выступу А.БЯЛЯЦКАГА: У кожнай во-
бласці пачынаюць працаваць юрысты, ас-
ноўная задача якіх — дапамагчы NGO ў рэ-
гістрацыі, у наладжванні стасункаў з ула-
дамі, у тым ліку з судамі, пракуратурамі, вы-
канаўчымі і правяраючымі органамі. Самае
істотнае, чаго мы зараз дабіваемся — гэта
адкрытасць інфармацыі пра гэтыя працэсы,
інфармаваньне як беларускага грамадства,
так і міжнароднай супольнасці. Мы не даем
і не дамо ўладам распаўляцца зь няўрада-
вымі арганізацыямі “ўціху”.**

Можна сказаць, што зараз арганізацыі “са-
сьпелі”, бо многія зь іх паспяхова працуюць

шмат гадоў. Гэта сьведчыць пра ўстойлівасць
і стабільнасць “трэцяга сэктару” ў Беларусі. І
што вельмі важна, спробы ўладаў супрацьпа-
ставіць арганізацыі адну адной, каб мы займа-
ліся толькі сваімі праблемамі, а не вырашалі
проблемы грамадства разам, не ўдаюцца. Мы
скансалідаваныя, ёсць агульнае разуменне,
што нашая праца патрэбная. А якія будуць
шляхі ўдасканалення працы Асамблеі —
гэта залежыць літаральна ад кожнай арганіза-
цыі.

— Ці далучаюцца да Асамблеі новыя арга-
нізацыі?

— Безумоўна. Гэта жывы працэс: увесь час у
склад Асамблеі ўваходзяць новыя арганізацыі,
часам выходзяць старыя. Я лічу, што гэты пра-
цэс натуральны, самае галоўнае, што асноўны
касьцяк застаецца такім, якім і быў на працягу
некалькіх апошніх год.

ЗАЯВА

IV Кангрэсу Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў Беларусі “У АБАРОНУ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ БЕЛАРУСІ”

Мы, дэлегаты IV Кангрэсу Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў Беларусі,
прадстаўнікі грамадзкіх аб’яднанняў і грамадзкіх ініцыятываў краіны, пацвярджаем вы-
кладзеныя ў Рэзалюцыях і Ўхвалах папярэдніх Асамблеяў прынцыпы сваёй дзейнасці: не-
залежнасць Беларусі, рынкавыя эканамічныя рэформы, дэмакратыя, нацыянальна-куль-
турнае адраджэнне, правы чалавека і інтэграцыя ў эўрапейскія структуры.

Мы лічым, што пабудова дэмакратычнага грамадства і прававой дзяржавы, фармаваньне
развітай грамадзянскай супольнасці, дасягненне дабрабыту беларускага народу
магчымыя толькі пры ўмове захавання і ўмацавання дзяржаўнага суверэнітэту Беларусі.

Мы з трывогай адзначаем, што ў дадзены момант ствараюцца ўмовы для страты дзяржаў-
най незалежнасці і зьнішчэння Рэспублікі Беларусь як суб’екта міжнароднага права.

Мы звяртаем увагу на тое, што любыя захады асобных людзей і дзяржаўных органаў, на-
кіраваныя на ліквідацыю дзяржаўнага суверэнітэту Беларусі, зьяўляюцца антыканстытуцый-
нымі, амаральнымі і злачыннымі.

Мы заяўляем свой рашучы пратэст супраць плянаў інкарпарацыі Беларусі ў склад іншай
дзяржавы, якія разглядаем як шлях да ўмацавання недэмакратычнага рэжыму.

Асамблея НДА Беларусі заклікае ўсе грамадзкія аб’яднанні і грамадзянскія ініцыятывы
краіны, палітычныя партыі, прафэсійныя саюзы, дзяржаўныя органы незалежна ад палітыч-
ных перакананняў кіравацца ў сваёй дзейнасці прынцыпам цэласнай непарушнасці бела-
рускай дзяржавы, абараняць суверэнітэт нашай Бацькаўшчыны.

Прынята ў Менску, 6 кастрычніка 2002 году

РЭЗАЛЮЦЫЯ

IV Кангрэсу Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацый Беларусі
“АБ СТАНЕ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА І ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЬЦІ Ў БЕЛАРУСІ”

Мы, дэлегаты IV Кангрэсу Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацый Беларусі, лічым, што замацаваныя ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, ва Ўсеагульнай дэкларацыі правоў чалавека і іншых міжнародна-прававых актах правы і свабоды чалавека зьяўляюцца неад’емнымі і ня мусяць парушацца. Пávaга да свабоды слова і друку, свабоды сумленьня, свабоды асацыяцыі і права на ўступленьне ў саюзы і асацыяцыі — гэта неабходныя ўмовы фармаваньня ў Беларусі дэмакратычнай прававой дзяржавы і разьвіцьця грамадзянскай супольнасьці.

Асамблея НДА Беларусі з занепакоенасьцю адзначае, што становішча з правамі чалавека ў краіне за 2001-02 гады значна пагоршылася:

— У краіне створаныя вельмі неспрыяльныя ўмовы для разьвіцьця грамадзкіх аб’яднаньняў. Дзяржава робіць захады, скіраваныя на вынішчэньне “трэцяга сэктару”. Хваля рэпрэсіў супраць грамадзкіх аб’яднаньняў, распачатая ў 2001 годзе, не спыняецца да гэтага часу. Яна адзначаная ліквідацыяй такіх арганізацый, як “Задзіночаньне беларускіх студэнтаў”, Моладзевы інфармацыйны цэнтар, Цэнтар “Вежа”, шматлікімі выпадкамі канфіскацыі маёмасьці сябраў Асамблеі, што бралі ўдзел у мабілізацыйнай кампаніі і кампаніі назіраньня падчас прэзыдэнцкіх выбараў. Сучасная практыка вынясьленьня папярэджаньняў грамадзкім аб’яднаньням зрабілася сродкам для шантажу пагрозай іх ліквідацыі. Ва ўмовах, калі дзейнасьць незарэгістраваных аб’яднаньняў забароненая і цягне за сабой адміністрацыйную адказнасьць, калі бесьперапынна праводзяцца вобшукі, канфіскацыі, правэркі і судовыя працэсы на падставе Дэкрэту №8 ад 2001 году і іншых рэпрэсіўных актаў заканадаўства, — самое існаваньне “трэцяга сэктару” ў Беларусі знаходзіцца пад пагрозай.

— Дзяржава вядзе рашучы наступ на свабоду слова. Ён адзначаны ліквідацыяй і забаронай газэты “Пагоня”, крымінальным перасьледам і забаронай на прафэсію журналістам Міколу Маркевічу, Паўлу Мажэйку, Віктару Івашкевічу, ціскам на недзяржаўныя мэдыі з боку Міністэрства інфармацыі і іншых органаў дзяржаўнай улады, канфіскацыямі накладаў выданьняў і абсталяваньня, цэнзурай, беспадстаўнымі арыштамі журналістаў, беспадстаўнымі зыскамі дзяржаўных службоўцаў да газэтаў. Артыкулы 367 “Паклёп на Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь”, 368 “Абразы Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь”, 369 “Абразы прадстаўніка ўлады” Крымінальнага кодэксу сталі сродкам барацьбы са свабодай слова і незалежнай прэсай, зрабілі немагчымымі аб’ектыўнае адлюстраваньне грамадзкага жыцьця і крытыку дзеяньняў уладаў. Крымінальны кодэкс стаў сродкам барацьбы зь іншадумствам.

— Парлямэнт краіны без уліку грамадзкай думкі, міжнародных нормаў, Канстытуцыі Беларусі прыняў недэмакратычны і рэпрэсіўны “Закон аб свабодзе веравызнаньня і рэлігійных арганізацыях”, які распальвае міжканфэсійную варожасьць і скасоўвае ў Беларусі свабоду сумленьня. Ва ўмовах гістарычнай поліканфэсійнасьці закон уводзіць у краіне адзіную дзяржаўную рэлігію, папярэдняю цэнзуру рэлігійнай літаратуры, істотна абмяжоўвае магчымасьці для стварэньня рэлігійных арганізацый, адначасова забараняючы вернікам супольна вызнаваць сваю рэлігію без рэгістрацыі аб’яднаньня. З моманту прыняцьця закону беларускія вернікі мусяць прасіць дазвол з боку ўладаў дзеля ажыццяўленьня рэлігійных абрадаў. У прэамбуле да закону замацаванае нераўнапраўе канфэсііў.

Асамблея няўрадавых дэмакратычных арганізацый Беларусі лічыць гэтыя факты недапушчальнымі, асуджае курс існуючага рэжыму на ліквідацыю правоў чалавека і, грунтуючыся на прынцыпах, абвешчаных папярэднімі Асамблеямі,

— прапануе органам дзяржаўнай улады, мясцовага самакіраваньня, прадпрыемствам незалежна ад формы ўласнасьці супольна зь няўрадавымі арганізацыямі працаваць на карысьць беларускага грамадзтва;

— заклікае беларускія ўлады стварыць спрыяльны заканадаўчы клімат у дзейнасьці няўрадавых арганізацый і грамадзянскіх ініцыятываў дзеля рэалізацыі грамадзянскай актыўнасьці;

— заклікае ўлады Беларусі спыніць ціск на недзяржаўныя сродкі масавай інфармацыі і стварыць роўныя ўмовы для дзейнасьці ўсіх мэдыяў незалежна ад формы ўласнасьці;

— заклікае ўлады Беларусі спыніць крымінальны перасьлед журналістаў;

— заклікае Палату Прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу адклікаць з Крымінальнага кодэксу артыкулы 367, 368, 369;

— асуджае прыняцьце дыскрымінацыйнага Закону “Аб свабодзе веравызнаньняў і рэлігійных арганізацыях”, патрабуе ад Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь адмовіцца ад падпісаньня гэтага Закону і стварыць пагаджальную камісію па выпрацоўцы дэмакратычнага варыянту закону, у якім будучыя ўлічаныя меркаваньні ўсіх канфэсііў і праваабарончых арганізацый.

Прынята ў Менску,
6 кастрычніка 2002 году

ВЫКАНАЎЧАЕ БЮРО У СЕТЦЫ

Т Э М А

існуючай і будучай Асамблеі

Шэсць гадоў таму грамадзкія арганізацыі аб'ядналіся на аснове чатырох прынцыпаў: дэмакратыя, незалежнасць Беларусі, нацыянальна-культурнае адраджэнне і дэмакратычныя эканамічныя рэформы. Аб'ядналіся з годнай, але не зусім акрэсленай мэтай — уратаваць дэмакратыю. Да гэтай ініцыятывы яны паставіліся натхнёна і з вялікім энтузіязмам: вызначылі прыкладную структуру, прынцыпы сяброўства, кірункі сваёй дзейнасці, якія, аднак, зь цягам часу пэўным чынам трансфармаваліся.

Пэрыяд уздыму характарызаваўся значнай ініцыятыўнасцю. На шматлікіх паседжаннях Рабочай групы (якая ў першыя гады існавання збіралася практычна ў поўным складзе) вяліся дыскусіі па стратэгіі развіцця, вызначаліся прыярытэты дзейнасці і г.д. Ужо ў 2000 г. была падрыхтаваная першая версія базы грамадзкіх аб'яднанняў — сябраў Асамблеі, наладжаны інфармацыйны абмен праз электронныя і паштовыя рассылкі, паўсталі абласныя Асамблеі і іх РГ, была праведзеная SOS-кампанія, выдадзеныя некалькі брашураў у дапамогу грамадзкім аб'яднанням.

Пэрыяд рамантызму мінуў — змяніліся стандарты і падыходы, многія арганізацыі выйшлі на больш якасны ўзровень працы, зрабіліся больш патрабавальнымі. Да таго ж прэзідэнцкая кампанія дадала горкага досведу. Таму, мабыць, мэты супольнага аб'яднання пачалі ўяўляцца менш канкрэтнымі і не такімі яснымі — уся сыстэма дзейнасці Асамблеі натуральным чынам падыйшла да неабходнасці рэарганізацыі. Хачу падкрэсліць, што ўвесь гэты працэс з'яўляецца натуральным. Пэрыяд станаўлення, росквіту, заняпаду, аднаўлення (альбо не-аднаўлення) перажывае любая больш-менш складаная сыстэма.

Існуюць усе перадумовы, каб Асамблея пераступіла крытычную кропку і нават выйшла з пэўнымі творчымі набыткамі. І тут вельмі важна, не марнуючы часу, сканцэнтравана на канструктыўных прапановах. Бо Асамблея, безумоўна, ёсць важным элементам грамадзкага развіцця, разбурэнне якога будзе недаравальнай памылкай.

Мне падаецца, першым крокам да мэты ёсць самаідэнтыфікацыя — вельмі важна ў бліжэйшы час сабрацца і шырокім колам арганізацыяў — сябраў Асамблеі абмеркаваць сытуацыю, паспрабаваць вызначыць місію і ацаніць перспэктывы. Гэта дасць трывалы грунт для ініцыятыўнай групы па распрацоўцы місіі Асамблеі. Хачу заўважыць, што ровар тут вынаходзіць ня варта — у той ці іншай форме ўсё калісьці абмяркоўвалася. Засталася аформіць.

Матэрыялам для гэтага могуць быць нядаўна сфармуляваныя сябрамі РГ і аформленыя Выканаўчым бюро мэты аб'яднання ў Асамблею: “Асамблея палягчае супрацоўніцтва паміж арганізацыямі, абараняе іх правы, аб'ядноўвае сябраў Асамблеі па кірунках дзейнасці, наладжвае абмен інфармацыяй, лябіруе інтарэсы НДА, стварае пазытыўны імідж грамадзкіх арганізацыяў, кансультуе няўрадавыя арганізацыі, дапамагае ім у дзейнасці”, — а таксама матэрыялы колішніх дыскусіяў па гэтай тэме.

Калі звярнуцца да тэорыі, то такое аб'яднанне можна акрэсліць як сетку грамадзкіх арганізацыяў. Існуе шэраг вызначэнняў, што такое сетка, але большасць з іх сыходзяцца на наступным: сетка — сыстэма абмену інфармацыяй і паслугамі паміж арганізацыямі. Адною з найважнейшых яе характарыстыкаў можна лічыць прынцып узаемадзеяння ўнутры сеткі. Яно (узаемадзеянне) можа ўключаць ня толькі рэалізацыю праектаў, але і супольны ўдзел у грамадзкіх акцыях, кампаніях (напрыклад, «Зробім лепш!»), а таксама публікацыю дакументаў ад імя сеткі, агучванне агульнай пазыцыі, удзел у кааліцыях альбо ўтварэнне іх (дзеля вырашэння пэўнай праблемы грамадства) у межах сеткі. Усё гэта рэалізуецца пры распрацаваным механізме працэдуры супольнага дэмакратычнага прыняцця рашэнняў. Важным для развіцця сеткі з'яўляецца адзіны статут і ясная, прынятая ўсімі місія.

Увогуле пра сеткі — чым яны ёсць, як працуюць, якія іх адрозненні ад іншых структураў — можна шмат казаць. Гэта магчымая тэма на цэлую рубрыку «Бюлетэня».

Нагадаю, на круглым сталё па місіі Асамблеі падчас дыскусіі ўдзельнікі пагадзіліся на сеткавы варыянт існавання структуры з функцыямі, падобнымі да вышэйапісаных.

У межах існай сеткі Выканаўчае бюро на бягучы момант **выконвае каардынуючыя і сэрвісныя функцыі ў Асамблеі:**

1. Каардынуе абарону правоў грамадзкіх арганізацыяў праз сыстэму калектыўнай абароны

Алёна Валынец,
старшыня
Выканаўчага бюро

(інфармацыю пра сыстэму чытайце далей).

2. Наладжвае абмен інфармацыяй праз электронныя (2 разы на тыдзень) і паштовыя рассылкі (штомесца). Гл. урэзку

3. Штомесца выдае інфармацыйна-аналітычны «Бюлетэнь».

4. Каардынуе сумесную дзейнасць (кампаніі абароны і паляпшэння іміджу НДА).

5. Распаўсюджвае пазытыўную інфармацыю пра арганізацыі беларускага грамадзкага сектара сярод замежных НДА і донараў.

6. Спрыяе наладжваньню партнэрскіх стасункаў з замежнымі НДА.

Трэба адзначыць супрацоўніцтва паміж Асамблеяй і WCVA (Валійская Рада добраахвотнага дзеяння) на працягу некалькіх гадоў, якое пераходзіць ад актыўнага інфармацыйнага абмену і азнаямляльных паездак у сыстэму пошуку партнэраў для беларускіх НДА ў Валіі. Паводле дамовы, падпісанай падчас апошняга візыту валійскіх прадстаўнікоў у Беларусь (20-24 кастрычніка 2002 г.), быў запачаткаваны адпаведны праект.

У кастрычніку-лістападзе праект «Пашырэнне эфектыўнасці беларускіх чарнобыльскіх ініцыятываў», які рэалізоўваўся з удзелам Выканаўчага бюро, паспрыяў знаёмству чарнобыльскіх і сацыяльных НДА паміж сабой, абмеркаваньню магчымых кірункаў супрацы, удасканаленьню дзейнасці арганізацыяў праз набыццё ведаў па распрацоўцы праектаў, юрыдычных асновах дзейнасці, а таксама даў спадзяванне на дапамогу ў пошуку партнэра ў Намечыне.

Зараз мы вядзем працу з шэрагам краінаў, якія маюць падобныя да Асамблеі структуры, каб наладзіць партнэрскія сувязі паміж нашымі арганізацыямі. Плянём з наступнага нумару «Бюлетэня» інфармаваць сябраў Асамблеі пра

поспехі ў гэтай галіне, а таксама пра досвед працы замежных сетак.

7. Кансультуе і дапамагае НДА ў напісанні праектаў, эфектыўнай працы з грантадаўцамі.

8. Праводзіць рэгулярныя сацыяльна-апытальнікі сябраў Асамблеі і аналізуе іх вынікі, а таксама дапамагае ў гэтым арганізацыям, якія ня маюць досведу ў правядзенні апытанняў.

9. Вядзе і абнаўляе базу дадзеных ГА.

Шаноўнае спадарства, з пачатку лістапада Выканаўчае бюро пачало працэс абнаўленьня базы дадзеных ГА. Мы чакаем садзяння ад усіх сябраў Асамблеі і просім надалей апэратыўна паведамляць інфармацыю пра змены кантактаў вашай арганізацыі ў Выканаўчае бюро.

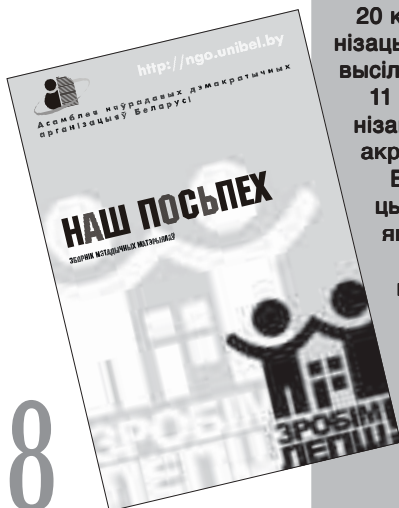
У плянах Выканаўчага бюро:

— У хуткім часе сабраць круглы стол дзеля абмеркавання наступнай нацыянальнай кампаніі, якая, спадзяюся, пройдзе пад тым жа лёзунгам — «Зробім лепш!», а характар яе будзе вызначаны ў ходзе абмеркавання.

— Наладзіць пастаянныя партнэрскія стасункі з міжнароднымі структурамі грамадзкага сектара.

— Наладзіць працу Кансультацыйна-крэатыўнай службы пры ВБ, якая будзе аказваць дапамогу пры вырашэнні канкрэтных задач: у сувязях з грамадзкасцю і прэсай, у праектаванні і вырабе інфармацыйна-рэкламнай прадукцыі, у пытаннях юрыдычнага і сацыяльна-нага характару, у арганізацыі і правядзенні грамадзянскіх кампаніяў.

— ВБ таксама збіраецца прапанаваць тым НДА, якія ня маюць неабходных рэсурсаў для падтрымкі сваёй інтэрнэт-прысутнасці, бясплатнае стварэнне і размяшчэнне вэб-старонак, а наведнікам сайту Асамблеі — аўтаматычны пошук партнэраў, фундацыяў і трэнэраў паводле кірунку дзейнасці/краіны/рэгіёну/асобы.

20 красавіка Выканаўчае бюро правяло круглы стол з удзелам 45 моладзевых арганізацыяў, на якім было прынятае рашэнне правесці агульнаацыянальную кампанію высылкамі моладзевых НДА.

11 траўня адбылося паседжанне Рабочай групы і прадстаўнікоў моладзевых арганізацыяў. Была вызначаная дата правядзення акцыі — 30 чэрвеня (Дзень моладзі) і акрэсленыя мэты кампаніі.

Выканаўчае бюро ўсклала на сябе агульную каардынацыю, мэтадычную і інфармацыйную падтрымку кампаніі. Пры дапамозе Вацлава Арэшкі, які быў прыцягнуты ў якасці эксперта, была распрацаваная канцэпцыя акцыі, створаны лёзунг і лягатып.

Кампанія «Зробім лепш!» дасягнула сваёй мэты — дапамагла вырашыць канкрэтныя мясцовыя праблемы, паказала, што грамадзкія аб'яднанні працуюць для грамадзянаў. Дзякуючы кампаніі арганізацыі пачалі пошук новых формаў працы з насельніцтвам і мясцовымі ўладамі.

Па выніках кампаніі Выканаўчае бюро выдала мэтадычку па правядзенні грамадзянскіх кампаніяў «Наш поспех».

Місія Асамблеі

mission is possible

ТЭМА

Сяргей Мацкевіч

Місія Асамблеі стала адным з самых важных пытанняў, што разглядаліся на Кангрэсе: ці яе трэба ўдакладніць, ці наоў сфармуляваць, якімі могуць быць яе функцыі і структуры.

Падзеі мінулага году падштурхнулі грамадзкія арганізацыі да больш крытычнай ацэнкі дзейнасці “трэцяга сектара”. Гэта тычылася ня толькі дзейнасці саміх арганізацый, але і шматлікіх кааліцый і асацыяцый, у тым ліку самай буйной — Асамблеі НДА Беларусі.

У ЧЫМ ПРАБЛЕМА

Асноўныя прэтэнзіі да Асамблеі можна сфармуляваць наступным чынам: па-першае, Асамблея нічога ня робіць для грамадзкіх арганізацый і, па-другое, Асамблея займаецца не сваёй справай. Відавочныя дзьеі крайнасці: дзейнасць Асамблеі абмежаваная / дзейнасць Асамблеі выходзіць за рамкі наадзенага ёй мандату. Дзе ісціна? Як звычайна, пасярэдзіне.

Трэба адзначыць, што прычына ўзьнікнення такіх прэтэнзій — у абмежаваннях, накладзеных на выканаўчыя структуры Асамблеі ранейшымі кангрэсамі. Тады гэта было зроблена, каб пазбегнуць папрокаў у маніпуляцыях, недэмакратычнасці і разьмеркаваньні “фінансавых патокаў”. З таго часу шмат вады зьбегла, і зараз такое становішча ўжо не задавальняе шараговых сябраў Асамблеі.

Крытыка, якая гучыць у адрас Асамблеі, часта небеспадстаўная, але часам і дэструктыўная: людзі не прапануюць выйсце, а толькі агучваюць незадаволенасць. Па вялікім рахунку, ніхто з нас ня можа пахваліцца глябальнымі (не лякальнымі) дасягненнямі на ніве пабудовы грамадзянскай супольнасці ў краіне, і прэтэнзіі каго-небудзь на адзінае правільнае меркаваньне папросту неадарэчныя — усе мы ў адной лодцы, і таму трэба з павагай ставіцца да сваіх калегаў. Мы выяўляем толькі сваё глупства і некампэтэнтнасць, калі лічым, што дзейнасць іншай няўрадавай арганізацыі шкодная для грамадства. Калі пацверджаныя прынцыпы незалежнасці, дэмакратыі, правоў чалавека, якія доказы яшчэ патрэбныя, каб бачыць у іншых людзях сваіх сяброў, а ня ворагаў? А калі гэта сябры, то пра ўсё астатняе можна дамовіцца. Тое самае і з Асамблеяй. Задайце сабе пытаньне: якую шкоду менавіта вашай арганізацыі прынесла дзейнасць Асамблеі? Ня трэба падмяняць адказ пытаньнем “а што карыснае яна для нас зрабіла?” Некарысны — ня значыць шкодны. А ўвогуле, рэвалюцыйныя артыкулы ў асноўным пішуць тыя, хто ня здольны нічога зьмяніць для паліпшэння сытуацыі. Вельмі лёгка сварыцца міжсобку — гэта не па-

трабуе аніякай грамадзянскай мужнасці ці ахвярнасці (як бы гэта патасна ні гучала). Той, хто лічыць, што Асамблея ў такім выглядзе не патрэбная, мае права прапанаваць канструктыўныя крокі для вырашэння праблемы ці проста можа выйсці зь ліку сябраў.

Асамблея не да канца выкарыстоўвае свой патэнцыял, але гэта ня значыць, што яго няма.

Каб адчуць, ці маеце вы патрэбу ў Асамблеі, адкажыце на пытаньне *Што было б, каб не было Асамблеі?*

На маю думку, страта ня так і мала:

— Згубілася б адчуваньне прыналежнасці да вялікага дэмакратычнага і незалежнаскага сектара грамадства. Кожная арганізацыя пасобку ўдзельнічае ў вырашэнні вельмі вузкага кола праблемаў (страта стратэгічнага патэнцыялу). Асабліва востра праблема “адчування” паўстае перад дробнымі рэгіянальнымі арганізацыямі.

— Нельга было б казаць пра каардынацыю дзейнасці беларускіх НДА ў нацыянальным маштабе (страта мэханізмаў каардынацыі).

— Зьменшылася б цікаўнасць замежных арганізацый да супрацоўніцтва зь беларускімі НДА. Само па сабе існаваньне феномэна Асамблеі прыцягвае ўвагу да Беларусі (страта саюзнікаў).

— Страціліся б магчымасці арганізацыі калектыўнай абароны грамадзкіх арганізацый і лябіявання інтарэсаў “трэцяга сектара” (безабароннасць).

— Цяжка было б арганізаваць нацыянальныя кампаніі (страта мэнэджэрскіх камандаў).

— Не было б магчымасці найпрост уплываць на палітычную сытуацыю праз удзел у дэмакратычных надсектарных структурах (страта трыбуны).

ЯК ВЫРАШЫЦЬ ГЭТУЮ ПРАБЛЕМУ

На круглым сталі па вызначэнні місіі Асамблеі прэваліравала ідэя ўзмацнення ролі грамадзкага сектара ня шляхам “до асновання, а затем”, а праз жаданьне дапамагчы, да таго ж не камусьці няпэўнаму (г.зв. “Асамблеі”), а ў першую чаргу самім сабе.

Першае, што зрабілі ўдзельнікі — гэта безумоўна пацвердзілі прынцыпы, на якіх грунтуецца Асамблея. Такім чынам, паводле мэтодыкі:

нашыя *Каштоўнасці*: незалежнасць, дэмакратыя, правы чалавека;

нашыя *Кліенты*: грамадзкія арганізацыі і ініцыятывы;

нашыя *Агульныя інтарэсы*: калектыўная абарона, інфармаванне, лябіяванне.

З гэтага вынікае, што з моманту заснавання Асамблеі нічога не змянілася. Узнікае пытанне — дык што ж тады так не задавальняе? Хутчэй за ўсё — формы і метады працы: вырасла роля “трэцяга сектара”, і мы мусім ставіць перад сабой больш акцэнтаваныя задачы.

Пры абмеркаванні было прапанавана некалькі варыянтаў бачання Асамблеі праз 3 гады (такі міні-стратэгічны тэрмін):

Асамблея выконвае выключна тэхнічныя функцыі, скіраваныя на абмен інфармацыяй і пошук партнёраў у Беларусі і па-за межамі краіны. Магчымая форма — высокапрафесійная абслугоўваючая структура пры Асамблеі (напрыклад, Выканаўчае бюро).

Не адмаўляючы важнасць прадстаўлення сваім сябрам якасных паслугаў, было слухна адзначана, што пры такім варыянце не відаць самой сутнасці Асамблеі. Навошта ствараць асацыяцыю, калі любая арганізацыя ці нават сэрвісная служба можа ўзяць на сябе, напрыклад, інфармацыйную рассылку для грамадзкіх арганізацыяў ці абарону іх інтарэсаў у судах. Дарэчы, шмат арганізацыяў тое і робяць, але дзеля гэтага Асамблея не патрэбная.

Іншая рэч, што кожная арганізацыя паасобку ня можа прадстаўляць меркаванне ўсяго “трэцяга сектара”. Асамблея магла б выносіць супольную думку пры ўмове існавання механізму яе вызначэння. Адна з прапанаваных формаў — кшталту інтэрнэтаўскага форуму, дзе агульная думка прадстаўляецца пасля грунтоўнага абмеркавання ўсімі зацікаўленымі.

Механізм даволі просты: Рабочая група ўздымае пытанне, Выканаўчае бюро арганізоўвае шырокае абмеркаванне сярод сябраў Асамблеі з прыцягненнем экспертаў (тут ужо не абавязкова зь ліку сябраў). Супольнае мер-

каванне зацвярджаецца Рабочай групай і толькі тады прадстаўляецца ад імя ўсёй Асамблеі.

Пры наяўнасці такой узгодненай і моцнай пазыцыі Асамблея можа і мусіць прыступіць да больш складаных задачаў: фармаваць грамадскую думку і ўплываць на дзяржаўную палітыку па пытаннях, якія тычацца грамадзкага сектара.

Такім чынам, Асамблея бачыцца ў дзвюх іпастасях:

— як структура, якая спрыяе дынамічнаму развіццю грамадзянскай актыўнасці.

— як форма ўзаемадзеяння грамадзкіх арганізацыяў і ініцыятываў з мэтай выпрацоўкі супольнага погляду на асноўныя пытанні грамадзкага развіцця краіны.

Асамблея выконвае як тэхнічную, так і прадстаўнічую функцыі.

Некаторыя магчымыя кірункі дзейнасці выканаўчых структураў Асамблеі пад умоўнымі назвамі прадстаўлены ў табліцы. Частка гэтых функцыяў рэалізуецца сёння, частка — пакуль толькі ў плянах.

Удзельнікі круглага стала па выпрацоўцы місіі Асамблеі прыйшлі да высновы, што сябры Асамблеі мусяць вызначыць кола пытанняў, якімі будучы займацца выканаўчыя структуры, зацвердзіць механізм прыняцця рашэнняў і даць ім паўнамоцтвы на вырашэнне гэтых пытанняў.

Дзеля гэтага на IV Кангрэсе была ўтвораная адмысловая група, якая паспрабуе больш дэталёва распрацаваць формы і механізмы супрацы ў межах Асамблеі, вызначыць функцыі выканаўчых структураў, каб вынесці гэта на шырокае абмеркаванне сябраў Асамблеі.

Сёння склалася такая сітуацыя: арганізацыі ўсвядомілі, што яны сапраўды хочуць жыць, а не існаваць, і таму звяртаюцца да пытання місіі — яны да гэтага гатовыя. І Асамблея таксама — значыць, яна жыве.

КІРУНАК	ФУНКЦЫЯ	ФОРМА
Бібліятэка	Накапленне досведу (станоўчага і адмоўнага) дзейнасці грамадзкага сектара.	Базы дадзеных арганізацыяў, актывістаў, праграмаў, прапановаў, ідэяў і г.д. Архіў выданняў і інфармацыйных матэрыялаў.
Прэс-цэнтар	Прамоцыя грамадзянскай актыўнасці. Супраца з СМІ. Інфармацыйны абмен.	Прэс-сакратар (прэс-група). Бюлетэнь. Рассылкі.
Юрыдычная дапамога	Калектыўная абарона правоў грамадзкіх арганізацыяў і ініцыятываў. Маніторынг правапарушэнняў.	Юрыдычная група.
Інстытут падвышэння кваліфікацыі	Стымуляванне выкарыстання сучасных дасягненняў у галіне грамадзянскай адукацыі. Адаптацыя міжнароднага досведу.	Базы дадзеных метадычных праграмаў, метадычнай літаратуры. Базы трэнераў. Пілётныя праграмы.
Аналітычны цэнтар	Аналіз стану і тэндэнцыяў развіцця грамадзкага сектара ў Беларусі.	Сацыялягічная і аналітычная служба.
Каардынацыйны цэнтар	Супрацоўніцтва беларускіх НДА. Міжнародныя кантакты. Пашырэнне ўплыву III сектара.	Экспэртныя групы. Форумы.

НГО и политика: *вместе или врозь?*

Т Э М А

Дмитрий ДРИГАЙЛО

БЕЛОРУССКАЯ ДЕЛОВАЯ ГАЗЕТА

5–6 октября в Минске проходил IV конгресс Ассамблеи демократических неправительственных организаций. В ежегодном форуме белорусского “третьего сектора” (Ассамблея объединяет более 500 НГО) приняли участие представители организаций, общественных инициатив, фондов нашей страны, а также гости из Украины, Польши, Дании и Голландии. Делегаты конгресса сформировали рабочую группу Ассамблеи, в состав которой вошли 26 руководителей и членов различных НГО.

Хорошо известно, что ныне белорусские НГО (впрочем, как и партии, и независимые СМИ) находятся в критической ситуации. Противостояние властей и негосударственных организаций длится уже не первый год, но накануне и после президентских выборов 2001 года закрытие и прекращение регистрации НГО приобрели массовый характер. Многие связывают это с излишней политизацией неправительственных организаций Беларуси и указывают на то, что политикой должны заниматься политические партии, а дело НГО — социальная сфера. Иные настаивают на том, что в нынешней белорусской ситуации нельзя быть вне политики, а самые горячие и продолжительные дебаты между оппонентами разгораются вокруг целесообразности участия негосударственных организаций в политических кампаниях и предстоящих выборах в местные Советы.

Этим проблемам были посвящены несколько специально организованных в рамках конгресса круглых столов: “НГО и государство”, “НГО и СМИ”, “НГО и политика”.

Действительно, если “очистить” термин, то НГО в первую очередь связаны с реализацией общественного интереса. И задача НГО — пробуждать интерес, дабы он стал заметным, обсуждаемым и в конечном счете реализованным. Ни о какой политике вроде бы речь не идет. Но, с другой стороны, и политические организации выражают некие общественные интересы, поскольку призваны содействовать общественному благу. Иное дело, что есть, выражаясь терминами польского политолога Боднара, “микropolitика” и “макрополитика”.

Специфика политики в современной Белару-

си в том, что здесь произошло ее огосударствление. Вход в нее закрыли, по сути, всем, кроме представителей государственной власти. И в результате просто непонятно, могут ли ею заниматься простые граждане страны. Получается, что и большая, и малая политика находятся ныне под амбарным замком. Ведь что такое малая политика для НГО? Контакты с органами государственного управления, возможность направлять их деятельность во благо людям и воздействовать на них путем выборов. У нас, к сожалению, получается наоборот. Нет корреляции между общественными инициативами и возможностями их воплощения.

Что же касается политических партий, то в идеале они должны быть включены в политику как соучастники государственных дел. Но и с партиями случилось примерно то же, что и с НГО: они вытеснены на обочину общественной жизни и не имеют возможности влиять на принятие государственных решений. Причем с партиями все гораздо трагичнее: НГО в массе своей и многочисленнее, и профессиональнее партий — в последние по закону нельзя вкладывать никаких ресурсов, кроме людских. НГО же за последние несколько лет проходили различные формы обучения, в них вкладывались и вкладываются западные финансовые, технологические и интеллектуальные ресурсы. В итоге получилось, что немногочисленные слабые партии, цель которых — борьба за власть, и многочисленные НГО, цель которых — борьба за реализацию общественных инициатив, объединяются друг с другом помимо воли в своем протесте по отношению к государству. Вот и объяснение сближению партий (политики) и НГО (третьего сектора). Притом, что миссия НГО — “неполитическая политика”, ежедневная работа с людьми, создание ситуации, когда их узнают и признают “на улице” и когда становится возможным воздействовать на власть через использование людского ресурса. Вот только опять вопрос: что первично — уровень малых дел и малых побед (например, за-

п р а б а ч э н ь н і

У мінулым нумары “Бюлетэня” быў надрукаваны матэрыял Янкі Ворана “Па дарозе. Засталося высветліць: куды?”, у якім па віне аўтара быў дапушчаны шэраг недакладнасьцяў. Рэдакцыя “Бюлетэня” прыносіць прабачэньні Слонімскаму моладзеваму грамадзкаму аб’яднаньню “Ветразь”.

мена разбитых лампочек, очистка загаженных подъездов, ремонт текущих крыш) или уровень системных перемен в стране?

Есть и еще один любопытный момент, характерный для Беларуси. Часто бывает, что в политических партиях и НГО состоят одни и те же люди. Если в Минске это не столь заметно, то в провинции, случается, один и тот же человек издает независимую газету (или работает в ней), возглавляет партийную «первичку» и местную неправительственную организацию. Это то, что называется на Западе межсекторной коалицией, у нас — коалицией «антигосударственной». Вообще существует, по сути, только два понятия: власть и оппозиция. И если ты издаешь негосударственную газету или занимаешься общественной работой, тебя причислят, разумеется, ко второй группе со всеми вытекающими отсюда прелестями районного масштаба. И как в таких условиях разделить политику и третий сектор, не «построив» попутно образцовую шизофрению в отдельно взятых головах?

Как ни крути, получается, что негосударственные организации вынуждены сегодня заниматься политикой в том или ином смысле и в той или иной степени. Чаще всего в той, в которой они решают свои, энгажные функции.

Членство в НГО и в политической партии — личное дело каждого. Наверное, членам партий сегодня даже выгодно одновременно быть и активистами НГО, а последним полезно иметь «партийную крышу» над головой. Более того, часть членов НГО впоследствии уходят в политику. Хорошо это или плохо — вопрос. Несомненно только то, что интерес к демократизации Беларуси у партий и негосударственных организаций общий.

А насчет участия в кампании по выборам в местные Советы — так это зависит от задачи, которую ставят для себя в этой кампании демократы-политики. Одно дело, если это будет скорее информационная кампания без особых надежд на победу, цель которой — заявить о существовании оппозиции в стране. Или же это будет настоящая кампания с кандидатской гонкой — тогда партии и НГО нужно размежевать максимально, несмотря даже на то, что членами первых и вторых часто являются одни и те же люди. В таком случае НГО займутся подъездами, дворами и экологией, а партии на основе этой работы поведут свою пропагандистскую кампанию.

*«Белорусская деловая газета»,
11 кастрычніка 2002 г.*

Хорошо там, где нет одиночества

Евгения СЕЛЕЗНЕВА, «СБ»

Эти организации называют себя и неправительственными, и общественными, и самодеятельными. Еще их именуют «третьим сектором» — в отличие от структур власти и политических партий. О себе они часто говорят: мы, дескать, и есть представители гражданского общества, а интерес наш — социальные, культурные и другие общезначимые проблемы. Различных инициатив, фондов, групп насчитывается около 500.

Довелось мне этой осенью наблюдать ежегодную Ассамблею неправительственных демократических организаций. Очень понравился фестиваль «Общественные организации для граждан». Потому что, по-моему, это исключительно по существу дела, ради которого создаются и существуют формирования энтузиастов. Кроме того, «фестивалили» живо и зрелищно — хорошее отличие от важных, но все же нудноватых заседаний за «круглыми столами». Интересно узнавать, что же реально — для граждан — сделано. Прошел конкурс лучших проектов, были вручены премии в двух номинациях. Как убедилась, у общественного объединения «Дыярыюш», образовательного центра «Пост», Белорусской ассоциации социальных работников и других увлечения действительно общественно полезные: от исследования национальных истоков до помощи слабым.

Заглядывала, конечно, и на заседания «круглых столов». Там дискутировали, продолжая давно длящийся спор: кто мы и зачем, в чем наша миссия, куда идем и хотим прийти. Представитель общественной организации «Женский ответ» Светлана Королева, например, считает, что «руководство Ассам-

блеи политизирует ее деятельность в ущерб общественной работе, действует в интересах и под влиянием политических партий национал-демократического спектра. Пора решить, какой союз нужен общественным организациям — профессиональный или политический».

Противоречие явно имеет место. Листая всякую печатную продукцию, распространяемую на конгрессе, я все время наткнулась на темы, лозунги, аргументы «из другой оперы» типа «государство ведет решительное наступление на свободу слова». В лексиконе, допустим, Обязательный оборот, но эти-то организации занимаются политикой в другом измерении — молодежной, социальной, правовой, просветительской.

Участие в различных политкампаниях — наравне с оппозиционными партиями, — как показала практика, ни к чему хорошему не приводит. В этом, похоже, со временем убедились гражданские инициативы. Политики, увы, в развитии отстали, попытки сосватать общественников на акции не прекращаются. Но они уже не в силах навязать свою точку зрения. Инициаторы всяких интересных и добрых дел — в своих общественных организациях, с единомышленниками, в регионах, городах и местечках — делают то, что сами решили. В резолюциях осеннего форума их позиция изложена исчерпывающе: «Ассамблея предлагает органам государственной власти, местного самоуправления, предприятиям независимо от формы собственности вместе с неправительственными организациями работать на благо белорусского общества». Так что можно поздравить «третьему сектору» в ческих успехов.

«Советская Белоруссия», 1 лістапада 2002 г.я

што нам трэба для поўнага шчасця

Т Э М А

Жэня Місілевіч,
Выканаўчае бюро
Асамблеі

Прапануем вынікі апытання, праведзенага сярод грамадзкіх арганізацыяў падчас IV Кангрэсу Асамблеі НДА, а таксама па электроннай пошце. Асноўная тэматыка апытання можа быць акрэсленая прастай фразай — што на сённяшні дзень патрэбна беларускім грамадзкім арганізацыям дзеля эфектыўнай працы.

У апытанні ўзялі ўдзел 40 арганізацыяў. Улічваючы колькасць тых, хто адгукнуўся, а таксама ступень вывучанасці феномена беларускага “трэцяга сектара”, рабіць дакладныя статыстычныя разлікі рэпрэзэнтатыўнасці некарэктна, але калі ўспрымаць вынікі як якасную інфармацыю, то мае сэнс звярнуць на іх увагу.

Асноўныя пытанні, што былі змешчаныя ў анкеце, тычацца:

1. Паслугаў і дапамогі, у якіх маюць патрэбу арганізацыі;
2. Погляду арганізацыяў на дапамогу міжна-

роднай супольнасці “трэцяму сектара” Беларусі;

3. Карысці некаторых напрамкаў дзейнасці “трэцяга сектара” для грамадства;

4. Неабходнасці развіцця супрацоўніцтва ў пэўных напрамках дзейнасці “трэцяга сектара”.

“У якой дапамозе ваша арганізацыя мае патрэбу?”

Рэспандэнтам быў прапанаваны шэраг варыянтаў адказаў. Колькасць абраных варыянтаў не абмяжоўвалася.

В а р ы я н т а д к а з у	К о л ь - к а с ь ц ь	%
Фінансавая	28	70
Кансультацыі па напісанні і лябіяванні праектаў	26	65
Абсталяванне	24	60
Дапамога ў пошуку партнёраў за мяжой	23	57,5
Навучанне на аснове досведу найбольш паспяховых беларускіх арганізацыяў	21	52,5
Кансультацыі партнёраў з Заходняй Еўропы	18	45
Навучанне на аснове досведу партнёраў з Усходняй Еўропы	15	37,5
Юрыдычныя кансультацыі па пытаннях, звязаных са стварэннем і дзейнасцю грамадзкіх арганізацыяў	13	32,5
Кансультацыі партнёраў з Усходняй Еўропы	13	32,5
Навучанне на аснове досведу партнёраў з Заходняй Еўропы	13	32,5
Кансультацыі і мэтадычная дапамога па сацыяльных даследаваннях	13	32,5
Кансультацыі з боку “паспяховых” беларускіх арганізацыяў	12	30
Кансультацыі па РR-тэхналогіях	12	30
Дапамога ў распаўсюдзе інфармацыі пра арганізацыю	8	20
Дапамога ў пошуку партнёраў у Беларусі	6	15
Дапамога ў распаўсюдзе аб’яваў арганізацыі праз пошту і e-mail	3	7,5

“Па якіх напрамках дзейнасці патрабуецца развіццё супрацоўніцтва беларускіх НДА ў выглядзе сетак, кааліцыяў і інш.?”

Рэспандэнтам быў прапанаваны шэраг альтэрнатываў, сярод якіх яны маглі абраць любую колькасць варыянтаў; таксама яны маглі прапанаваць свой варыянт адказу. Прапанаваныя рэспандэнтамі варыянты змешчаныя пасля “тлустай” рысы. Усе фармулёўкі, прапанаваныя рэспандэнтамі, захаваныя бяз змяненняў.

В а р ы я н т а д к а з у	К о л ь - к а с ь ц ь	%
Развіццё мас-медыяў	22	55
Падтрымка малога бізнесу	21	52,5
Грамадзянская адукацыя	19	47,5
Правы чалавека	19	47,5
Ініцыяванне стварэння новых законаў	1	2,5
Культурніцкі, гістарычны	1	2,5
Падтрымка арганізацыяў з правінцыі	1	2,5
Сацыяльны	1	2,5
Экалагічны	1	2,5
Эканамічны	1	2,5

“Як Вы лічыце, якая дапамога з боку міжнароднай супольнасці найбольш карысная для разьвіцця беларускага “трэцяга сектара?”

В а р ы я н т а д к а з у	К о л ь - к а с ь ц ь	%
Абсталяваньне	23	57,5
Гранты	22	55
Стажыроўкі ў НДА Заходняй Эўропы	17	42,5
Стажыроўкі ў НДА Усходняй Эўропы	14	35
Кансультацыі партнёраў з Заходняй Эўропы	13	32,5
Навучаньне на аснове досьведу найбольш пасьпяховых беларускіх арганізацыяў	13	32,5
Навучаньне на аснове досьведу партнёраў з Усходняй Эўропы	8	20
Навучаньне на аснове досьведу партнёраў з Заходняй Эўропы	8	20
Кансультацыі партнёраў з Усходняй Эўропы	4	10
Большая адказнасьць па грантах, маніторынг з боку спонсараў і кааліцыяў НДА	1	2,5
Грошы на выданьне кнігаў-успамінаў ахвяраў рэпрэсіяў	1	2,5
Гуманітарная дапамога: адзеньне, абутак, прылады для інвалідаў, лекі	1	2,5
Запрашэньне ў РБ прадстаўнікоў НДА іншых краінаў для абмену досьведам, знаёмства са спадчынай і гісторыяй Беларусі	1	2,5
Працяг працы “Каўнтэрпарт”	1	2,5
Стажыроўкі, канфэрэнцыі па экалёгіі	1	2,5
Стажыроўкі, канфэрэнцыі па эканоміцы	1	2,5
Сэмінары і лекцыі па студэнцкім самакіраваньні	1	2,5

“На Ваш погляд, якія з пададзеных ніжэй кірункаў дзейнасьці “трэцяга сектара” найбольш карысныя для беларускага грамадства?”

Рэспандэнтам быў прапанаваны шэраг альтэрнатываў, сярод якіх яны маглі абраць любую колькасьць варыянтаў; таксама яны маглі прапанаваць свой варыянт адказу. Прапанаваныя рэспандэнтамі варыянты зьмешчаныя пасьля “тлустай” рысы. Усе фармулёўкі, прапанаваныя рэспандэнтамі, захаваныя бяз зьменаў.

В а р ы я н т а д к а з у	К о л ь - к а с ь ц ь	%
Грамадзянская адукацыя	28	70
Правы чалавека	22	55
Разьвіццё мас-мэдыяў	22	55
Падтрымка малога бізнэсу	17	42,5
Культурніцкі, гістарычны, краязнаўчы	2	5
Абарона правоў людзей з абмежаванымі фізычнымі магчымасьцямі	2	5
Абарона правоў чалавека ў галіне экалёгіі	1	2,5
Праваабарончыя цэнтры	1	2,5
Псыхалёгічныя кансультацыі	1	2,5
Сацыяльны	1	2,5
Экалягічны	1	2,5

“Да досьведу якіх арганізацыяў і ў якой форме вы хацелі б атрымаць доступ?”

В а р ы я н т а д к а з у	К о л ь - к а с ь ц ь	%
Хацелі б прайсьці навучаньне на базе досьведу “пасьпяховых” беларускіх арганізацыяў	21	52,5
Хацелі б атрымліваць кансультацыі ад арганізацыяў Заходняй Эўропы	18	45
Хацелі б прайсьці навучаньне на базе досьведу арганізацыяў Усходняй Эўропы	15	37,5
Хацелі б прайсьці навучаньне на базе досьведу арганізацыяў Заходняй Эўропы	13	32,5
Хацелі б атрымліваць кансультацыі ад арганізацыяў Усходняй Эўропы	13	32,5
Хацелі б атрымліваць кансультацыі ад “пасьпяховых” беларускіх арганізацыяў	12	30

Пры адказе на пытаньне “Ў якой дапамозе Вашая арганізацыя мае патрэбу?”, калі рэспандэнт абіраў адзін з наступных варыянтаў адказу:

- кансультацыі з боку “пасьпяховых” беларускіх арганізацыяў;
- кансультацыі партнэраў з Заходняй Эўропы;
- кансультацыі партнэраў з Усходняй Эўропы;
- навучаньне на аснове досьведу найбольш “пасьпяховых” беларускіх арганізацыяў;
- навучаньне на аснове досьведу партнэраў з Заходняй Эўропы;
- навучаньне на аснове досьведу партнэраў з Усходняй Эўропы;

яму прапанавалася пазначыць, у якой менавіта галіне ён хацеў бы атрымаць кансультацыі ці навучаньне.

Усе фармулёўкі, прапанаваныя рэспандэнтамі, захаваныя бяз зьменаў.

(Прынятыя скарачэньні: Б — Беларусь, ЗЭ — Заходняя Эўропа, УЭ — Усходняя Эўропа)

Тэма навучаньня / кансультацыяў	Кансультацыі Б	Навучаньне Б	Навучаньне ЗЭ	Кансультацыі ЗЭ	Навучаньне УЭ	Кансультацыі УЭ
Абарона правоў чалавека ў галіне экалёгіі		1	1			
Ахова здароўя (досьвед Польшчы, Канады, Германіі)				1		1
Ахова прыроды		1				
Бухгальтэрыя, праца з Дэпартамэнтам па гуманітарнай дапамозе, ліцэнзаваньне	1					
Досьвед працы зь інвалідамі Украіны і Прыбалтыкі						1
Журналістыка, камунікацыя		1				
Культурніцкія, гістарычныя	1	1	1	1		
Лідэрскія якасьці			1			
Міжсэктарнае супрацоўніцтва		1	1			
Мэтодыкі працы зь інвалідамі, прафарыентацыя, праца, занятасьць				1		
Палітрэпрэсіі і ўшанаваньне памяці				1		1
Пасьпяховы досьвед у выданьні незалежных СМІ	1					
Праваабарончы			1	1		
Партнэрства, супрацоўніцтва, сумесныя праекты				1		1
Пошук партнэраў, фінансаваньня, рэалізацыя праектаў		1				
Правядзеньне лякальных акцыяў, кампаніяў	2	1				
Праца з маладымі сем'ямі				1		1
Раскрутка, PR-тэхналёгіі				1		
Сацыяльная дапамога			1			
Сацыяльная праца		1	1	1		1
Супрацоўніцтва з уладамі		1	1			
Уплыў на прыняцьце рашэньняў органамі ўлады	1					
Фінансы	1		1	1		1
Экалёгія		1				
Экалёгія: парушэньне правоў чалавека	1			1		1
Эканамічны посьпех, пошук сродкаў		1				

кашалёк ці жыццё!

гомельшчыну дэактывавалі

Ю.Сівец

“Ці вернуць чарнобыльскія ільготы дзецям?” — гэта бадай што самае актуальнае пытаньне для жыхароў Гомельшчыны. У выніку прыняцця Пастановы Савету Міністраў №1076 “Аб зацвярджэнні пераліку населеных пунктаў і аб’ектаў, што знаходзяцца ў зонах радыяцыйнага забруджвання” (ад 8 жніўня 2002 году) 38 гарадоў і вёсак вобласці раптам сталі “менш” радыяцыйнымі. Такая “раптоўная дэактывацыя” разглядаецца большасцю жыхароў як намер дзяржавы закрыць чарговую бюджэтную дзірку.

Пачынаючы зь верасня Калінкавіцкае асьветніцкае ГА “Грамадства і мы” праводзіць кампанію “Дзеці — ня сродак атрымання прыбытку”. Мэта яе — аднаўленне страчаных у жніўні “чарнобыльскіх” ільготаў для дзяцей: бясплатнага аздараўлення і харчавання, прыбаўкі да стыпендыі, ільготаў пры паступленні ў навучальныя ўстановы, на выдачу лекаў. На думку Уладзімера Чашуна, старшыні арганізацыі, рашэнне выключыць Калінкавічы і яшчэ 8 населеных пунктаў раёну з зоны радыяцыйнага забруджвання, прынамсі, выклікае пытанні.

Ні летась, ні пазалетась паўнаўрадка даследаванняў па чарнобыльскіх праблемах у рэгіёне не праводзілася, чаму ёсць і аб’ектыўныя тлумачэнні — напрыклад, каб даведацца, якая колькасць стронцыю і плутонію ўтрымліваецца ў арганізме чалавека, на аналіз трэба ўзяць фрагменты тканак печані і костак матэрыялы ў памерлых. Але праблема ў тым, што ў Калінкавічах спецыяліста-паталоганатама папросту няма. На пытаньне, хто ж і якім чынам робіць даследаванні, Робэрт Пагодзін, дырэктар Гомельскай філіі НІКІ Радыяцыйнай мэдыцыны і эндакрыналогіі адказаў, што быў распрацаваны ўніверсальны мэтад: “З 1991 году мы даследавалі 4 тысячы памерлых. Паводле высноваў аналізу распрацавалі мэтады, якая можа выкарыстоўвацца для любога населенага пункту”. Па словах У.Чашуна, сумневы выклікаюць таксама дадзеныя па ўтрыманні цэзію-137 у арганізме чалавека, бо аналізы на СВЧ (ступень выпраменьвання чалавека) не праходзіла крытычная група — лесьнікі і паляўнічыя. Праўда, сп. Пагодзін запэўніў, што “аналізы бралі і ў лесьнікоў”.

Зноў-ткі шырока вядомая інфармацыя, што за апошнія пяць год сярод калінкавіцкіх дзяцей узрос працэнт захворванняў шчытападобнай залозы, органаў дыхання, сыстэмы кровазвароту. Але дырэктар НІКІ супакойвае, што гэта быў проста пік, які хутка пачне спадаць, і ўвогуле “СМІ даводзяць людзям, што існуе небяспека. Чалавек баіцца памерці. У яго ўзнікае хранічны стрэс, які перарастае ў іншую хваробу”.

Па словах Уладзімера Чашуна, улады парушылі “Канвэнцыю аб доступе да інфармацыі, удзеле грамадзкасці ў працэсе прыняцця рашэнняў і доступе да правасуддзя ў пытаннях, якія тычацца акаляючага асяроддзя”. Па горадзе цыркулююць чуткі, што старшыня Калінкавіцкага выканкаму загадаў кожнаму з кіраўнікоў мясцовых прадпрыемстваў забараніць сваім супрацоўнікам падпісвацца пад патрабаваннем адмены пастановы. Чуткі чуткамі, але ці выпадкова, што ні ў райвыканкаме, ні ў мясцовай газэце не з’явіліся вынікі ўсіх даследаванняў і мапы радыяцыйнага забруджвання.

Акрамя таго, сп. Чашун сьцьвярджае, што была парушаная пэрыядычнасць заніравання рэгіёну, якая паводле заканадаўства мусіць адбывацца раз на пяць год. Апошняе такое мерапрыемства праходзіла ў 1996 годзе, таму наступнае мусіла адбыцца летась. Камэнтаваць гэтыя сьцьверджанні ў аблвыканкаме адмовіліся — маўляў, адказныя чыноўнікі, якія займаюцца гэтым пытаннем, у адпачынку ці раз’ездах.

А ўласна кажучы, чым скончылася кампанія? Уладзімер Чашун прапанаваў стварыць камісію, куды б увайшлі спецыялісты і з боку недзяржаўных арганізацый, і з боку дзяржавы. На імя прэзідэнта быў накіраваны зварот за подпісам 1100 чалавек з просьбай адмяніць Пастанову. На дадзены момант ніякай інфармацыі на гэты конт з адпаведных установаў не паступала.

Тым часам начальнік абласнога ўпраўлення Рэспубліканскага цэнтру па аздараўленьні і санаторна-курортным лячэнні інавацыйнага Валаўскага Драздова паабяцала звярнуцца да некаторых інстанцыяў з мэтай знайсці магчымасці аздараўлення пазбаўленых ільготаў дзяцей — менавіта адмена бясплатнага аздараўлення, на думку назіральнікаў, стала асноўнай прычынай пачатку кампаніі “Дзеці — ня сродак атрымання прыбытку”.

А пакуль пазбаўленыя ільготаў жыхары Гомельшчыны глядзяць інтэрвію намесніка старшыні Дзяржкамчарнобыля спадара Шаўчука па АНТ і па яго прапанове спрабуюць “радавацца”, што Калінкавічы і 8 вёсак раёну выключаныя з зоны 1-5 Кюры. Адзінае, што зацьмявае радасць — элементарныя веды па радыяцыйнай бяспецы, якую выкладаюць тым жа калінкавіцкім дзецям у школах. Паводле падручнікаў, пэрыяд паўраспаду цэзію-137 — 30 год, стронцыю — 29,12...

Irex/ProMedia

“няма таго, што раньш было...”

Віцебскі застой

*інтэрвію на фоне
5-годзьдзя
моладзевага
“трэцяга сэктару”*

У моладзевага руху Віцебска юбілей — пяць год таму ў горадзе ўзьнікла першае дэмакратычнае аб’яднаньне. Цэлы шэраг праблемаў, скандалаў і нават трагедыяў — гэта далёка ня поўны сьпіс таго, што адбывалася на Віцебшчыне за гэты час. Зразумела, што паралельна з адмоўнымі працэсамі моладзевы сэктар гораду перажываў і цалкам станоўчыя, стваральныя.

Якімі ўяўляюцца віцебскія НДА знутры, спрабуе распавесці адзін з актывістаў моладзевага руху, лідэр ГА “Эўрапейская пэрспэктыва” Сяржук Шэлегаў.

— 3 чаго ўсё пачалося?

— Гісторыя моладзевага “трэцяга сэктару” вядзецца ад 1997 году, калі з Моладзевай суполкі БНФ імя Кастуся Езавітава ўтварылася гарадзкая арганізацыя “Маладога фронту”. Зь яе выйшлі некалькі цяперашніх лідэраў віцебскага дэмакратычнага руху. Амаль у той самы час паўстаў Саюз творчай моладзі “Сёмая грань”. Пасьля з рогу пайшло многа, узнік цэлы шэраг моладзевых НДА. Напрыклад, 1998 год быў стартавым для Цэнтру моладзевых ініцыятываў “Контур” і Моладзевага культурна-адукацыйнага цэнтру “Ростань”.

— Цяпер моладзевы “трэці сэктар” Віцебска складаюць некалькі дзясяткаў арганізацыяў...

— ...і сярод іх няма аднастайнасьці. Нехта лезе ў палітыку, хтосьці яе баіцца. Гэта галоўны водападзел.

Віцебскі моладзевы рух у ўмоўна падзяліў бы на тры групы: камунікатыўныя цэнтры, каляпалітычныя аб’яднаньні і філіі агульнаацыянальных і міжнародных арганізацыяў, — гэта як тры кіты, на якіх ён трымаецца.

Да першай групы арганізацыяў я б аднёс Моладзевы цэнтар грамадзянскай супольнасьці “Верас”, Моладзевы культурна-асьветніцкі цэнтар “Ростань”, Цэнтар моладзевых ініцыятываў “Контур”. Іх асноўная праца скіраваная на разьвіцьцё “трэцяга сэктару”, у прыватнасьці, на грамадзянскую адукацыю і наладжваньне разнастайных кантактаў паміж незьвязанымі арганізацыямі. Дзякуючы ім ідзе працэс фармаваньня і сталеньня новых арганізацыяў і ініцыятываў, але назваць “Верас”, “Ростань” ці “Контур” рэсурсавымі цэнтрамі я б не рызыкнуў, бо яны дапамагаюць хутчэй інтэлектуальна, чым матэрыяльна.

Другая група нешматлікая — “Малады фронт” і “Маладыя сацыял-дэмакраты”. Гэта мо-

ладзевыя крылы апазыцыйных партыяў. Я думаю, што тут, у Віцебску, ёсьць істотная асаблівасьць у параўнаньні з цэнтральнымі, рэспубліканскімі структурамі. Мясцовыя каляпалітычныя групы моцна завязаныя на партыі, яны ня надта самастойныя ў сваіх дзеяньнях.

Ёсьць у нас і філіі нацыянальных ды сусьветных моладзевых арганізацыяў. Напрыклад, у мясцовых унівэрсытэтах працуюць суполкі Задзіночання беларускіх студэнтаў, у горадзе дзейнічаюць мясцовыя аддзяленьні сусьветна вядомых YMCA і YWCA.

— Як Вы ацэньваеце разьвіцьцё дэмакратычных моладзевых арганізацыяў за апошні год?

— Як пэўны застой. Відаць, пасьля прэзыдэнцкіх выбараў наступіла апатыя ў значнай часткі грамадзкіх дзеячоў. Яшчэ адну прычыну я бачу ў абмежаваньні фінансавай падтрымкі: менш грошай ад спонсараў — меней актыўнасьці. На жаль, такая непрыемная карціна.

Праўда, ёсьць і станоўчыя моманты. У горадзе паволі, але расьце колькасць незьвязаных арганізацыяў. Напрыклад, зьявілася філія МГА “Гісторыка”, якое займаецца дасьледаваньнем даўніны і адраджэньнем помнікаў. Зараджаецца студэнцкае самакіраваньне.

— Некаторыя зьвязваюць стагнацыю ў моладзевым сэктары са зьнікненьнем кіраўніка Цэнтру моладзевых ініцыятываў “Контур” Юрася Корбана.

— Можна быць, у гэтым ёсьць доля праўды. Для многіх Корбан зьяўляўся ня толькі кіраўніком буйной арганізацыі, але і лідэрам моладзевага руху Віцебска. Зараз, пасьля яго зьнікненьня, ЦМІ “Контур” менш актыўны. Магчыма, гэта зьвязана і з сур’ёзнымі праблемамі зь дзярж-

фіноорганами. Так ці інакш, аслабленьне “Контур” нэгатыўна адбілася на разьвіцьці рэгіянальнага моладзевага “трэцяга сэктару”.

— **Прыклад перасьледу ЦМІ “Контур” адзінкавы?**

— За пяць гадоў здараліся выпадкі рэпрэсіў з боку праваахоўных і судовых органаў. Тут дастаткова ўгадаць леташні “Славянскі базар”, калі спэцслужбы жорстка зьбілі маладафронтаўца.

пасля прэзыдэнцкіх выбараў наступіла апатыя ў значнай часткі грамадзкіх дзеячоў. Яшчэ адну прычыну я бачу ў абмежаваньні фінансавай падтрымкі: менш грошай ад спонсараў — меней актыўнасьці. На жаль, такая непрыемная карціна.

Аднак у цэлым, я лічу, віцебскія ўлады даволі лібэральныя ў адносінах да моладзевай актыўнасьці. Чыноўнікі не цураюцца кантактаў зь мясцовымі НДА пры ўмове, што ўзаемяны ня маюць палітычнага падтэксту. Больш за тое, работнікі аддзелу інфармацыі гарвыканкаму актыўна цікавяцца праблемамі “трэцяга сэктару”.

Увогуле, мяркую, што гарадзкі выканаўчы камітэт часта падпарадкоўваецца загадам зь Менску. А яны бываюць розныя...

— **Дзеля разьвіцьця моладзевага “трэцяга сэктару” павінны існаваць ня проста кантакты, але і плённая супольная праца моладзевых аб’яднаньняў.**

— Зразумела, калі моладзь стварыла шмат арганізацыяў, то ўзьнікла патрэба нейкага супрацоўніцтва. Скажу шчыра, яно давалася цяжка. Былі праблемы ў адносінах. Сварыліся, мірыліся...

Натуральна, што нікога не задавальняе стан цяперашніх адносінаў. Але што тычыцца нас, то “Эўрапейская ініцыятыва” імкнецца да цёплых, таварыскіх стасункаў, плённага супрацоўніцтва. Прычым мы стараемся ад словаў пераходзіць да справаў.

Па нашай прапанове ў траўні было праведзена пяцідзённае “Сьвята Эўропы ў Віцебску”. Мы зладзілі вулічную акцыю, прэзэнтацыі, віншаваньне гараджанаў і латвійскіх дыпляматаў. Гэтыя мерапрыемствы мы ажыццяўлялі разам зь дзясяткам самых вядомых віцебскіх моладзевых арганізацыяў.

У канцы чэрвеня моладзь зладзіла акцыю па добраўпарадкаваньні старога Віцебска. Яна адбывалася як частка агульнабеларускай мо-

ладзевай кампаніі “Зробім лепш!”.

Абедзьве супольныя справы атрымалі шырокі розгалас у сродках масавай інфармацыі. Пра нас напісалі мясцовыя газэты, паведамілі радыёстанцыі “Палёнія”, “Свабода” і “Рацыя”. Апошняю акцыю дык нават паказалі ў перадачах АНТ і віцебскага канала “Скіф”.

— **Відаць, лепш складаюцца адносіны з замежнымі арганізацыямі?**

— “Кантакты даюць разьвіцьцё” — гэтую аксыёму віцебскія арганізацыі зразумелі даўно, таму пачалі шукаць партнэраў, у тым ліку з замежжа. Ёсьць шэраг цікавых прыкладаў пасьпяховага супрацоўніцтва.

Так, цэнтар “Ростань” падтрымлівае шчыльныя стасункі з унівэрсытэтам “Віядрына” (Франкфурт-на-Одэры, ФРГ). Гэтая ВНУ — асяродак моладзевых арганізацыяў розных кірункаў.

Праект “Сьвята Эўропы ў Віцебску” стаў асновай для запаткаваньня адносінаў паміж МЦГС “Верас” і МГА “Эўрапейская перспэктыва” з аднаго боку і прапагандавай групай Эўрапейскай народнай партыі (EPP-ED) — з другога. Замежнікі дапамаглі віцяблянам кнігамі, CD, часопісамі ды іншым раздатковым матэрыялам. Вялікі досвед супрацоўніцтва са Швэдзкім зьвязам хрысьціянска-дэмакратычнай моладзі назапашаны ў ЦМІ “Контур”.

Але пры ўсім гэтым няма доўгатэрміновай каапэрацыі зь іншаземцамі. Атрымліваецца нешта непрацяглае, аднаразовае.

— **Якое значэньне мае дзейнасьць Асамблеі для наладжваньня кантактаў паміж моладзевымі НДА?**

— Я б адзначыў аб’яднаўчую і інфармацыйную ролю нацыянальнай Асамблеі.

Першая выяўляецца на прыкладзе кампаніі “Зробім лепш!”, калі пад ідэю можна стварыць кароткатэрміновую кааліцыю моладзевых арганізацыяў гораду. Такое супрацоўніцтва карыснае для збліжэньня розных арганізацыяў.

Другая роля праяўляецца найперш у ролі “Бюлетэня”. Гэтае выданьне дае магчымасьць якаснага інфармацыйнага абмену паміж НДА.

— **Напэўна, тэндэнцыі ў моладзевым руху Віцебска не абмяжоўваюцца толькі жаданьнем супольна працаваць?**

— Галоўная справа апошняга часу — падрыхтоўка да мясцовых выбараў. Думаю, яна актывізуе дзейнасьць “трэцяга сэктару” ў цэлым і моладзі ў прыватнасьці. Я не выключаю, што сёй-той з маладых пойдзе на выбары. Прынамсі, я чуў пра такое ад некаторых нашых калягаў па грамадзкай працы.

— **Што, на Вашую думку, трэба зрабіць, каб палепшыць сытуацыю ў моладзевым “трэцім сэктары”?**

— Асноўная праблема — недахоп рэсурсаў. Моладзевыя арганізацыі ня маюць фінансаў для ажыццяўленьня сваіх ідэяў. У выніку эфэктыўнасьць грамадзкай працы не заўсёды высокая.

Але я перакананы, што праз наступныя пяць гадоў вы не пазнаеце віцебскія недзяржаўныя арганізацыі. Моладзь — самая дынамічная частка грамадства. Упэўнены, яна знойдзе найлепшае рашэньне існуючых праблемаў.

Гутарыў Юрась Сьцяпанав

БЕЛАРУСЬ — У ЭЎРОПЕ

У ГОРАДНІ ПРАЙШОЎ ФОРУМ НДА ЭЎРАРЭГІЁНУ “НЁМАН”

Эўропа аб’ядноўваецца — гэта нават не аксыёма, а канстатацыя факту, прынамсі, што тычыцца жыхароў краінаў на захадзе ад беларусаў. Апошнім застаецца толькі назіраць за тым, як паміж краінамі Эўразьвязу зносяцца сьцены, пранікнёна слухаць нязвычайнае “Беларусь — у Эўропу” і з сумам чакаць, калі шматвэктарная палітыка хоць нейкім бокам павернецца на Запад.

Зрэшты, пэўныя павароты ўсё ж адбываюцца, прынамсі, на рэгіянальным узроўні. Эўрарэгіён “Нёман” — своеасаблівае выключэньне з правілаў. Утвораны пяць год таму дзеля разьвіцця супрацоўніцтва прынёманскіх рэгіёнаў Беларусі, Польшчы, Літвы і Расеі ў галіне эканомікі, тэрытарыяльнага плянаваньня, культуры і інш., толькі ў кастрычніку 2002 г. пад сваёй апекай ён сабраў грамадзкія арганізацыі названых краінаў на гарадзенскі Форум НДА Эўрарэгіёну. Зь якой мэтай — паспрабаваў даведацца наш гарадзенскі карэспандэнт Андрэй Мялешка ў гутарцы са старшынём праўленьня ГА “Цэнтар “Трэці сэктар”, адным з арганізатараў Форуму Вітаўтам РУДНІКАМ.

— Сп. Вітаўт, распавядзіце, калі ласка, што такое Нёманскі эўрарэгіён наагул?

— Ініцыятыва стварэньня эўрарэгіёну “Нёман” была высунутая на III-м Балтыйскім гаспадарчым Форуме ў Віграй (Літва) 11 лютага 1995 году. 6 чэрвеня 1997 году ў Аўгустове (Польшча) было падпісанае беларуска-польска-літоўскае пагадненьне пра стварэньне эўрарэгіёну “Нёман”. Сёньня ў яго склад уваходзяць Гарадзенская вобласьць (Беларусь), Падляскае ваяводства (Польшча), Віленскі, Марыямпальскі і Алітускі паветы (Літва), а таксама пяць раёнаў Калінінградзкай вобласьці Расеі — Чарняхоўскі, Красназнаменскі, Гусеўскі, Азёрскі і Несьчэраўскі. Гэта адзін з трох эўрарэгіёнаў, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Беларусі — акрамя яго ёсьць “Буг” і “Азёрны край”.

Эўрарэгіён быў створаны для разьвіцця супрацоўніцтва памежных рэгіёнаў у галіне эканомікі і інфраструктуры, тэрытарыяльнага плянаваньня, асветы, аховы здароўя, культуры, спорту, турызму, аховы навакольнага асяродзьдзя і г.д.

— На Ваш погляд, якую ролю зараз адыгрываюць недзяржаўныя арганізацыі ў разьвіцці Нёманскага эўрарэгіёну?

— Яна пакуль невялікая, таму і паўстала задумка правесці Форум НДА. Больш за тое, адной з падставаў стварэньня і дзейнасьці эўрарэгіёну ў Эўропе ёсьць удзел грамадзкасьці (і ў тым ліку НДА) у прыняцьці і рэалізацыі рашэньняў, накіраваных на разьвіццё супрацоўніцтва

паміж народамі. На гэты момант у эўрарэгіёнаўскіх справах крыху ўдзельнічаюць польскія і літоўскія арганізацыі, якія штогод маюць магчымасьць атрымліваць зь бюджэту эўрарэгіёну пэўныя сродкі.

Беларускія і расейскія НДА пакуль такой магчымасьці ня маюць, але мець павінны. Прынамсі, да такой высновы прыйшлі ўдзельнікі Гарадзенскага Форуму.

— Як складаюцца стасункі НДА са структурамі ўладаў, што займаюцца справамі эўрарэгіёну?

— У нас тут пакуль досьвед невялікі, але стаючы. На этапе падрыхтоўкі Форуму мы атрымалі ад беларускага Бюро эўрарэгіёну ўсю патрэбную нам інфармацыю. Кіраўнік Бюро Віктар Зданчук выступаў на Форуме, дапамагаў весці перамовы з прадстаўнікамі Бюро эўрарэгіёну ў суседніх краінах, хадайнічаў аб прадастаўленьні бясплатных візаў для літоўскіх удзельнікаў. Мы і зараз шчыльна кантактуем з кіраўніком Літоўскага Бюро Гінтарасам Скамарочусам. Афіцыйны ліст з пажадаваньнямі плённай працы на Форуме даслаў ваявода Падляскага ваяводства Марэк Шталінскі. На Форуме абяцалі быць, але не даехалі тры чыноўнікі з адміністрацыі губэрнатара Калінінградзкай вобласьці. Інтэрэс уладаў у разьвіцці эўрарэгіёну выразна прасочваецца, і гэта неабходна выкарыстоўваць для прасоўваньня інтарэсаў ГА з розных частак эўрарэгіёну “Нёман”.

— На Вашую думку, у якіх галінах дзейнасьці можа найбольш плённа разьвівацца супрацоўніцтва паміж грамадзкімі арганізацыямі эўрарэгіёну?

— Супрацоўніцтва можа быць плённым у любой галіне. Па выніках Форуму можна казаць пра супрацоўніцтва ў галіне аховы навакольнага асяродзьдзя, турызму, культуры, праграмаў для моладзі і для людзей з абмежаванымі фізычнымі магчымасьцямі. Прынамсі, у гэтых галінах распрацаваныя ідэі канкрэтных праектаў.

— Адна з прапановаў, выпрацаваная ўдзельнікамі Форуму — стварыць Грамадскую Раду пры Савеце эўрарэгіёну. На Ваш погляд, якімі могуць быць яе функцыі?

— Грамадзкая Рада была б павінна браць удзел у распрацоўцы, прыняцьці і рэалізацыі рашэньняў, якія тычацца разьвіцця эўрарэгіёну, паколькі эўрарэгіён — гэта найперш людзі, якія тут жывуць, а грамадзкія арганізацыі — тыя структуры, якія мусяць адстойваць інтарэсы гэтых людзей.

— На Вашую думку, ці ўдасца стварыць кааліцыю НДА Эўрарэгіёну «Нёман-Niemen-Nemunas»?

— Стварэньне кааліцыі таксама было толькі прапановай некалькіх удзельнікаў — падчас

прыняцця рашэнняў Форуму яна нават не абмяркоўвалася. Кааліцыі ствараюцца для вырашэння дастаткова кароткачасовых і вельмі канкрэтных задач. Магчыма, калі-небудзь такія задачы сапраўды паўстануць перад арганізацыямі, якія працуюць у эўрарэгіёне. На сёння ж ёсць іншыя формы ўзаемадзеяння, вызначаныя ўдзельнікамі: гэта і электронная канферэнцыя для абмену апэратыўнай інфармацыяй (канферэнцыя ўжо паспяхова працуе), і ініцыятыўная група, якая выпрацоўвае далейшыя варыянты ўзаемадзеяння паміж НДА ча-

тырох краінаў. Гэтая група ўжо падрыхтавала і разаслала зварот да мясцовых уладаў розных частак эўрарэгіёну і да яго структурных утварэнняў. Прадстаўнік ініцыятыўнай групы выступаў 24 кастрычніка на паседжанні Рады эўрарэгіёну, удзельнікі якога пагадзіліся, што роля грамадзкасці ў далейшай дзейнасці павінна быць большай.

Зараз ідзе размова пра ўключэнне ў плян дзейнасці эўрарэгіёну на 2003 год мерапрыемстваў, канцэпцыі якіх былі распрацаваныя на Форуме.

ФОРУМ ГРАМАДЗКІХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ ЭЎРАРЭГІЁНУ "НЕМАН-NIEMEN-NEMUNAS"

18-19 кастрычніка, Гародня, Беларусь

Старшыні Гарадзенскага абласнога выканаўчага камітэту Рэспублікі Беларусь

Старшыні Гарадзенскага абласнога Савету дэпутатаў Рэспублікі Беларусь

Ваяводзе Падляскага ваяводства Рэспублікі Польшча

Маршалку Сэйму Падляскага ваяводства Рэспублікі Польшча

Начальнікам Алітускага, Віленскага, Марыямпальскага паветаў Літоўскай Рэспублікі

Кіраўнікам самакіраванняў Алітускага, Віленскага, Марыямпальскага паветаў Літоўскай Рэспублікі

Губэрнатару Калінінградскай вобласці Расейскай Фэдэрацыі

Старшыні Калінінградскай абласной Думы Расейскай Фэдэрацыі

Кіраўнікам адміністрацыяў і органаў самакіравання Красназнаменскага, Гусеўскага, Несьцераўскага, Азёрскага, Чарняхоўскага раёнаў Калінінградскай вобласці Расейскай Фэдэрацыі

Сябрам Савету і кіраўнікам Бюро эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas" у Беларусі, Польшчы, Літве і Калінінградскай вобласці Расеі

ЗВАРОТ

Мы, удзельнікі Форуму грамадзкіх арганізацыяў эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas",

-імкнучыся зрабіць свой унёсак у развіццё ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж нашымі рэгіёнамі, краінамі і на-
родамі,

-усвешчаючы сваю ролю ў вырашэнні як лякальных, так і транспажных праблемаў нашага рэгіёну,

-адзначаючы ўнёсак у стварэнне і развіццё эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas" з боку мясцовых уладаў па-
межных рэгіёнаў Беларусі, Польшчы, Літвы і Калінінградскай вобласці Расеі,

заяўляем **пра неабходнасць больш цеснай каардынацыі дзейнасці паміж грамадзкімі арганізацыямі, мясцо-
вымі ўладамі і структурамі эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas".**

Грамадзкія арганізацыі рэгіёнаў, якія ўваходзяць у склад эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas", аб'ядноўваюць сёння
ня найбольш актыўную і ініцыятыўную частку грамадства, маюць багаты інтэлектуальны і творчы патэнцыял.

Грамадзкія аб'яднанні сёння паспяхова прыцягваюць рэсурсы і выкарыстоўваюць іх для вырашэння такіх важ-
ных задач, як дапамога сацыяльна неабароненым катэгорыям насельніцтва, ахова навакольнага асяроддзя, па-
вышэнне ўзроўню адукаванасці і інфармаванасці грамадства, працаўладкаванне моладзі і г.д.

Наш досвед, веды і рэсурсы могуць і павінны быць выкарыстаныя для пашырэння эканамічнага і культурнага су-
працоўніцтва, умацавання кантактаў паміж нашымі народамі.

Мы заяўляем **пра сваю падтрымку мэтай стварэння эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas", а таксама пра га-
тоўнасць да:**

— рэалізацыі сумесных праграмаў і праектаў з удзелам грамадзкіх арганізацыяў і мясцовых уладаў з розных час-
так эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas", накіраваных на вырашэнне вострых лякальных і транспажных пра-
блемаў;

— абмену інфармацыяй і досведам працы;

— удзелу ў арганізацыі і правядзенні мерапрыемстваў, накіраваных на развіццё добрасуседзкіх стасункаў паміж
нашымі краінамі і на развіццё супрацоўніцтва ў межах эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas" у прыватнасці;

— адкрытага і канструктыўнага дыялогу па любых пытаннях, якія тычацца ўнёску грамадзкіх арганізацыяў у
развіццё міжнароднага супрацоўніцтва.

Мы прапануем:

— уключыць у праграму паседжання Рады эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas" наступныя пытанні:

— аб стварэнні Фонду развіцця эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas". У склад кіруючых органаў Фонду мы пра-
пануем уключыць прадстаўнікоў НДА з усіх частак эўрарэгіёну. Адным з накірункаў дзейнасці Фонду павінна стаць
фінансаванне праграмаў і праектаў грамадзкіх арганізацыяў з розных частак эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas",
накіраваных на вырашэнне лякальных і транспажных праблемаў;

— аб увядзенні ў склад Рады прадстаўнікоў НДА з усіх частак эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas";

— аб уключэнні ў пляны працы эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas" на 2003 год мерапрыемстваў грамадзкіх а-
рганізацыяў, накіраваных на развіццё супрацоўніцтва ў межах эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas", вырашэнне во-
стрых лякальных і транспажных праблемаў у межах эўрарэгіёну.

Зварот прыняты ўдзельнікамі Форуму грамадзкіх арганізацыяў эўрарэгіёну "Нёман-Niemen-Nemunas", які адбыў-
ся 18-19.10.2002 г. у Гародні, Беларусь

ШМАТ СЛОВАУ І ДЭКЛЯРАЦЫЯЎ, МАЛА ІНВЭСТЫЦЫЯЎ

Ініцыятыва ўтварэння эўрарэгіёну “Нёман” як абшару транспамяжнага супрацоўніцтва з’явілася напачатку 1995 году ў Дэкларацыі III Гаспадарчага Балтыйскага Форуму, што праходзіў у Віграх ля Сувалак. Аднак толькі ў гэтым годзе былі запланаваныя першыя інвэстыцыі, звязаныя з праграмай “Польшча — рэгіён Балтыйскага мора”.

Падрыхтоўка да стварэння эўрарэгіёну завершылася 6-га чэрвеня 1997 году ў Аўгустове падпісаннем “Пагаднення аб утварэнні Транспамяжнага Звязу “эўрарэгіён “Нёман” паміж сувальскім ваяводам, кіраўніком адміністрацыі Гарадзенскай вобласці і кіраўнікамі літоўскіх паветаў Алітус і Марыямпаль (не хапіла прадстаўніка з расейскага боку). У адрозненні ад большасці эўрарэгіёнаў, пагадненне аб прызнанні “Нёмана” падпісалі не прадстаўнікі органаў мясцовага самакіравання ці кіраўнікі грамадзкіх аб’яднанняў, а прадстаўнікі адміністрацыйных уладаў. Нагадаем, самакіраванне ў Літве на той час толькі ўтваралася, а ў Беларусі яго няма дагэтуль.

Дзейнасць эўрарэгіёну “Нёман”, галоўным чынам дзякуючы сродкам, атрыманым ад Эўрапейскага Звязу, мусіць уплываць на эканамічнае развіццё памежжа, грамадскую інфраструктуру, адукацыю, ахову здароўя і асяроддзя. Яна павінна таксама ажывіць кантакты паміж жыхарамі памежных

тэрыторыяў і супрацоўніцтва ўстановаў і суб’ектаў гаспадарання. Вялікія спадзяванні польскага боку на гэты конт значна астудзіліся ў 1998-1999 гадах, калі стала вядома пра сур’ёзныя спрэчкі паміж сувальскім ваяводам, які страціў працу і стаў кіраўніком таварыства польскіх гмінаў эўрарэгіёну “Нёман”, і сённяшняй адміністрацыяй ваяводства за першынства.

Пасля адміністрацыйнай рэформы і рэформы мясцовага самакіравання такія ж самыя спрэчкі разгарэліся паміж падляскім ваяводам і маршалкам ваяводства.

І толькі крыху больш як год таму таварыства польскіх гмінаў эўрарэгіёну “Нёман” у Сувалках здолела падпісаць дамову з кіраўніцтвам Падляскага ваяводства і прадстаўнікамі арганізацыі, якая фінансуе праекты з фонду PHARE (дзякуючы ёй грошы з Эўразвязу трапляюць да органаў мясцовага самакіравання і няўрадавых арганізацыяў з усяго ваяводства). Да таго часу гэта былі зусім невялікія сумы, прызначаныя на гэтак званыя “мяккія” безынвэстыцыйныя праекты — культурніцкія, спартовыя, турыстычныя і навуковыя. Толькі ў гэтым годзе таварыства будзе кіраваць праграмай “Польшча — Рэгіён Балтыйскага мора” зь бюджэтам, які перавышае 333 000 эўра. У плянах таксама інвэстыцыі — галоўным чынам турыстычныя і ў сферы камунікацыі.

“Kurier Poranny”, №6, 2002
Падрыхтаваў А.Мялешка

першая справаздача “ПАРТНЭРСТВА БЯЗЬ МЕЖАЎ”

Напачатку лістапада 2002 году завершыўся праект “Павышэнне эфектыўнасці дзейнасці беларускіх Чарнобыльскіх ініцыятываў у межах беларускага заканадаўства дзеля развіцця беларуска-нямецкай кааперацыі”, які рэалізоўваўся Асамблеяй няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў Беларусі сумесна з Цэнтрам адукацыі дарослых АБ’яднання пратэстанцкіх цэркваў зямлі Гёсэн-Насау. Праект ладзіўся ў межах Праграмы падтрымкі Беларусі Фэдэральнага Міністэрства эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця Германіі.

Рэалізаваўся праект пры падтрымцы Цэнтра сацыяльных інавацыяў, Незалежнага Таварыства прававых даследаванняў, Гомельскага абласнога дабрачыннага аб’яднання “Сьлед Чарнобыля”, Баранавіцкага гарадскога аддзялення Беларускай асацыяцыі дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам. Трохдзённые сямінары “Партнэрства бязь межаў” былі арганізаваны ў Гомелі і Баранавічах, падчас якіх удзельнікі атрымалі вычарпальную інфармацыю па пытаннях:

- асновы заканадаўства Рэспублікі Беларусь, якія датычацца дзейнасці грамадзкіх аб’яднанняў, што працуюць у сацыяльнай і гуманітарнай сфэры, асабліва з улікам іх міжнароднага супрацоўніцтва;
- прынцыпы распрацоўкі стратэгіі фінансавання і атрымання сродкаў на арганізацыю праектаў, а таксама прынцыпы іх арганізацыі;
- магчымыя формы работы з прадстаўнікамі дзяржаўнай улады ва ўмовах Беларусі;
- развіццё прынцыпаў грамадзянскай супольнасці ў наладжванні партнэрскіх сувязяў;
- распрацоўка прапановаў па развіцці супрацоўніцтва з нямецкімі ініцыятывамі.

Каб ахапіць як мага больш шырокі спектр чарнобыльскіх і сацыяльных групаў Гомельскай і Берасьцейскай абласцей, арганізатары выкарыстоўвалі ажно тры сыпісы. Першы ўключаў у сябе ўдзельнікаў Канфэрэнцыі нямецка-беларускіх партнёраў, што працуюць па Чарнобыльскім пытанні, якая адбылася ў Франкфурце-на-Майне ў траўні 2000 году. Другі сыпіс быў прадстаўлены Гомельскім рэсурсавым цэнтрам “Грамадзянскія ініцыятывы” і ўключаў усе арганізацыі Гомельскай вобласці сацыяльнага накірунку дзейнасці. Трэці сыпіс быў складзены на аснове базы дадзеных арганізацыяў-сябраў Асамблеі НДА Беларусі.

Асноўнымі крытэрыямі пры адборы ўдзельнікаў былі:

- адзін з кірункаў дзейнасці арганізацыі мусіць быць скіраваны на пераадоленне наступстваў Чарнобыльскай катастрофы;

— пажадана мець нямецкага партнёра ці імкнучца да наладжвання партнэрскіх сувязяў з Германіяй.

Каля 70 арганізацыяў і ініцыятываў атрымалі анкету-заяўку на ўдзел у сямінарах. 38 чалавек узялі ўдзел у сямінарах. У сваіх анкетах актывісты чарнобыльскіх ініцыятываў пазначалі, што з дапамогай сямінараў яны спадзяваліся пазнаёміцца з іншымі чарнобыльскімі і сацыяльнымі НДА свайго рэгіёну, абмяняцца досведам і наладзіць партнэрскія стасункі, а таксама ўдасканаліць дзейнасць сваёй арганізацыі праз набыццё ведаў па распрацоўцы праектаў, атрымання інфармацыі пра патэнцыйных фундатараў і юрыдычных асновах дзейнасці НДА.

Такім чынам, праграма абодвух сямінараў была пабудаваная на стыку дзвюх мэтай — рэфлексіі і абмеркавання магчымых кірункаў супрацоўніцтва і арганізацыі навучання па асновах праектнай працы, фандрэйзінгу і юрыдычных нормах дзейнасці НДА ў Беларусі.

Самі ўдзельнікі сямінараў адзначылі, што для іх найбольш важнымі вынікамі праекта сталі:

- знаёмства прадстаўнікоў чарнобыльскіх і сацыяльных НДА паміж сабой;
- асэнсаванне прыналежнасці да арганізацыяў аднаго накірунку, неабходнасці сумеснай працы як па выкананні канкрэтных праектаў, так і для лябіравання і адстойвання сваіх інтарэсаў;
- атрымання дадатковых ведаў, якія могуць быць выкарыстаныя для развіцця арганізацыі, а таксама шэраг дробных і буйных як групавых, так і персанальных адкрыццяў.

Вынікам праекту стала выданне ўнікальнага ў сваім родзе “Даведніка партнэрства”, які ўключае ў сябе сыпіс беларускіх Чарнобыльскіх арганізацыяў зь Берасьцейскай і Гомельскай абласцей і нямецкіх Чарнобыльскіх ініцыятываў з кароткім апісаннем іх дзейнасці, прапановамі па магчымым супрацоўніцтве і кантактамі, матэрыялы па стратэгіях пошуку і прыцягнення фінансавых сродкаў для рэалізацыі партнэрскіх праектаў, а таксама аналіз крыніцаў фармавання грашовых сродкаў і маёмасці грамадзкіх аб’яднанняў з пункту гледжання беларускага заканадаўства. Гэта брашура выдадзеная на дзвюх мовах — беларускай і нямецкай, і павінна дапамагчы Чарнобыльскім ініцыятывам зь Беларусі і Германіі ў іх супольнай працы і пошуку партнёраў.

Вынікі праекту і “Даведнік партнэрства” выклікалі вялікую цікаўнасць на штогадовай сустрэчы дабрачынных групаў зямлі Гёсэн-Насау, што адбылася ў Франкфурце 9 лістапада 2002 г.

Мы спадзяемся, што кантакты, якія ўсталяваліся паміж арганізацыямі і асобамі, зрабятца падмуркам для далейшай кааперацыі, а інфармацыя і веды, атрыманыя ўдзельнікамі, паспрыяюць усталяванню ў іх дзейнасці прыняцова новых спосабаў супрацоўніцтва, а таксама дасягнення імі эфектыўнай дзейнасці ў сваёй галіне.

ГРАНТЫ ДЛЯ ЭКАЛЯГІЧНЫХ НДА АД КАРПАРАЦЫІ «ISAR,INC»

Прадстаўніцтва некамерцыйнай карпарацыі «ISAR,Inc» (ЗША) у Беларусі ў межах праграмы малых грантаў «Умацаванне пазыцыяў грамадзкіх арганізацыяў Беларусі ў прыняцці экалягічна значных рашэнняў» абвешчае конкурс праектаў грамадзкіх аб'яднанняў Беларусі.

У межах праграмы прадугледжваецца выдзяленне фінансавай дапамогі беларускім арганізацыям на рэалізацыю праектаў. Канкрэтнымі элементамі дзейнасці могуць быць: выданне інфармацыйных матэрыялаў; развіццё інфармацыйных сетак у сфэры экалогіі, дзейнасць інфармацыйных экалягічных цэнтраў; прававыя аспекты экалогіі; экалягічны маніторынг, грамадская экалягічная экспертыза; папулярызацыя экалягічных мэтадаў гаспадарання; захаванне дзікай прыроды і прыродных ландшафтаў, развіццё асабліва важных прыродных аб'ектаў.

Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца зарэгістраваныя грамадзкія арганізацыі. Навукова-даследчыя, тэхнічныя праекты і тыя, што прадугледжваюць палітычную і камэрцыйную дзейнасць, у межах праграмы не фінансуюцца.

Праграмай прадугледжваецца выдзяленне грантаў двух тыпаў: звычайны грант (да \$3 000) і дыскрэtnы грант (\$500), прызначаны для выканання праектаў, што патрабуюць тэрміновага выдзялення сродкаў.

Тэрмін падачы заяваў на атрыманне звычайнага гранту — не пазней за 15 снежня 2002 г. (для разгляду на пасяджэнні Рады экспертаў 18-19 студзеня 2003 г.).

Заявы накіроўваюцца па пошце альбо непасрэдна прыносяцца ў офіс прадстаўніцтва. Па факсе і электроннай пошце заявы не прымаюцца.

Адрас прадстаўніцтва «ISAR,Inc»: 220004, Менск, вул. Замкавая, д. 26, кв. 16. **Дадатковая інфармацыя:** тэл./факс 223 84 98.

E-mail: belisar@solo.by.

Час працы: з 11.00 да 13.00 і з 15.00 да 17.00 (панядзелак — пятніца).

Паводле рассылкі Barcnews

INTERNATIONAL PHILANTHROPY FELLOWS PROGRAM (2003-2004 НАВУЧАЛЬНЫ ГОД)

Арганізатары: Johns Hopkins Institute for Policy Studies, Center for Civil Society Studies

Месца: Балтымор, Мэрыленд, ЗША

Праграма прадастаўляе магчымасць дадатковага навучання, правядзення даследаванняў, трэнінгаў. Яна накіраваная на супрацоўнікаў неамерыканскіх няўрадавых арганізацыяў, дабрачынных фундацыяў.

За больш дэталёвай інфармацыяй звяртайцеся: *Carol Wessner (cwessner@jhu.edu)*

Падрабязная інфармацыя таксама змешчаная на сайце: <http://www.jhu.edu/~philfellow>

СТЫПЭНДЫЯЛЬНАЯ ПРАГРАМА “НОВЫЯ ГАЛАСЫ”

Арганізацыя: Peace Brigades International USA

Гэтая праграма аказвае падтрымку маленькім няўрадавым арганізацыям у іх умацаванні і палепшэнні працы шляхам павелічэння штату супрацоўнікаў, якія валодаюць новымі важнымі для арганізацыі навыкамі і кампэтэнтнасцю.

Абавязковае патрабаванне — наяўнасць у апліканта вышэйшай адукацыі і досведу працы ў няўрадавых арганізацыях.

Дэдлайн — 15 студзеня 2003 г.

Падрабязная інфармацыя змешчаная на сайце: <http://newvoices.aed.org/>

Адрас арганізацыі:

Peace Brigades International USA

428 8th St. SE Washington, DC 20003

Tel: 202-544-3765 Fax: 202-544-3766

info@pbiousa.org

<http://www.peacebrigades.org>

ПАРТНЭРСТВА

Украінскі дабрачынны фонд “Патэнцыял”

Арганізацыя шукае партнёра ў Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропе — сацыяльную службу НДА, што працуе для бяздомных і бедных людзей, — з мэтай абмену досведам, ведамі ды ідэямі і для ініцыявання сумесных сацыяльных праектаў і праграмаў.

Дзейнасць “Патэнцыялу”: **забесьпячэнне прадуктамі, адзеньнем, прытулкам, мэдыцынскай дапамогай і псыхалагічнымі кансультацыямі бяздомных і бедных людзей;**

арганізацыя сацыяльнай рэабілітацыі і адвакацкіх праграмаў для бяздомных і бедных людзей.

Кантакты

International Charity Fund «Potential»

Gonimova prospect, 31, Donetsk, Ukraine

Сьвяты Мікола “зробіць лепш!”

Кампанія “Зробім лепш!”, што пасляхова прайшла ўлетку, працягваецца. Пытаньне, у якой форме трэба ладзіць другую частку “Зробім лепш!”, адкрытае.

Гэты тэкст - прапанова Экспэртнай групы пры Выканаўчым бюро па правядзеньні кампаніі.

Каляды і Новы год - гэта тая пара, калі ўсе чакаюць падарункаў і чагосьць незвычайнага. Безумоўна, больш за ўсіх падарункаў чакаюць дзеці. Але ў Беларусі сёньня шмат дзяцей, для якіх атрымаць добры падарунак ці нават пачак цукерак - амаль недасяжная мара. Гэта хворыя дзеці, дзеці-сіроты, дзеці са шматдзетных ці малазабясьпечаных сем'яў, зь сем'яў бежанцаў ці пацярпелых ад рэжыму. **Прыйдзем да іх і паспрабуем зрабіць іхнае жыццё трохі лепшым: разьвесялім канцэртам, пачастуем ласункамі, парадуюм цацкай.** Ня трэба дарагіх падарункаў і шыкоўных канцэртаў, самае лепшае - падарунак ад сэрца. **Правядзем “Апэрацыю “Сьвяты Мікола” - зробім лепш!**

Мы можам падарыць дзецям казку, калі прыйдзем да іх у школы, шпіталі, дзіцячыя садкі і дамы, месцы зьняволеньня непаўналетніх ці проста ў жылыя масівы.

Акцыя можа быць праведзеная цалкам пры дапамозе ўнутраных рэсурсаў і мясцовых фундатараў. У рамках кампаніі можа быць наладжаны збор падарункаў для дзяцей сярод сябраў арганізацыі, у школах, у фірмах, сярод насельніцтва. Збор падарункаў “ад сьвятога Міколы” можа быць арганізаваны як частка акцыі, напрыклад, у форме абмену падарункаў на сымболіку “Зробім лепш!”. Падарункі можна таксама зрабіць самастойна.

Экспэртная група прапануе зладзіць конкурс на лепшую акцыю “Апэрацыя “Сьвяты Мікола” па агульных выніках.

Калі вы адчуваеце адказнасьць за сёньняшні стан і будучыню нашага грамадзтва, рабіце казку для беларускіх дзетак разам зь сябрамі сацыяльных і моладзевых грамадзкіх арганізацыяў. **Дабро, якое вы падарыце, абавязкова вернецца да вас!**

Мы заклікаем вас выказацца па прапанаванай акцыі. Свае меркаваньні накіроўвайце ў Выканаўчае бюро Асамблеі НДА ці ў рэдакцыю “Бюлетэня”.

мафія — несьмяротная?

Польская праграма “Супраць карупцыі” — яшчэ адна паспяхова кампанія, эладжаная прадстаўнікамі НДА ў посткамуністычным рэгіёне. Широкамаштабная, добра прафінансаваная (прынамсі, па нашых мерках), яна засьведчыла новы этап разьвіцця польскага “трэцяга сэктару”, які паспрабаваў вырашыць праблему, што для большасці краінаў пераходнага пэрыяду, а тым больш з савецкім мінулым, надзвычай актуалізавалася на ўзроўнях усіх сэктараў. Пры гэтым стала вельмі важна данесьці наступствы праблемы карупцыі да звычайнага абывателя, які раней разглядаў яе як апырённую характарыстыку любога дзяржаўнага строу.

Хутчэй за ўсё, правядзеньне падобнай кампаніі ў Беларусі зробіцца магчымым толькі пасля зьмены рэжыму. Тым ня менш, досьвед “Супраць карупцыі” нам падаецца вельмі цікавым і паказальным у пляне распрацоўкі і паводовы той жа мэдыяльнай кампаніі. На жаль, беларускія НДА ня могуць сабе дазволіць нават дзясятэй часткі таго, што робяць польскія калегі, але гэта тым больш карысна разглядаць у якасьці мажлівай пэрспэктывы, прынамсі, што тычыцца прафэсійнай арганізацыі працы з мэдыямі.

АПІСАНЬНЕ ПРАБЛЕМЫ

Маладая польская дэмакратыя стаіць перад рознымі відамі небясьпекі, але адной з самых важных зьяўляецца карупцыя ў дзяржаўных органах. Адсутнасьць мэханізмаў паспяховага грамадзкага кантролю ўлады прыводзіць з аднаго боку да карупцыі сыстэмы, а з другога — да нарастаньня пачуцьця бясьсьільля ў шырокіх колах грамадзтва. Гэта вельмі небясьпечная зьява, якая ў выніку можа прывесці альбо да татальнага карумпаваньня сыстэмы (усе моўкі прымаюць за правіла, што бяз хабару, працэнту ад кантакту і г.д. нічога нельга дабіцца), альбо да ўсталяваньня ў грамадзтве пачуцьця, што ўлада злая, амаральная, і трэба ад яе адварнуцца, не зважаць на яе.

Паводле вызначэньня Сусьветнага банку, карупцыя — гэта “ўжываньне дзяржаўных пасадаў для дасягненьня ўласнай карысьці. Прыватная карысьць можа набываць грашовую альбо рэчавую формы, але ня толькі — яна

можа праяўляцца таксама празь лябіяваньне прыбытковых пасадаў, праз гарантаваньне доступу да важнай агульнанадасяжнай інфармацыі родным і знаёмым той асобы, што ажыццяўляе публічную ўладу”.

“Global Programme Against Corruption” пад эгідай ААН адрозьнівае некалькі відаў карупцыі. Апрача “Street-level” — дзяржкарупцыі — вядомая карупцыя найвышэйшай ступені цэнтральнай улады — фінансавая,

палітычная і адміністрацыйная, — а таксама карупцыя ў бізнэсе. Палітычная карупцыя адрозьніваецца тым, што ўлада ўжываецца для дасягненьня партыйнай карысьці: палітыкі, што яе выконваюць, прыцягваюць рознага тыпу “аплаты” на карысьць рэпрэзэнтаваных сабой партыяў ці прызначаюць пасады паводле партыйнага ключа, з парушэньнем мэрытарычных крытэрыяў.

Трэба пагадзіцца з прафэсарам Лешакам Бальцаровічам у тым, што карупцыя шкодзіць разьвіццю гаспадаркі некалькімі спосабамі:

1. Зьвязаныя з карупцыяй “аплаты” зьяўляюцца de facto дадатковым падаткам, які зьніжае здольнасьць прадпрыемстваў інвэставаць грашовыя сродкі, а з гэтай прычыны не ствараюцца новыя працоўныя месцы;

2. Карупцыя можа парушаць дзяржаўныя фінансы і праз гэта шкодзіць разьвіццю гаспадаркі. Галоўнай небясьпекай зьяўляецца тады вялікі дэфіцыт, які пераўзыходзіць працэнтныя нормы і павялічвае дзяржаўную пазыку;

3. Карупцыя аслабляе канкурэнцыю;

4. Вялікая карупцыя адпужвае вельмі важных замежных інвэстараў.

Распачынаючы адукацыйныя дзеяньні і інфармацыйную кампанію, арганізатары праграмы “Супраць карупцыі” хацелі сфармаваць грамадзкую сьвядомасьць, якая бачыла б неабходнасьць маральнай улады, улады, што была б абсалютна празрыстая для грамадзкага кантролю.

Другі важны бок праграмы — заканадаўства. Актывісты кампаніі імкнуцца прапанаваць зьмены ў польскім праве такім чынам, каб легалізаваць большы ўдзел грамадзкасьці ў прыняцьці антыкарупцыйных рашэньняў.

Падтрымка незалежных мэдыяў, што маюць на мэце сумленна кантраляваць пачынаньні ўладаў — гэта наступны прыярытэт праграмы “Супраць карупцыі”. У Польшчы штотараз распаў-

суджваецца перакананьне ў тым, што выкрывальныя антыкарупцыйныя артыкулы не прыносяць ніякай карысьці перш за ўсё з прычыны найпроставай сувязі працы СМІ з канкрэтнымі палітычнымі суб'ектамі. Хаця амаль нікая газэта ці часопіс не зьяўляюцца фармальна партыйнымі, большасць галоўных мэдыяў маюць выразныя палітычныя сымпатыі.

З амэрыканскага досьведу, нашмат большага за польскі, вынікае, што “адкрыцьцё праўды” нават самым паважаным журналістам звычайна не прыводзіць да рэакцыі асобы ці інстытуцыі, дзейнасьць якой раскрываецца. Толькі падтрымка іншага палітычнага погляду, іншых мэдыяў, якія пастаянна вяртаюцца да гэтай тэмы, можа прынесці пажаданы эфэкт. Таму трэба думаць пра супольную кааліцыю супраць карупцыі; трэба стымуляваць масавы, апаратыны ціск мэдыяў, які паказвае сапраўдныя правыя карупцыі.

Апошняя сфэрай дзейнасьці праграмы будзе пабуджэньне і падтрымка грамадзянскіх рухаў на карысьць пабудовы грамадзкага даверу ўлад і грамадзкага кантролю ўлады.

Яшчэ адной магчымасьцю стварыць грамадзянскі антыкарупцыйны “фронт” зьяўляюцца накіраваныя на абарону правоў спажывца аб'яднаньні. Прыкладам такой у ЗША ёсьць арганізацыя «Public Citizen». Галоўная тэза арганізацыі — за кожнае карупцыйнае дзеянне ў выніку расплачваецца спажывец. Калі нейкая дзяржапастанова нараджае сур'ёзныя падазрэньні ў фармаваньні выразна спрыяльнага клімату для пэўнай групы грамадзянаў, арганізацыя пачынае дзейнічаць: стартуюць дасьледаваньні праблемы, замаўляюцца экспэртзы і г.д. Калі іх падазрэньні пацвярджаюцца, гэтая экспэртыва кладзецца ў аснову адмысловага рапарту, які даступны простым спажывцам. Далей ствараецца кааліцыя, нярэдка з партнэрамі, якія ў іншых варунках могуць быць праціўнікамі, даецца старт адукацыйнай і прапагандыскай кампаніі, што ажыццяўляецца валянтэрамі.

Іншай, тыпова амэрыканскай кампаніяй зьяўляецца гэтак званы рух «whistleblowers», падтрыманы “Government Accountability Project” (GAP). “Whistleblowers” — гэта асобы, якія працуюць у дзяржаўных альбо бізнэсовых інстытуцыях; яны, заўважыўшы парушэньне права, паставілі перарваць групувую салідарнасьць ці салідарнасьць асяродзьдзя і пачалі гаварыць пра гэтыя пару-

шэньні. Размова вядзецца пра такія выпадкі, як, напрыклад, будоўля атамнай электрастанцыі з парушэньнем прынцыпаў бяспекі, вынішчэньне прыроды, парушэньне эмбарга на продаж зброі, карупцыя і г.д. “Whistleblowers” звычайна канфліктуюць з працадаўцамі, і тады GAP стараецца ім дапамагчы, напрыклад, забясьпечвае юрыдычную дапамогу ў судах.

Аднак іх галоўнай мэтай зьяўляецца агаляваньне праблемы, якую паднялі “сыгналіты”. Дзеля гэтага распачынаецца мэдыяльная кампанія, адбываецца супрацоўніцтва зь лякальнымі грамадзянскімі арганізацыямі і прафсаюзамі. Гэта вельмі няпроста, асабліва калі мэты “сыгналістаў” не супадаюць зь інтарэсамі арганізацыі. Напрыклад, у рэгіёне пачынаецца будоўня атамнай станцыі; грамадзкая арганізацыя выступае супраць гэтых дзеяньняў, у той час як “сыгналісты” — за захаваньне санітарных, экалягічных і іншых нормаў бяспекі пры будоўлі. Самым крытычным момантам зьяўляецца заручэньне падтрымкай і салідарнасьцю асяродзьдзя.

Прыведзеныя вышэй магчымасьці дзеяньня грамадзянскіх групаў падаюцца ў сёньняшніх польскіх умовах значна менш карыснымі — ня думаю, каб хутка знайшліся грамадзкія групы, якія б захацелі займацца гэтым відам дзейнасьці.

ДЗЕЙНАСЬЦЬ У РАМКАХ ПРАГРАМЫ

З мэтай фармаваньня грамадзкай сьвядомасьці было зроблена:

— праведзеная акцыя “Правер празрыстасьці сваёй гміны” — адмыслова падрыхтаваныя мадэлі “Празрыстай гміны” і фармуляры былі разасланыя лякальнай прэсе, асобам, што бяруць удзел у грамадзкай дзейнасьці;

— праведзены конкурс на лепшыя студэнцкія працы, якія раскрываюць тэму карупцыі ў праўным, грамадзкім, этычным альбо эканамічным аспектах;

— падтрыманая студэнцкая арганізацыя AEGEE, якая стварае “антыкарупцыйныя хэпінігі” ў 5 варшаўскіх ВНУ;

— скончаны 4-гадовы праект, датычны назіраньня за выбарчымі аб'яцаньнямі, рэалізаваны супольна з Transparency International (Польшча), Фундацыяй грамадзкай камунікацыі і Хельсінскай Фундацыяй правоў чалавека. Ён быў распачаты грамадзянскай акцыяй збору подпісаў пад лістом да палітыкаў. 43 645 подпісаў перададзена 5 чэрвеня ў Прэзыдыюм польскага Сэйму. У выбарчыя камітэты былі разасланыя апытальнікі, што тычыліся канкрэтных праграмаў супрацьдзеяньня карупцыі. Пазьней адбылася прэс-канфэрэнцыя, дзе шырокая грамадзкасьць былі прэзэнтаваныя вынікі апытаньняў, сабраныя ў брашурцы.

З мэтай прапановаў зьменаў у заканадаўстве было праведзена:

— канфэрэнцыя “Канфлікт інтарэсаў у самакіраваньні — апісаньне сытуацыі, прапановы вырашэньня праблемы”;

— праграма праўнай дапамогі людзям, пацярпелым ад карупцыі, якая праводзілася супольна з Хельсінскай Фундацыяй правоў чалавека.

З мэтай падтрымкі незалежных мэдыяў:

— аб'яўлены конкурс сярод журналі-

стаў “Толькі рыба не бярэ?”, асноўная тэма якога — карупцыя;

— аказаная дапамога рэдакцыі Польскага Радыё ў рэалізацыі цыклю рэпартажаў па анты-карупцыйнай тэме;

— Былі запрошаныя рэдакцыі лякальнай прэсы да правядзеньня ўласнай акцыі “Антыкарупцыйныя дні”.

Па выніках праграмы “Праўная Газэта” ўручыла Фундацыі імя Стэфана Баторыя “Залаты Параграф” за заслугі ў супрацьдзеянні карупцыі.

ПАДСУМАНЬНЕ МЭДЫАЛЬНАЙ КАМПАНІІ

Праграма “Супраць карупцыі” ў супрацоўніцтве з Фундацыяй грамадзкай рэкламы (цяпер Фундацыя грамадзкай камунікацыі) распачала адукацыйную мэдыяльную кампанію. Мэтай кампаніі было ўмацаваньне на ўзроўні грамадзкай сьвядомасьці праблемы карупцыі і неабходнасьці супрацьстаяць ёй, а таксама патрэбы асабістага далучэньня да барацьбы з гэтай зьявай.

Кампанія выкарыстала розныя інфармацыйныя носьбіты: більборды, сіці-лайты, радыё — і тэлерэкламу, паштоўкі, публікацыі ў прэсе, а таксама такія формы, як курсы, дыскусіі карыстальнікаў інтэрнэту, прэс-канфэрэнцыі і інш.

“Нашай мэтай было звярнуць увагу палякаў на індывідуальную адказнасьць кожнага з нас перад праблемай карупцыі. Праблема складаная, і ніхто не сьцьвярджае, што мы зможам яе вырашыць адной кампаніяй. Фільм, плякат і радыёрэклама — гэта адзіны інструмэнт, які ўжывае праграма “Супраць карупцыі”, каб інфармаваць пра пачатак сваёй стратэгічна распінаванай, доўгатэрміновай і рознабако-

вай дзейнасьці”, — тлумачыць Агата Стафэй, прэс-сакратар Фундацыі грамадзкай рэкламы.

ПАДРЫХОўКА

Для працы над мэдыяльнай кампаніяй “Супраць карупцыі” Фундацыя грамадзкай камунікацыі (ФГК) стварыла Стратэгічную групу з экспэртаў і прафэсіяналаў у галіне мэдыяў, рэкламы і public relations.

Пры супрацоўніцтве кансультантаў Лешка Стафэя і Андрэя Длугаша ФГК распрацавала адмысловую дырэктыву для рэалізацыі праекту, якая была разасланая 150 рэкламным агенцыям, відэа — і радыё-студыям, а таксама крэатыўным групам па ўсёй Польшчы.

Арганізатары конкурсу атрымалі 30 заяваў з больш як 60 праектамі. Стратэгічная група выбрала для рэалізацыі праект рэкламнай агенцыі Ozone, якая занялася бясплатнай распрацоўкай кампаніі з пункту погляду дызайну і крэатуры. Лёзунг кампаніі быў абраны згодна зь меркаваньнем кансультантаў, а таксама па выніках інтэрнэт-анкетаваньня.

Рэалізацыя — *більборды, сіці-лайты*: на вуліцах вялікіх гарадоў Польшчы (Варшава, Кракаў, Познань, Уроцлаў, Гданьск, Гдыня, Чэнстахова, Быдгашч, Люблін, Шчэцін, Гожаў Вялікапольскі, Ольштын, Лодзь) было расклеена каля 200 вялікафарматных плякатаў. Вертыкальныя плякаты былі на 150 падсьвечаных носьбітах тыпу citylight на прыпынках у Варшаве, а таксама на 20 носьбітах тыпу citylight на закругленых падсьвечаных слупах у Варшаве, Кракаве, Уроцлаве і Познані.

— *паштоўкі*: фірма Dobre Media надрукавала і бясплатна дыстрыбутавала больш як 45 тысяч

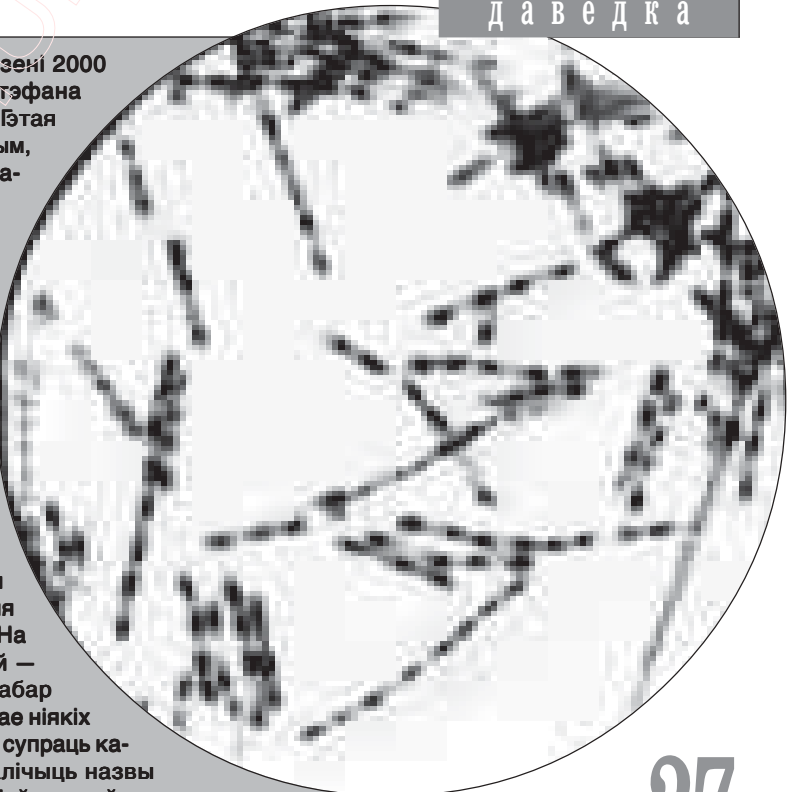
ДАВЕДКА

Праграма “Супраць карупцыі” паўстала ў студзені 2000 году як супольнае пачынаньне Фундацыі імя Стэфана Баторыя і Хельсінскай Фундацыі правоў чалавека. Гэтая праграма зьяўляецца пачынаньнем доўгатэрміновым, накіраваным на фармаваньне фундамэнту для далейшай дзейнасьці.

Мэта праграмы — пабудова грамадзкага даверу да дзяржаўных інстытуцыяў і супрацьдзеянне карупцыі.

Перад кампаніяй “Супраць карупцыі” фірма рынкавых і грамадзкіх дасьледаваньняў DEMOSKOP правяла дасьледаваньне публічнай думкі. Рэспандэнтам было зададзена 8 пытаньняў, адказы на якія павінны былі паказаць тое, што палякі лічаць карупцыяй, які яны маюць досьвед, звязаны з карупцыяй і ці можна зь ёй змагацца.

З дасьледаваньняў вынікала: “большасьць палякаў (66%) ня верыць, што звычайныя людзі могуць уплываць на памяншэньне карупцыі. [...] Каля адной трэцяй (29%) палякаў лічыць, што звычайныя людзі могуць уплываць на памяншэньне карупцыі. На іх думку, найлепшы спосаб змаганьня з карупцыяй — ня браць у ёй удзел ці не прымаць і не даваць хабар (25%) [...]. Абсалютная большасьць палякаў ня ведае ніякіх інстытуцыяў альбо арганізацыяў, што дзейнічаюць супраць карупцыі (92%) [...]. Толькі 8% палякаў змаглі пералічыць назвы інстытуцыяў, якія дзейнічаюць супраць карупцыі. Найчасцей узгадвалі паліцыю (3%) і NIK (3%).

чаў паштовых картак, якія патрапілі ў кінатэатры, тэатры і рэстараны ў чатырох гарадах (Варшава — 39 месцаў, Кракаў — 13, Познань — 24, Уроцлаў — 22). Карткі з паменшанай версіяй плякату ўтрымлівалі кароткую інфармацыю па праграме “Супраць карупцыі” і заахвочвалі да ўдзелу ў антыкарупцыйных дзеяннях. Акрамя таго, Праграма замовіла друк пяці тысяч паштовак, якія рассылала самастойна: каля 2 500 картак выслалі да лякальных газэтаў і недзяржаўных арганізацыяў.

— *інфармацыйныя пакеты, улёткі*: 400 інфармацыйных пакетаў, што ўтрымлівалі інфармацыю аб праграме, мэдыяльнай кампаніі і паняцці “карупцыя”, былі раздадзеныя галоўным чынам сярод прадстаўнікоў прэсы.

Было надрукавана 3000 улётак, якія інфармавалі, што трэба рабіць у сытуацыі сутыкнення з карупцыяй.

— *інтэрнэт-старонка*: была створаная старонка <http://www.przeciw-korupcji.org.pl>, на якой можна знайсці ўсю інфармацыю аб праграме і мэдыяльнай кампаніі, а таксама падрыхтаваныя па замове даследаванні і публікацыі.

— *радыёкампанія*: да яе далучыліся наступныя агульнапольскія радыёстанцыі: Праграма 1 і 3 Польскага Радыё, Radio Bis, Radio ZET, Radio Kolor. Studio Reportaŕiu i Dokumentu Polskiego Radio выявіла гатоўнасць да супрацоўніцтва, якое палягала ў тым, што адкрываўся спецыяльны нумар тэлефона, куды слухачы накіроўвалі свае просьбы, звароты, скаргі, звязаныя з карупцыяй. Група рэпартэраў распрацоўвала сэрью рэпартажнаў па дадзенай тэматыцы.

Апрача таго, больш як 30 лякальных радыёстанцыяў атрымалі ад Праграмы інфармацыйныя пакеты, што ўтрымлівалі CD з дзвюма версіямі радыёспотаў. Да пакетаў былі далучаныя прапановы сцэнараў на радыёдзень барацьбы з карупцыяй. Больш як 20 радыёстанцыяў далучыліся да акцыі “Супраць карупцыі”;

праводзячы радыёспатканьні, найпроставыя лініі і міні-рэпартажы. Каля 15 радыёстанцыяў бясплатна пракруцілі спот “Супраць карупцыі”.

— *тэлекампанія*: да яе далучыліся TVP 1, RTL 7, а таксама TVN. Трыццацісекундны тэлевізійны спот быў трансляваны па RTL 7 — 3 трансляцыі на дзень на працягу ўсяго жніўня, TVN — 4 — трансляцыі на працягу 27 дзён у ліпені і жніўні, а таксама па TVP 1 — спарадычна.

ВОДГУКІ НА КАМПАНІЮ

Кампанія была прадстаўленая амаль у 50 штотдзённых і штотыднёвых Польшчы, агулам — каля 100 артыкулаў у цэлым краі. Працаўнікі праграмы “Супраць карупцыі” і ФГК далі больш як 25 інтэрвію для цэнтральнай і рэгіянальнай прэсы, а таксама больш як 40 радыё-інтэрвію.

Хаця нумар тэлефона праграмы ня быў дадзены, а працавалі толькі паштовая скрыня і e-mail, праграма атрымала больш за 100 лістоў і амаль у два разы больш тэлефанаванняў ад асобаў, якія сутыкнуліся з карупцыяй і хацелі пра гэта распавесці, а таксама больш за 40 заяваў ад асобаў, што хацелі актыўна далучыцца да антыкарупцыйных дзеянняў.

КОШТ КАМПАНІІ

На кампанію было выдаткавана USD 44000, якія паходзяць з датацыяў Фундацыі Форда і Democracy Commission Small Grants, а таксама зь фінансавай падтрымкі Сусветнага банку.

На момант першых фінансавых падсумаванняў праграмы нельга назваць агульны кошт кампаніі, бо не былі ўлічаныя ўсе выдаткі на мэдыяльную кампанію: час трансляцыі, месца ў більбордах, праца творчых групаў.

Пераклаў на беларускую мову Віктар Іванюк, паводле <http://www.przeciw-korupcji.org.pl>

Лічбы пішуцца лічбамі

Л і к б е з

Прэс-рэліз вачыма журналіста

“Дурная гэта задума — распавядаць пра тое, як пісаць прэс-рэлізы, — уздыхнуў знаёмы журналіст. — Пра гэта кажуць не адзін год, а інфармацыя для СМІ ад НДА, на жаль, лепшай ня робіцца”. Згаджаюся адразу...

У нашай газэце тэма “Моладзевыя арганізацыі” — мая ўлюбёная, але зусім не таму, што лёгка. Проста мне пашанцавала: я адначасова журналіст і NGOшнік (апошняе, на шчасьце, ня вельмі адбываецца на якасці маіх матэрыялаў). Але ў гэтым артыкуле я ў першую чаргу журналіст, а таму адкінем непатрэбныя сантымэнты і пачнем.

Скажыце, хто каму больш патрэбны: прэс-сакратар НДА і яго важная пэрсона журналісту, ці ўсё-такі водгук у газэтах — арганізацыі? На карысьць першага варыянту вы можаце колькі заўгодна гаварыць, што журналістам за гэта плацяць, а таму яны самі зацікаўленыя — забудзьце! Я магу напісаць пра што-небудзь іншае, а вось калі пра вас ніхто ведаць ня будзе, то каму вы тады патрэбныя?

Памятайце: ВАМ трэба даць гэтую інфармацыю МНЕ і зрабіць гэта так, каб я адразу ж кінулася шукаць падрабязнасьці і рабіць матэрыял.

Вам трэба дабіцца выніку, і першы крок да яго — граматны прэс-рэліз. Для “Комсомолки” ў гэты панятак уваходзіць шмат складнікаў.

1. Актуальнасьць. Занятая рэалізацыяй праектаў таварышы з НДА жывуць у страшэнным цэйтноце, але вам, спадар Прэс-сакратар / адказны за інфармацыю чалавек, да гэтага няма ніякай справы. Ідэальны варыянт для мяне — інфармацыя прыкладна за тыдзень, калі штодзёньнік яшчэ не запоўнены пад завязку. Ці, калі вам патрэбны артыкул “па факце” — адразу на наступны дзень пасыля падзеі.

2. Звычайна я вызначаю, ці буду працаваць з гэтай інфармацыяй, прачытаўшы літаральна некалькі сказаў. Таму прэс-рэліз павінен “чапляць” адразу, пачынаючы ад загалоўку. Ён можа быць крыху “не па сутнасьці” — галоўнае, каб ён прыцягваў увагу. Выдатна, калі сьледам ідзе такі ж лід (падзагалолак) ці проста першы абзац. Ён павінен утрымаць увагу, таму што далей могуць і не прачытаць — ці выкінуць, ці пачнуць працаваць.

3. Я абавязкова адрэагу на:

- вядомыя імёны, і чым болей, тым лепей;
- маштабнасьць падзеі (“сотні людзей”, “тысячы даляраў”, “велізарны посьпех”, “вялікая будучыня” і г.д.);

- унікальнасьць (у тэксьце: “упершыню”, “ніколі раней” і г.д.);

- проста “завлекалочкі” для журналістаў: намёк на эксклюзіў, кароткія гісторыі зь імёнамі, падборка зь цікавымі лічбамі.

4. Сачыце за мовай!!! Скажы ў NGOшных прэс-рэлізах працягласьцю ў жыцьцё, а інфармацыя такая сухая, што хрумсыць на зубах. Я з-за спэцыфікі працы ўсё вытрымаю — нават да манэраў сябраў грамадзкіх арганізацыяў прызвычалася, але чытачы (і іншыя журналі-

сты) нізавошта так пакутаваць ня будуць.

5. Прафэсійныя штампы заўсёды жахлівыя, але тут гэта проста як хвароба. NGOшнікі — адны з самых вясёлых, яркіх і цікавых людзей, зь якімі я сустракалася, ды і займаюцца яны досыць надзённымі праблемамі. А вось іх прэс-рэлізы — адны з самых сумных, мудрагелістых і нудных. Парадокс!

6. Клясычны прэс-рэліз павінен адказваць на пытаньні: хто — што — дзе — калі — як — чаму. І ў гэтым выпадку НДА павінны прытрымлівацца клясыкі.

7. Выражайцеся каротка. Пра тое, што мне трэба, я далей даведаюся сама — “Комсомолка” ня з тых газэтаў, што перадрукоўваюць прэс-рэлізы. Апошні — падстава, і зь яго ў матэрыял увойдзе літаральна некалькі сказаў. А вось чытаць два аркушы... Шчыра кажучы, на другі аркуш я наагул рэдка заглядаю — толькі ў пачатак і ў канец.

8. Хочаце быць упэўненыя — патэлефануйце. Запытайцеся, да каго трапіла інфармацыя, і ці дайшла яна да рэдакцыі наагул. У рэшце рэшт, вы не адзіны, хто даслаў у той дзень факс ці “мыла”, на вас маглі банальна забыцца.

У выніку добры прэс-рэліз:

1. Утрымлівае навіну;
2. Яго аб’ём не перавышае 2 старонак;
3. Тэкст у ім не “сьляпы” (падвоены інтэрвал паміж радкамі);
4. Насычаны фактамі і канкрэтнай інфармацыяй;
5. Прывязаны да канкрэтных датаў;
6. Напісаны кароткімі фразамі;
7. Ёсць кантактная інфармацыя (тэлефон і прозьвішча);
8. Можна нават фота і іншыя ілюстрацыі.

Вольга Шастакова,
журналістка “Комсомольской правды в Белоруссии”

Д а в е д к а

ЧЫМ ЗВЫЧАЙНА ЗАЙМАЮЦЦА ПРЭС-САКРАТАРЫ НДА?

Арганізацыйнымі навінамі. Іх сутнасьць у тым, каб стымуляваць цікавасьць да той ці іншай падзеі, г.зн. ярка афарбаваная ці на-знарок драматызаваная інфармацыя, прасьцей кажучы, — штучная сэнсацыя.

НЕ — РЭПРЭСІЎНЫМ ЗАКОНАМ!

*Зварот грамадзкага аб'яднання
“Беларуская асацыяцыя
журналістаў” да грамадзянаў
Рэспублікі Беларусь*

Мы занепакоеныя тым, што ў краіне права на свабоднае выказванне меркаванняў, атрыманыя і распаўсюд інфармацыі апынулася пад пагрозай крымінальнага пераследу. Прызнаныя вінаватымі ў паклёпе на прэзydэнта і асуджаныя журналісты гарадзенскай газеты “Пагоня” Мікола Маркевіч і Павал Мажэйка, галоўны рэдактар газеты “Рабочы” Віктар Івашкевіч. У паклёпе на прэзydэнта абвінавачваюць і вядомага палітыка Анатоля Лябедзьку.

Такія абмежаваныя свабоды слова — праблема ня толькі журналістаў і палітыкаў, але і ўсяго грамадства. У Беларусі склалася сытуацыя, калі крытычныя выступы на адрас любога прадстаўніка ўлады могуць рас-

цэнэвацца як злачынствы, адказнасьць за якія прадугледжваюць артыкулы “Паклёп на Прэзydэнта Рэспублікі Беларусь” (арт. 367 Крымінальнага кодэксу), “Абразы Прэзydэнта Рэспублікі Беларусь” (арт. 368 КК), “Абразы прадстаўніка ўлады” (арт. 369 КК). Максымальнае пакараньне, прадугледжанае гэтымі артыкуламі, — пазбаўленьне волі на тэрмін да 5 год.

Тым часам усебаковае і аб'ектыўнае інфармаваньне грамадзянаў пра дзейнасьць уладных структураў зьяўляецца неабходнай умовай дэмакратычнага разьвіцця грамадства. Празь незалежныя СМІ забясьпечваецца адкрытасьць уладаў, рэалізуецца дыялёг, які вядзе да разуменьня і згоды ў краіне.

Улічваючы сур'ёзнае абвастрэньне адносінаў улады і прэсы, ГА “Беларуская асацыяцыя журналістаў” выступае зь ініцыятывай правядзеньня агульнаацыянальнай кампаніі за адмену вышэйзгаданых артыкулаў Крымінальнага кодэксу. Ужываньне гэтых артыкулаў вядзе да забароны крытычных выступаў у СМІ, падмены свабоды слова свабодаю прапаганды, спрыяе бескантрольнасьці дзяржаўных чыноўнікаў.

Не — законам, якія спараджаюць рэпрэсіі, страх і самавольства ўладаў!

ГА “Беларуская асацыяцыя журналістаў” заклікае падпісатца пад гэтым зваротам усіх, хто хоча жыць у свабоднай дэмакратычнай краіне, мець права публічна выказаць свае меркаваньні і магчымасьць атрымаць самую разнастайную інфармацыю.

Заўвага: Ваш подпіс можа стацца падставай для заканадаўчай ініцыятывы з мэтай адмены вышэйзгаданых артыкулаў. Запоўнены купон просім накіраваць у рэдакцыю.

Падтрымліваю зварот Беларускай асацыяцыі журналістаў аб адмене артыкулаў Крымінальнага кодэксу “Паклёп на Прэзydэнта Рэспублікі Беларусь” (арт. 367), “Абразы Прэзydэнта Рэспублікі Беларусь” (арт. 368) і “Абразы прадстаўніка ўлады” (арт. 369)

Прозьвішча, імя, імя па бацьку _____

Год нараджэньня _____

Адрас _____

Асабісты подпіс _____

дарэчы

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў атрымалі альтэрнатыўны законапраект аб СМІ, падрыхтаваны Беларускай асацыяцыяй журналістаў.

Каментуючы падзею, кіраўнік Цэнтру Міхаіл Пастухоў сказаў: «Мы спадзяемся, што дэпутаты не застануцца абыхавымі да пункту гледжання журналістаў, якія штодня сутыкаюцца з Законам аб друку, і юрыстаў, якія ведаюць усе аспекты правапрымяняльнай практыкі ў галіне СМІ. Рыхтуючы свой законапраект, мы абпіраліся ня толькі на ўласны практычны досвед, але і на эўрапейскія стандарты ў галіне СМІ. Разам з тым мы рэалісты і не разьлічваем на тое, што дэпутаты адрывуць

афіцыйны законапраект і прымуць наш. Мы лічым, што дасягнем сваёй мэты, калі створым камісію, у якую ўвойдуць дэпутаты парлямэнту і прадстаўнікі журналісцкай грамадзкасьці, і правядзем абмеркаваньне выключэньня з афіцыйнага праекту найбольш адвёзных пазыцыяў».

БАЖ таксама звярнулася да дэпутатаў з просьбай накіраваць афіцыйны законапраект у Рату Эўропы. Мяркуецца, што абмеркаваньне новага Закону аб сродках масавай інфармацыі і, магчыма, прыняцьце яго ў першым чытаньні можа адбыцца ўжо на восеньскай сэсіі Палаты прадстаўнікоў.

бачаньне, ці “карціна” будучыні вашай арганізацыі

Ала Кос,

кансультант ABA/CEELI па пытаннях
развіцця арганізацыі
alla_kos@ceeli.org.by

Місія, каштоўнасці і бачаньне — гэта тое, што звязвае арганізацыю ў адно цэлае. Яны апісваюць, што вы спрабуеце зрабіць, як вы хочаце гэта ажыццявіць і куды вы імкнецеся. Веданьне гэтых рэчаў дапамагае арганізацыі ня зьбіцца са шляху. Яны служаць крытэрыямі, да якіх заўсёды можна звярнуцца, каб вымерыць поспех таго, што ўжо зроблена, а таксама супаставіць новыя пляны з вашымі чаканьнямі і спадзяваньнямі.

Яны таксама могуць здавацца абстрактнымі паняццямі для многіх людзей, асабліва для тых, хто лічыць сябе “прагматыкам” і ня хоча губляць час на разважанні пра жаданні і мары іншых людзей, бо атаясамліваюць слова “мара” зь нерэальнымі чаканьнямі. Менавіта таму кіраўнікі проста прапускаюць гэты важны этап у пабудове фундаменту арганізацыі. Між тым дасягненьне кансэнсусу па гэтых базавых паняццях можа дапамагчы арганізацыі пазьбегнуць крызісаў і канфліктаў.

Місія, каштоўнасці і бачаньне павінны быць сфармуляваныя і агучаныя ў самым пачатку жыцця арганізацыі ці пры першай магчымасці ў тым выпадку, калі арганізацыя ўжо працуе. Кожны з гэтых трох элементаў мае свае характэрныя асаблівасці і грае вызначальную ролю ў жыццядзейнасці любой арганізацыі.

Тэма вызначэння карпаратыўнага ці арганізацыйнага бачання і місіі ў апошняе дзесяцігодзьдзе стала адным з “гітоў” у арганізацыйным развіцці. Гэтая ідэя прыйшла з ЗША, але ўжо даўно шырока ўспрынятая ў Эўропе і прымяняецца як камэрцыйнымі, так і грамадзкімі арганізацыямі. Яны выкарыстоўваюць стандартную структуру “місія, бачаньне, мэты” для выказвання іх асноўных мэтаў у больш шырокім кантэксце. У самых лепшых арганізацыях гэтыя тры канцэпцыі апісаныя некалькімі сказами ў выглядзе выразных і кароткіх выказванняў, з мэтамі, выяўленымі ў дакладных і вымяральных паказчыках. У меней дысцыплінаваных арганізацыях апісаньне можа займаць некалькі старонак.

У любым выпадку грамадзкім арганізацыям неабходна траціць час і намаганні для таго, каб вывучыць, ацаніць і выразна сфармуляваць свае імкненьні. Яны натхняюць супрацоўнікаў, сябраў арганізацыі, валентэраў і выклікаюць цікавасць донараў, складаюць аснову для

выпрацоўкі стратэгіі. Наагул, яны зьяўляюцца рухавіком усяго, што адбываецца ў арганізацыі. Такім чынам, пагаворым пра Бачаньне...

ШТО ТАКОЕ БАЧАНЬНЕ?

Бачаньне арганізацыі — гэта вобраз яе будучыні. Прывяду фармулёўкі, што прапануюць уплывовыя эксперты ў галіне лідэрства, сапраўдныя гуру мэнэджмэнту, якія больш падрабязна апісваюць змест гэтага паняцця.

“Бачаньне ўяўляе сабой падарожжа ў думках ад вядомага да невядомага, стварэнне будучыні шляхам мантажу фактаў, спадзяванняў, мараў, небясьпекаў і магчымасцяў” (Хікман і Сільва).

Бачаньне — гэта “падзяляемы супрацоўнікам карпарацыі вобраз таго, якім мы хочам бачыць нашае прадпрыемства. Бачаньне забяспечвае зыходную кропку будучай арыентацыі. Яно дае адказ на пытаньне: як мы хочам, каб нас успрымалі людзі, меркаваньні якіх важныя для нас. Дэклярацыя бачання дапускае прысутнасць высакароднай мэты і высокіх каштоўнасцяў, чагосьці, што лічыцца асабліва годным” (Карл Альбрэкт).

Барт Нанус апісвае бачаньне як “рэалістычны, прыцягальны вобраз будучыні вашай арганізацыі, ідэю, якая валодае такой энэргетыкай, што, па сутнасці, набліжае будучыню скачкамі, выклікаючы да жыцця тыя навыкі, таленты і рэсурсы, якія неабходныя для наступленьня жадаемай будучыні, і як праводную зорку для ўсіх, каму трэба разуменьне таго, якой павінна быць арганізацыя і куды ёй ісьці”. Джэй Конджэр, аўтар кнігі “Харызматычны лідэр”, апісвае бачаньне як віртуальны вобраз жаданага будучага стану, ідэал ці далёка ідучую мару. Уорэн Бланк параўноўвае яго з “унікальнымі, убудаванымі ў сьвядомасьць лінзамі зь вялікім вуглом ахопу і вялікім павелічэньнем, якія дазваляюць людзям заглядаць у будучыню і разумець магчымасці, што хавае ў сабе вялікае яго палатно”.

СТВАРЭНЬНЕ “КАРЦІНЫ” БУДУЧЫНІ ВАШАЙ АРГАНІЗАЦЫІ

Стварэнне бачання — складаная задача для арганізацыі. Бачаньне мае на ўвазе ня проста некалькі разрозьненых сказаў, а поўнае апісаньне будучага стану арганізацыі — рэсурсаў, працэсаў, структуры, асяродзьдзя. Чым больш выразна апісана гэтае бачаньне, тым лягчэй зразумець будучыню і данесьці яе да ўсіх сябраў арганізацыі. “Бачаньне” — прыдатны

Вучыцца марыць рэальна

31

тэрмін, таму што сам ён мае на ўвазе, што вы павінны бачыць, як павінна выглядаць будучыня. Вам трэба зразумець, у якім накірунку мусіць разьвівацца арганізацыя, і ўявіць яе праз 3-5 гадоў. Чаго вы можаце дасягнуць? Якія магчымасці вы разьвівалі? Што гавораць пра васшую дзейнасць кліенты, партнёры, прадстаўнікі ўладных і бізнэсовых структураў? Якія ключавыя дасягненні вам удалося забяспечыць?

Хаця гэты працэс і прадугледжвае вызначальную долю мараў, вы павінны заставацца рэалістычнымі, а вашая будучыня павінна быць дасягальнай. Трэба ўсталяваць баянс далёка сягаючых мэтай з разуменьнем таго, што будучыня, якую вы малюеце, зьяўляецца дасягальнай. Дасягальная будучыня мусіць быць зразумелай для ўсіх сябраў каманды. Тады яна стане “жаданай” для ўсіх.

Якія крокі неабходна зрабіць, каб стварыць у арганізацыі эфэктывае і рэальнае бачаньне?

Магчыма, вы будзеце расчараваныя, аднак няма агульнага “рэцэпту”, што падкажа, як лепей вам сфармуляваць і агучыць місію, каштоўнасці і бачаньне, як няма правільных і няправільных спосабаў. Вы самі павінны вырашыць, што лепей падыходзіць для вашай арганізацыі, і стварыць спрыяльную атмасферу для гэтага працэсу. Вось некалькі магчымых падыходаў:

— Бачаньне можа быць створана на розных узроўнях арганізацыі. Яно можа быць распрацавана выканаўчым дырэктарам, а потым апублікавана ва ўнутраным інфармацыйным бюлетэні для шырокага абмеркавання, ці даведзена да супрацоўнікаў і сябраў арганізацыі якімнебудзь іншым спосабам. Бачаньне можна пачынаць распрацоўваць першапачаткова пры самым вялікім прыцягненні да працэсу ўсіх зацікаўленых асобаў. Бачаньне можа быць створана спачатку на больш высокім узроўні ў арганізацыі, а потым дапрацавана ў некалькіх рабочых групах, якія складаюцца з шараговых супрацоўнікаў і сябраў арганізацыі, ці наадварот. Кіраўніцтва можа таксама параіцца з супрацоўнікамі і сябрамі арганізацыі, які шлях выбраць, перш чым непасрэдна пачынаць ствараць бачаньне.

Можна прымяняць і іншыя падыходы. Напрыклад:

— Правесці сэрыю арганізаваных інтэрвію з ключавым персаналам арганізацыі, якія будуць уключаць пытанні па місіі, каштоўнасцях і бачанні, а потым распаўсюдзіць вынікі для агульнага абмеркавання.

— Скласти анкету і правесці апытаньне для ўсіх супрацоўнікаў і сябраў арганізацыі з тым, каб вызначыць іх уяўленьні пра будучыя накірункі дзейнасці арганізацыі.

— Зьвярнуцца з просьбай да тых супрацоўнікаў і сябраў арганізацыі, якія могуць у выразнай і зразумелай форме сфармуляваць тэмы для дыскусіяў і прапанаваць магчымыя шляхі разьвіцця арганізацыі для абмеркавання і ўзгаднення ўсімі сябрамі каманды.

— У мэтах плянаваньня зрэдку выбіраюць падыход, пры якім група адразу працуе над місіяй, бачаньнем і каштоўнасцямі. Гэта тлумачыцца тым, што ў камандзе могуць быць людзі, якім зручней і лягчэй сканцэнтравана на фармулёўцы асноўнага прызначэння арганізацыі

— місіі. У той час калі сябры каманды будуць уяўляць, як зьменіцца навакольны сьвет у выніку работы, зробленай арганізацыяй, і апісваць яе асноўныя дасягненні — гэта значыць ствараць бачаньне. А некаторыя будуць думаць перш за ўсё пра тое, каго б яны хацелі прыцягнуць у арганізацыю і на якіх прынцыпах узаемадзейнічаць, і ўнутры арганізацыі, і з шырокай грамадзкасцю — гэта значыць вызначаць асноўныя каштоўнасці арганізацыі.

— Я прапаную вам зрабіць наступнае практыкаваньне:

Практыкаваньне “Апісаньне бачаньня будучыні”. Памарце пра магчымую будучыню. Якім вашай арганізацыя бачыць будучы посьпех?

Крок 1: Бачаньне будучыні навакольнага сьвету. Апішыце, якім чынам будзе палепшаны, зьменены навакольны сьвет, калі вашая арганізацыя дасягне сваіх мэтай.

Крок 2: Бачаньне будучыні арганізацыі. Апісаньне будучыні вашай арганізацыі.

Як будуць выглядаць праграмы арганізацыі праз 3-5 гадоў? (Якім будзе ідэальны набор праграмаў / паслугаў? Пералічыце ў парадку першачарговасці прыярытэтныя паслугі напачатку сьпісу). Апішыце адміністрацыйную будучыню вашай арганізацыі праз 3-5 гадоў у такіх сфэрах: персанал і кадравая палітыка, Рада (Праўленьне), ваш імідж у грамадстве, вашыя фінансы, вашая інфраструктура і выкарыстаньне тэхналёгіяў, памяшканьняў, інфармацыйных сыстэмаў, плянаваньне і ацэнка, кантроль якасьці і інш.

ШТО ДАЕ БАЧАНЬНЕ?

Працэс і непасрэдны вынік стварэньня бачаньня могуць здавацца цыманымі і незразумелымі напачатку, аднак яны прыносяць вялікі плён доўгатэрміновай перспэктыве. Бачаньне зьяўляецца ядром, якое забяспечвае прарыў да посьпеху.

Што дае добрае бачаньне і працэс стварэньня бачаньня:

— выклікае выразны і станоўчы вобраз будучыні арганізацыі, і гэты вобраз, калі ў яго ўкладзена дастаткова энэргіі, волі і таленту, замацоўваецца ў будучыні і пачынае адтуль узьдзеінічаць на сучаснасьць;

— заражае арганізацыю энэргіяй, надае гонар і прымушае людзей дзейнічаць;

— уносіць яснасьць ва ўяўленьні пра мэту і накірунак дзейнасці;

— накіроўвае паўсядзённую дзейнасьць і адсейвае неістотнае;

— дапамагае людзям зразумець агульную задуму і ўсвядоміць сваю важнасьць;

— аб’ядноўвае людзей і дае ім адчуць прыналежнасьць да каманды;

— перадае энэргію і імпульс зьменаў унутры арганізацыі, матывуючы дзеяньні людзей і натхняючы іх на творчую працу для дасягненьня агульнай мэты;

— стварае ў арганізацыі цэласнасьць, адкрытасьць, крэатыўнасьць;

— натхняе людзей думаць пра доўгачасовыя вынікі і дапамагае пераадолець стэрэатып “адсюль дасюль”;

— надае сэнс зьменам, якіх чакаюць ад людзей;

- адпавядае гісторыі, культуры і каштоўнасцям арганізацыі;
- адлюстроўвае ўнікальнасць арганізацыі;
- устанаўлівае стандарты дасканаласці, у якіх адлюстраваныя высокія ідэалы.

Правільнае прымяненне канцэпцыі Бачання дазваляе вырашаць некаторыя праблемы, зь якімі сутыкаецца любы кіраўнік, што ажыццяўляе арганізацыйныя змены. У абсалютнай большасці няўдалых спробаў зменаў, як правіла, прысутнічае шмат плянаў і інструкцыяў, але няма Бачання. Любому шараговаму сябру арганізацыі знаёмая сытуацыя, калі кіраўніцтва вызначае новыя мэты, распрацоўвае плян іх дасягнення, змяняе структуру, а значная колькасць супрацоўнікаў арганізацыі зусім не падзяляе гэтага энтузіязму. Узьнікае раз'яднанне матываў і мэтай на розных узроўнях, а гэта прыводзіць да таго, што працэс зменаў ажыццяўляецца вельмі павольна і неэфектыўна. Таму праекты, звязаныя з арганізацыйнымі зменамі, паспяхова развальваюцца па прычыне “чалавечага фактару”. Арганізацыйныя змены, матывацыя і арганізацыйная культура — вельмі тонкія матэрыі, якія патрабуюць беражлівых і ўдумлівых адносінаў.

ПЕРАШКОДЫ НА ШЛЯХУ СТВАРЭННЯ БАЧАННЯ

Працэс стварэння бачання, якое будзе рэалістычнай, праўдападобнай і прыцягальнай карцінай будучыні вашай арганізацыі, можа быць доўгім, складаным і непрадказальным. На гэтым шляху будзьце гатовыя сустрэць некаторыя перашкоды, якія могуць “забіць” жаданьне займацца візуалізацыяй будучыні:

- звычкі і стэрэатыпы;
- боязь стаць вядомымі “няўдачнікамі” ды “балбатунамі” і аказацца слабымі;
- атаясамліваньне слова “мара” зь нерэальнымі чаканьнямі (мары невыканальныя і зьяўляюцца прызам для рамантыкаў, якія лунаюць у аблоках);
- задаволенасць тым, што ёсць і нежаданьне што-небудзь паляпшаць ці змяняць;
- лідэры, якія вычарпалі свой патэнцыял;
- накіраванасць толькі на кароткачасовы вынік;
- прынцыповае адмаўленьне якіх-небудзь новых плянаў ці ідэяў;
- распрацоўка павярхоўнага апісаньня бачання, місіі і каштоўнасьцяў.

Адзін чалавек, адзін лідэр ня можа выцягнуць усю арганізацыю. Яму патрэбная згуртаваная і дынамічная каманда. А што шчыльна звязвае каманду? Агульнае бачаньне і агульная мэта, але каб умець прыстасоўвацца да зменаў навакольнага асяроддзя і пры гэтым заўсёды вытрымліваць курс на дасягненьне пастаўленых мэтай, арганізацыя павінна мець стратэгію.

Многія цяжка пераносяць змены, і абмеркаваньне будучыні мае на ўвазе дыскусію пра патэнцыйныя змены ў структуры арганізацыі, яе функцыянаваньні і г.д. Акрамя таго, памятай-

це, што мэханічнае прыцягненьне людзей у працэс стварэння бачання не прынясе вам посьпеху. Неабходна стварыць спрыяльную і сяброўскую атмасфэру, якая садзейнічае творчаму падыходу і вольнаму абмену меркаваньнямі і ідэямі.

МАЛА СТВАРЫЦЬ ПАТХІЯЛЬНАЕ БАЧАНЬНЕ...

Тыповай памылкай пры рабоце з Бачаньнем зьяўляецца недастатковая праца па яго перадачы супрацоўнікам і сябрам арганізацыі, асабліва калі размова ідзе пра вялікую арганізацыю. Акрамя бачання і плянаў па яго ажыццяўленьні, у любой арганізацыі існуе штодзённы працэс камунікацыі. Бяз гэтага самае цудоўнае бачаньне не прынясе жаданага выніку і хутка памрэ сваёй сьмерцю.

АДАРВІЦЕСЯ АД СУЧАСНАСЬЦІ!

У нашым зьменлівым сьвеце мы прывычаліся жаліцца на кароткачасовасьць падзеяў і непрадказальнасьць будучыні. Пачуцьцё нявызначанасьці, няўпэўненасьці ў заўтрашнім дні — звычайны стан і добрыя “адгаворкі” нашаму бязьдзеяньню па набліжэньні лепшай будучыні для нас і для арганізацыяў, у якіх мы, як найбольш грамадзка-актыўныя асобы, усё-такі спрабуем сябе рэалізаваць. Ня бойцеся марыць і “адарвацца” ад сучаснасьці! Часта мы так занятыя “цякучкай”, што ці корпамся ў мінулым, ці грузнем у сучаснасьці да такой ступені, што ўжо цяжка стварыць “новую” канцэпцыю для арганізацыі.

Бачаньне — гэта будучыня, якая ствараецца сёньня. Уявіце сабе гэтую будучыню, а пасля апішыце ўбачанае...

Жадаю вам посьпехаў на гэтым цяжкім і захапляльным шляху!

From Belarus with love

зьехалі прадстаўнікі валійскіх НДА

Наталья Кожурава,
Алёна Андрэева

Напрыканцы кастрычніка па запрашэнні Асамблеі Мінск наведала дэлегацыя Валійскай рады добраахвотнага дзеяння. Гэты візыт невяпадковы: на думку аналітыкаў, менавіта разьвіццё “трэцяга сэктару” дазволіла пераадолець адной зь бяднейшых частак Вялікабрытаніі працяглы грамадзка-палітычны, эканамічны, культурны крызіс. Паралелі з нашай краінай напрошваюцца самі сабою.

Больш як паказальная інфармацыя: валійскі “трэці сэктар” складаюць каля 35 тыс. НДА (для параўнання: у Беларусі каля 5 тыс. арганізацыяў, зь іх зарэгістраваных Міністам прыкладна 3 тыс.). 82% жыхароў Валіі (1,8 мільёна чалавек) ахвяруюць свой час на валантэрскую працу. Яна штогод прыносіць у дзяржбюджэт 3,4 млрд. фунтаў-стэрлінгаў. 200 000 маладых людзей карыстаюцца паслугамі 20 тыс. маладых валантэраў. 350 000 грамадзянаў на 90% бяруць на сябе клопат аб мясцовай грамадзе, чым эканомяць дзяржаве 1,7 мільярду фунтаў-стэрлінгаў штогод.

WCVA — “парасонавая” структура, якая аб’ядноўвае каля тысячы НДА Валіі, — даўні партнэр Асамблеі няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў Беларусі. Наш карэспандэнт размаўляе з кіраўніком WCVA Грэхам БЭНФІЛДАМ.

— Упершыню я прыехаў у Беларусь у 1997 годзе. Як мне падалося, за гэтыя пяць год беларускія НДА дужа далёка прасунуліся ў сваім разьвіцці. Але разам з тым вялікая колькасць вашых грамадзкіх арганізацыяў мае пэўныя цяжкасьці ў працы. І зараз мы прыехалі сюды даведацца, што мы можам зрабіць, каб дапамагчы беларускім калегам.

Асабліваю важнасьць нашаму візыту надае тое, што мы імкнемся наладзіць добрыя стасункі паміж беларускімі і валійскімі НДА, якія займаюцца такой дзейнасьцю. Нашыя арганізацыі хочуць пабачыць, ці ёсьць у беларускіх партнэраў праекты, прапановы, што могуць быць падтрыманыя і рэалізаваныя. У Валію мы прыедзем з новымі ідэямі.

Кантактаваць зь беларускімі арганізацыямі мы плянуем праз Выканаўчае бюро Асамблеі.

— Але чаму пяць год таму WCVA абрала сваімі партнэрамі менавіта беларускія арганізацыі?

— Ваша краіна вельмі падобная да нашай — такая ж маленькая і мяжуеца зь вялікімі. Людзі ў сьвеце шмат ведаюць пра Ангельшчыну, але практычна нічога ня чулі пра Валію. Гэта таксама і зь Беларусьсю — шмат хто ведае пра Расею, але Беларусь амаль заўжды застаецца па-за ўвагай людзей. Падобная і моўная сытуацыя — у нас меншасьць размаўляе па-валійску, большасьць — па-ангельску.

У Валіі ёсьць адзін вялікі горад — Кардыф, дзе жыве большасьць насельніцтва, а таксама існуюць вялізныя сельскія мясцовасьці, дзе жыве адносна няшмат людзей, як і ў вас.

Мы не імкнемся ўсталяваць супрацоўніцтва з усім сьветам, у нас ёсьць пэўныя стасункі зь некаторымі краінамі, і Беларусь — адна зь іх.

— Для Беларусі, дзе зарэгістравана каля трох тысячаў няўрадавых арганізацыяў, колькасць НДА ў Валіі — 35 тыс. — падаецца проста фантастычнай. Якую ролю адыгрывалі раней і адыгрываюць сёньня НДА ў Валіі?

— Як толькі ўсталяваўся Валійскі Ўрад, “трэці сэктар” пачаў хутка разьвівацца. Першы прыслухоўваецца да меркаваньняў абываталёў, ён таксама разумее, што НДА могуць зрабіць для пэўных мэтавых групаў больш за ўрад.

НДА бяруць удзел у розных аспектах мясцовага жыцця. Напрыклад, у маленькім горадзе арганізацыі могуць вырашаць шматлікія праблемы на лякальным узроўні: займацца нейкімі пытаньнямі экалёгіі ці арганізацыяй футбольнай каманды, альбо даглядаць малых дзяцей. НДА можа быць зусім маленькая — гэтым і тлумачыцца лічба 35 тыс.

Што тычыцца ролі валійскага “трэцяга сэктару” ў грамадстве, то мы прыцягваем вялікія сумы грошай і ствараем працоўныя месцы — такім чынам забясьпечваецца дастатак эканомікі Ўэльса.

— НДА самі зарабляюць грошы ці атрымліваюць субсыды?

— Некаторыя атрымліваюць грошы ад Эўразьвязу і яго арганізацыяў. У асноўным валійскія НДА існуюць на добраахвотнай складцы, ахвяраваньні сябраў і часам зарабляюць невялікія грошы, аказваючы пэўныя паслугі.

— Чаму валантэрскі рух такі папулярны ў Валіі?

— Існуе вялікая колькасць прычынаў, па якіх людзі ідуць у НДА. Шмат хто прыходзіць для таго, каб чымсьці заняць свой вольны час, некаторыя хочуць нечаму навучыцца, для іншых гэта праца. Здаецца і так, што сьмерць дзіцяці ад нейкай хваробы штурхае бацькоў на дапамогу іншым дзецям. Але асноўная прычына, па якой людзі ідуць у валантэрскія грамадзкія арганізацыі — мэнтальнасьць: яны хочуць браць удзел у жыцці свайго рэгіёну.

У нас існуюць валантэрскія бюро працаўладкаваньня, у тым ліку ў інтэрнэце, празь якія мы даем людзям інфармацыю пра адпаведнага кшталту вакансіі.

— Чым займаецца Валійская рада добраахвотнага дзеяння?

— Гэта нацыянальная арганізацыя, якая мае “парасонавую” структуру па-над усімі няўрадавымі арганізацыямі. Яе асноўныя функцыі — кардынаваць дзеяньні НДА, палягчаць працэс рэгістрацыі, шукаць грошы для існаваньня і дзейнасьці.

— Якія напрамкі дзейнасьці найбольш актуальныя сёньня для валійскіх НДА?

— Перадусім — палітыка, скіраваная на тое,

каб урад ставіўся да “трэцяга сэктару” больш пазытыўна. Насамрэч, у розных арганізацыяў розныя мэты з’яўляюцца прыярытэтнымі, для кожнай арганізацыі яе місія — самая важная. Таму даволі цяжка аб’яднаць арганізацыі і прымусяць іх прыслухоўвацца адна да адной, бачыць розныя місіі і выступаць адным фронтом.

Але ў гэтым і ўнікальнасць WCVA: калі ўсе арганізацыі выступаюць адзіным фронтам, ураду цяжка ігнараваць іх.

— **Наколькі спрыяльныя заканадаўчыя ўмовы ў Уэльсе для дзейнасці “трэцяга сэктару”?**

— Я чуў аб праблемах, зь якімі сутыкаюцца пры рэгістрацыі беларускія НДА, але ў Уэльсе працэс рэгістрацыі таксама даволі бюракратычны. Іншым людзям даводзіцца адказваць на дастаткова неразумныя пытанні ў працэсе працы.

— **Ці ўдзельнічаюць валійскія НДА ў палітычных працэсах? Ці супрацоўнічаюць яны з палітычнымі партыямі?**

— У Валіі кожная НДА мае сваю місію, таму ў рамках яе вядзецца дыялёг з палітычнымі партыямі, мэдыямі, і такім чынам адбываецца рэтрансляцыя яе мэтай. Ні адна НДА не асацыюе сябе зь якой-кольвек палітычнай сілай: якая б партыя ні кіравала, цягам часу ўлада змяняецца.

“Беларускі погляд” на візыт валійскай дэлегацыі агучвае міжнародны каардынатар Выканаўчага бюро Асамблеі Алёна Стручэўская.

— **Якія тасункі мела Асамблея НДА з WCVA раней? Якія асноўныя мэты гэтага супрацоўніцтва?**

— З 1999 году Асамблея сумесна з WCVA рэалізавала праект на тэрыторыі Беларусі. У яго межах прайшоў шэраг трэнінгаў (з удзелам валійскіх мадэратараў), адбыліся дзеве азнамляльных паездкі актывістаў беларускіх НДА ў Валію. Візыт валійскай дэлегацыі стаўся завяршаючай часткай гэтага праекту.

— **Якія ўражанні засталіся ў прадстаўнікоў валійскіх недзяржаўных арганізацыяў?**

— Пяць зь сямі дэлегатаў валійскага боку былі ў нашай краіне ўпершыню, і таму ім было цікава паглядзець на Беларусь і беларускія НДА. З-за вельмі насычанай праграмы валійцы не атрымалі поўнага ўяўлення пра сытуацыю ў нашым “трэцім сэктары”, але, прынамсі, яны пабачылі, у якіх кірунках можна працаваць зь беларусамі.

— **Паколькі Вы курыравалі дэлегацыю, то, напэўна, зь першых вуснаў ведаеце пра асаблівасці валійскага “трэцяга сэктару”...**

— Валійская сыстэма НДА шматузроўневая. Частка арганізацыяў вельмі маленькія і працуюць на невялікай тэрыторыі, маюць спецыфічныя накірункі працы. Такого кшталту арганізацыі аб’ядноўваюцца ў невялікія лякальныя “парасонавыя” структуры па тэрытарыяльнай прыкмеце. Лякальныя структуры аб’ядноўваюцца ў рэгіянальныя, а тыя ўтвараюць сетку WCVA. WCVA — досыць вялікая і сур’ёзная структура нацыянальнага маштабу, якая аб’ядноўвае каля 1000 арганізацыяў. Акрамя гэтага існуюць спецыялізаваныя сеткавыя структуры, што аб’ядноўваюць арганізацыі пэўнага кірунку. Гэтыя “спэцыялізаваныя” сеткі не ўваходзяць у WCVA.

— **Як вы ацэньваеце візыт?**

— Як вельмі ўдалы. Па-першае, дэлегацыя была досыць прадстаўнічая: прыехаў дырэктар WCVA, які з’яўляецца вельмі важнай і ўплывовай пэрсонай у Валіі. Абодвум бакам удалося вызначыць пункты далейшага супрацоўніцтва. Асноўны мінус — абмежаванасць часу: на непасрэдную працу было адведзена толькі тры працоўныя дні.

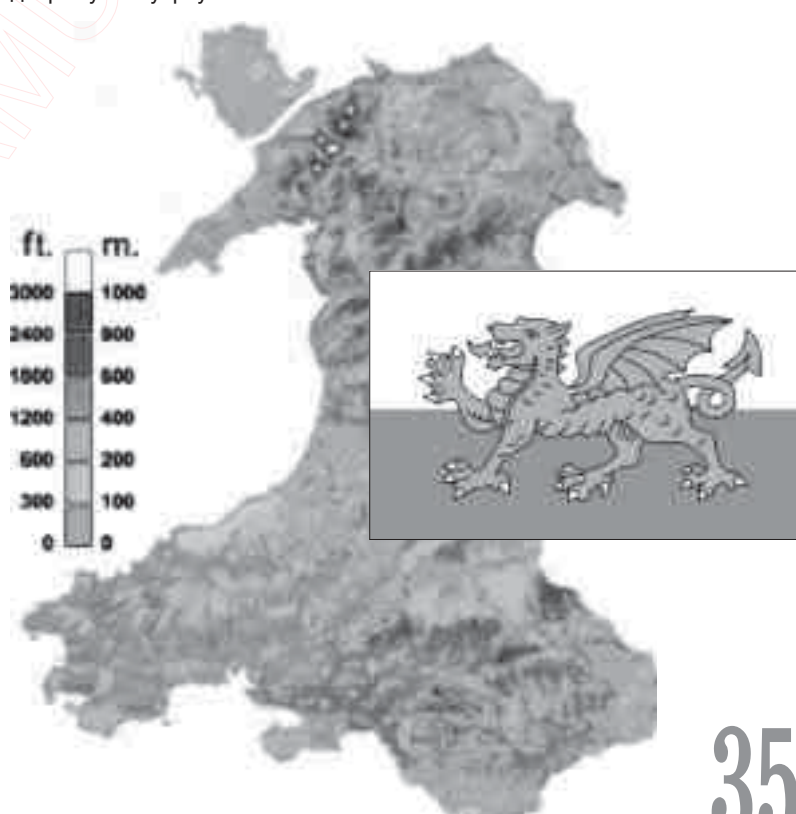
— **Ці змянілася ў валійцаў уяўленне пра беларускіх калегаў?**

— Безумоўна. Да прыезду яны думалі, што мы працуем у іншай сыстэме, непадобнай да эўрапейскай, і што мы самі далёкія ад эўрапейцаў. Але дэлегацыя WCVA адзначыла вельмі высокі ўзровень адукаванасці грамадства.

Ім было цікава даведацца пра заангажаванасць беларускіх НДА ў палітычнае жыццё, у пабудову дэмакратыі — у іх гэтая праблема не актуальная. Яны разьвіваюць і падтрымліваюць дэмакратычныя законы жыцця праз стымуляванне сьведомасці шляхам вырашэння найбольш хвалюючых і надзённых пытанняў — праз навучанне, дапамогу сем’ям з малымі дзецьмі. Большасць валійскіх няўрадавых арганізацыяў працуюць на крыху іншым узроўні: вырашаюць такія праблемы, як пабудова і функцыянаванне басэйна ў вёсцы, арганізацыя футбольных спаборніцтваў паміж камандамі двух мястэчак, і гэтак далей.

— **Ці вялася падчас візыту размова пра будучае супрацоўніцтва Асамблеі і WCVA?**

— І Асамблея, і WCVA плянуюць выступаць надалей у якасці пасярэднікаў па пошуку партнёраў для беларускіх і валійскіх грамадзкіх арганізацыяў. Акрэсьліліся кірункі, па якіх мы можам супрацоўнічаць: адукацыйны, сацыяльны, разьвіццё і папулярызаванне нацыянальных моваў і культураў, праца з валантэрамі і лябяванне інтарэсаў грамадзкіх арганізацыяў на дзяржаўным узроўні.

“РАЗАМ У БУДУЧЫНЮ”

падаецца, моладзь выбрала

Алёна Андрэева,
Ян Міхевіч

Восень у Беларусі, як вядома, пара грамадзка значных мерапрыемстваў: сялянска-афіцыйныя дажынкi, добраахвотна-прымусовыя кампаніі па зборы грошай на мэга-праекты і г.д. Грамадзкія арганізацыі ня сталі выключэннем — некалькі сапраўды важных і заўважных для “трэцяга сектара” мерапрыемстваў адбыліся ў Менску з разьбёжкай у месяц, што па NGOшных мерках — як тыдзень. 1-4 лістапада ў межах праекту “Стратэгія разьвіцця моладзевых арганізацыяў у Беларусі” (ажыццяўляецца пры падтрымцы TACIS у межах праграмы “Разьвіццё грамадзянскай супольнасці ў Рэспубліцы Беларусь”), праходзіў III Міжнародны фестываль дзіцячых і моладзевых грамадзкіх аб’яднанняў “Разам у будучыню”.

Паводле дэкларацыяў аргкамітэту, асноўнай мэтай Фэсту было прадэманстраваць важнасць і эфэктыўнасць грамадзкіх аб’яднанняў у раскрыцці асабістага патэнцыялу маладых людзей, іх самарэалізацыі, а таксама рэальны ўнёсак грамадзкіх аб’яднанняў у вырашэнне праблемаў дзяцей і моладзі. Наколькі гэтыя мэты былі рэалізаваныя — вырашаць у першую чаргу арганізатарам, мы ж паспрабуем зірнуць на фэст вачыма зацікаўленых назіральнікаў, якіх сапраўды заінтрыгаваў рэкламны плякат, што вісеў у менскім мэтро напярэдадні фэсту. Сярод інфармацыі з праграмай мерапрыемства вылучалася прапанова да ўсіх ахвотных зрабіць прынцыповы выбар: ці ісьці разам з грамадзкімі арганізацыямі ў будучыню, ці па адным — на могілкі.

Больш як нечаканы погляд на фармаваньне іміджу НДА...

ХТО БЫЎ

Сярод фэстывальнай статыстыкі кідаюцца ў вочы два факты. Паводле інфармацыі BARSnews, напярэдадні фэстывалу высьветлілася, што толькі палова з 26 аб’яднанняў — сябраў “Рады” падалі заяўкі на ўдзел у фэстывалі. Чаму астатняя палова была пасыўная — пытаньне хіба што рытарычнае.

Па-другое, на фэсьце зьявіліся прадстаўнікі рэгіянальных арганізацыяў і грамадзянскіх ініцыятываў. Калі ўлічыць, што сябрамі “Рады” ёсьць толькі зарэгістраваныя арганізацыі, то прысутнасьць, хоць бы і ў якасьці назіральнікаў, “незарэгістраваных” — станоўчы досьвед прыцягненьня да супрацы ўсіх спектраў беларускага моладзевага “трэцяга сектара”.

Сярод прадстаўнікоў больш як 70 арганізацыяў з усіх куткоў краіны на фэсьце прысутнічалі таксама дэлегацыі нацыянальных моладзевых Радаў Бэльгіі, Украіны, Польшчы, Нямеччыны, Нарвэгіі і Швэцыі. Са словамі вітань-

ня да прысутных зьявіліся Старшыня прадстаўніцтва TACIS у Беларусі спадар Люээнбэргер і каардынатар праграмы TACIS “Стратэгія разьвіцця моладзевых арганізацыяў” Алена Юркоўская.

ШТО БЫЛО

Тое, што адбывалася ў Палацы дзяцей і моладзі 1-га кастрычніка, дакладна ахарактарызаваў каардынатарка фэсту Ірына Белая: “Нешта неапсымальнае: хаос, шмат людзей...” Спін. Ірыну можна зразумець: арганізацыя мерапрыемстваў з удзелам вялікай колькасці людзей — гэта мастацтва, якому вучацца гадамі. Калі ўлічыць, што там, дзе зьбіраецца крытычная колькасць маладых людзей, — вэрхал, а там, дзе зьбіраецца крытычная колькасць маладых NGOшнікаў, — вар’ятня. Тым ня менш, у гэтых умовах таксама спрабавалі працаваць.

Як і чакалася, адным з самых цікавых для гасьцей стаўся круглы стол “Моладзевыя грамадзкія арганізацыі і дзяржава: узаемадзеянне”. Невялікая аўдыторыя, разьлічаная на 30 чалавек, зьмясьціла больш за 50 удзельнікаў, якія паўтары гадзіны слухалі інфармацыю пра замежны досьвед супрацы і спрабавалі адказаць, чым мы — “першы” і “трэці сектар” — можам дапамагчы адзін аднаму. Бадай што самым паказальным сталася меркаваньне выконваючай абавязкі дырэктара Дэпартаменту па справах моладзі пры Міністэрстве адукацыі спадарыні Марыны Яжовай. Яна канстатавала: супрацоўніцтва вельмі неабходнае абодвум бакам, і яны мусяць зрабіць усё для таго, каб праца ў гэтым кірунку пачалася як мага хутчэй і была як мага больш эфэктыўнай.

Выснова больш як відавочная, агучаная на сотнях падобнага кшталту круглых сталах сотні ж разоў, але так і не рэалізаваная. Мы і яны быццам “сасьпелі” да супрацы — гэта прадэманстравала і фэстывальная сустрэча, — але якой будзе гэтая супраца і хто нарэшце зробіць першы крок?..

Прыкладна па такой самай схеме адбываўся круглы стол “Партнэрства — каму яно патрэбнае?”, удзельнікамі якога сталі дэлегацыі Эўрапейскіх моладзевых нацыянальных Радаў і прадстаўнікі беларускага “трэцяга сектара”. Вынікі — такія ж.

Сымулятыўная гульня ў фармаце Генэральнай Асамблеі — своеасаблівае ноў-хаў фэсту. Пяць камітэтаў Асамблеі, у якія ўвайшлі сябры розных грамадзкіх арганізацыяў, працавалі па наступных кірунках: культурны, адукацыйны, сацыяльна-эканамічны, грамадзянскі ўдзел і нацыянальная ідэя.

Здаецца, што менавіта моладзевыя арганізацыі ад эфэмэрных пасылаў кшталту “трэба бу-

даваць грамадзянскую супольнасць”, якімі це-шацца “дарослыя” лідэры беларускіх НДА ўжо які год, пераходзяць да справы і спрабуюць апрабаваць элементарныя законы дэмакратыі на практыцы. Удзельнікі камітэтаў абмяркоўвалі праблемы, шукалі шляхі іх вырашэння, рыхтавалі рэзалюцыі. Як усё атрымліваецца — гэта ўжо іншая справа, але досвед сьведчыць, што самая вялікая небяспека — ператварыць такія гульні ў звычайную сімуляцыю: дзейнасьці, дэмакратыі і інш.

2 лістапада адбылося выніковае паседжаньне Асамблеі, на якім прэзэнтаваліся, сумесна абмяркоўваліся і рэдагаваліся выпрацаваныя камітэтамі рэзалюцыі. Адрасатамі рэзалюцыяў выступілі Адміністрацыя Прэзыдэнта РБ, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу РБ, Савет міністраў РБ, шматлікія міністэрствы і ведамствы, прафсаюзныя арганізацыі, НДА і СМІ.

Напярэдадні фэсту спн. Сухій адзначыла, што “прынятыя рэзалюцыі камітэтаў паказуць, як маладыя людзі разумеюць тое, што сёньня адбываецца вакол іх”. Абыйдземся без татальных высноваў, але прыведзены ніжэй прыклад — урывак з рэзалюцыі, падрыхтаванай камітэтам “Нацыянальная ідэя / Патрыятызм” — досыць паказальны: “Для вырашэння вызначаных праблемаў прапануем: “Нацыянальнаму Сходу РБ, Адміністрацыі Прэзыдэнта РБ, Савету Міністраў РБ стварыць альтэрнатыўны дзяржаўным крыніцы інфармацыі”. Паспрабуй-

це ўявіць, што будзе, калі гэты пункт заканадаўчая і выканаўчая ўлады возьмуць на ўзбраеньне...

А гэта цалкам ня выключана. Як паказалі дэбаты “Ці выгадна быць сябрам грамадзкай арганізацыі?”, большасць удзельнікаў адказвае на пастаўленае пытаньне станоўча: на іх думку, моладзевыя НДА дазваляюць даводзіць ураду тое, што неабходна моладзі.

PS / ЗАМЕСТ ЭПІЛЭГУ

На выніковай прэс-канфэрэнцыі аргкамітэт абвесьціў: “Фэстываль адбыўся. Нашая мэта выкананая. За два дні Палац наведалі каля 1800 чалавек, якія пабачылі, што ёсьць НДА, што ёсьць грамадзкае жыццё. Спадзяемся, што гэта дасьць свой плён. Сябе паказалі больш за 70 грамадзкіх арганізацыяў з усяе Беларусі.”

Тым часам на пляцоўцы “Парк-клюбу “Менск”, дзе ладзілася нефармальная частка фэсту, на заключным канцэрце выступалі беларускія і замежныя гурты. На жаль, большасць зь іх — хіба што апрача “Тяни-Толкай” і “Drum Ecstasy” — так і не змаглі ўцямна патлумачыць, зь якой нагоды іх тут сабралі. Вядучы вечарыны, VJ “Першага музычнага канала”, увесь час блытаў назву фэсту, шчыра прасіў: “Калі ласка, ня крыўдзьце людзей у жоўтых кашульках, яны для нас гэта ўсё зрабілі і, дзякуючы менавіта ім, мы ўсе тут”.

ШТО ЗРАБІЛІ

урыўкі рэзалюцыяў (мова, правапіс і стыль арыгіналаў захаваныя)

СОЦІАЛЬНО-ЭКОНОМІЧЕСКИЙ КОМИТЕТ

[...] Для решения проблем предлагаем:

Национальному Собранию РБ, администрации Президента РБ, Совету Министров РБ, Министерству экономики РБ, Министерству труда и социальной защиты РБ, Департаменту по делам молодежи Министерства образования РБ, Федерации профсоюзов Беларуси:

1. уделить должное внимание поднятым проблемам;
2. использовать опыт и ресурсы молодежных и детских неправительственных организаций посредством социальных заказов;
3. способствовать взаимодействию исполнительной власти и НГО;
4. развивать институты общественного контроля.
5. Уделить внимание миграции молодежи из периферии в город, то есть создать условия для данной группы.

Представителям СМІ:

— широко освещать деятельность НГО и тем самым содействовать формированию в общественном сознании понимания их сути и значимости.

Общественным объединениям, а также заинтересованным лицам:

— поддерживать деятельность БСМДОО “РАДА” для координации деятельности и выработки единой стратегии по вопросам решения вышеподнятых проблем.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ІДЭЯ / ПАТРЫЯТЫЗМ

[...] 1) Нацыянальнаму Сходу РБ, Адміністрацыі Прэзыдэнта РБ, Савету Міністраў РБ:

- стварыць альтэрнатыўны дзяржаўным крыніцы інфармацыі,
- правесці рэформы ў сістэме адукацыі, накіраваныя на пераадоленне стэрэатыпаў, выхаванне ў кожным нацыянальнай годнасці,
- больш якасна і шырока выкарыстоўваць беларускую мову ў СМІ,

— інфармаваць аб дзейнасці НГО, якія займаюцца гэтым пытаннем для шырокага кола грамадства,

— удасканаліць фінансава-прававую базу для развіцця нацыянальнай культуры,

— падтрымаць нацыянальных вытворцаў: праводзіць рацыянальную пратэкцыянісцкую палітыку,

— выхаваць павагу для нацыянальнай і дзяржаўнай сымболікі (гімн, герб, сцяг).

2) Прадстаўнікам СМІ:

— больш якасна і шырока выкарыстоўваць беларускую мову,

— інфармаваць аб дзейнасці НГО, якія займаюцца гэтым пытаннем для шырокага кола грамадства,

— падтрымаць нацыянальных вытворцаў (рэклама),

— выхаваць павагу для нацыянальнай і дзяржаўнай сымболікі (гімн, герб, сцяг).

3) Грамадскім аб’яднанням і іншым зацікаўленым асобам:

— правесці праекты, семінары і г.д. па дадзенай тэматыцы ў мястэчках і сельскай мясцовасці,

— асацыіраваць моладзь і прыцягнуць яе да актыўнай дзейнасці па дадзенай тэматыцы,

— стварыць альтэрнатыўны дзяржаўным крыніцы інфармацыі,

— стварыць чынікі для правядзення рэформы адукацыі,

— стварыць цэнтры беларускай культуры (валантэрская дапамога),

— больш якасна і шырока выкарыстоўваць беларускую мову ў СМІ,

— выхаваць маладзёжных лідэраў, лабіруючых беларускую нацыянальную ідэю (школы, семінары і г.д.),

— інфармаваць аб дзейнасці НГО, якія займаюцца гэтым пытаннем для шырокага кола грамадства,

— выхаваць павагу да нацыянальнай сымболікі, гістарычнай і сучаснай (гімн, герб, сцяг).

ШТО ЗРАБІЛІ ПРАЦЯГ

КОМИТЕТ КУЛЬТУРЫ

[...] Мы предлагаем:

1. Создавать программы, направленные на развитие лидерских качеств личности, как гармоничного сочетания интеллектуальных возможностей физического тела и познание красоты.
2. Поддержка и развитие отношений с социальными работниками по проблемам семьи (проведение семинаров, тренингов, консультаций), создание общих информационных каналов между организациями, занимающимися социально направленной работой и работниками социальной сферы.
3. Определение ценностей для формирования национальной культуры.
4. Популяризация культурных ценностей в работе педагогов и социальных работников.
5. Организация и поддержка молодежных творческих проектов.
6. Проведение программ обмена между представителями различных культур, религий, социальных слоев.
7. Увеличение спектра международных творческих фестивалей, выставок и т.д.
8. Создание ресурсов, качественно информирующих о национальных исторических ценностях, мировых исторических ценностях и личностях, имевших и имеющих важное культурное значение (национальное и мировое).
9. Проведение этнических шоу (например: рыцарские турниры, фольклорные концерты как часть белорусской культуры).
10. Поддержка развития волонтерских проектов, направленных на реставрацию исторических культурных памятников Беларуси и пропаганду белорусской культуры.

КОМИТЕТ ГРАЖДАНСКОГО УЧАСТИЯ

О роли общественных объединений в дополнительном образовании детей и молодежи.

[...] Для эффективного решения вышеперечисленных проблем мы рекомендуем:

- I. Министерству образования Республики Беларусь и всем заинтересованным общественным организациям:
 - создать и внедрить образовательные программы, направленные на развитие навыков гражданского участия детей и молодежи.
 - Внедрять опыт стран, с действующей альтернативной системой образования.
- II. Учреждениям образования, общественным организациям, местным органам управления:
 - содействовать созданию и развитию действующих моделей гражданского участия (детские и молодежные парламенты; органы самоуправления в учреждениях образования и по месту жительства)
- III. Молодежным общественным организациям:
 - максимально эффективно использовать все возможности доступа к СМИ, в том числе ТВ.
- IV. Средствам массовой информации:
 - информировать общественность о процессе развития гражданского участия молодежи.
- V. Национальному Собранию Республики Беларусь, Министерству образования Республики Беларусь, молодежным общественным организациям:
 - инициировать создание национального молодежного представительного органа с правом законодательной инициативы и экспертирования законопроектов при участии молодежных общественных организаций и учреждений образования.

VI. Национальному Собранию Республики Беларусь, Центральной Комиссии по выборам и проведению республиканских референдумов:

— разработать механизмы реализации права прямой законодательной инициативы.

VII. Департаменту по Делах молодежи Республики Беларусь:

— включить в Республиканский Реестр молодежных и детских организаций, пользующихся государственной поддержкой, все молодежные и детские организации, официально зарегистрированные, с целью создания для них равных условий для получения государственной поддержки.

VIII. Министерству по налогам и сборам Республики Беларусь:

— разработать систему льготного налогообложения для физических и юридических лиц, оказывающих спонсорскую поддержку молодежным общественным организациям.

КОМИТЕТ ОБРАЗОВАНИЯ

К вопросу о роли общественных объединений в дополнительном образовании детей и молодежи.

[...] Для решения названных проблем предлагаем Министерству образования РБ, Министерству труда и социальной защиты РБ, Министерству статистики РБ, Министерству юстиции РБ, Белорусскому союзу молодежных и детских общественных объединений «РАДА», общественным объединениям, представителям СМИ:

- I. Создать единый банк данных, содержащий информацию о целях, задачах и деятельности общественных объединений; донести данную информацию до потребителей.
- II. Создать WEB-сайт как информационный ресурс общественных объединений, оказывающих услуги дополнительного образования.
- III. Создать координационный центр и документ, регулирующий взаимоотношения общественных объединений и государственных структур в сфере дополнительного образования.
- IV. Общественным объединениям и государственным структурам проводить совместные семинары, конференции, круглые столы и другие мероприятия с целью выработки общего направления деятельности по решению проблем дополнительного образования детей и молодежи.
- V. Провести республиканский социологический опрос с целью изучения интересов молодежи и донести итоги до общественных объединений, государственных структур и широкой общественности.
- VI. Изыскать возможность государственного финансирования определенных программ (согласно результатам социологического опроса).
- VII. Снизить налогообложение на финансирование, получаемое общественными организациями от фондов и спонсоров.
- VIII. Организовывать проведение мероприятий по обмену опытом и стажировке людей, занимающихся дополнительным образованием.
- IX. Средствам массовой информации обеспечить гласность деятельности общественных объединений.
- X. Официально объявить республиканский День общественных объединений.

Призываем всех заинтересованных лиц, общественные организации и представителей государственных структур к сотрудничеству в области развития и совершенствования системы дополнительного образования детей и молодежи в Республике Беларусь.

пяць год “інфармацыйнай бомбе” “Аб’яднаны шлях” рыхтуе новы “Даведнік”

Ян Міхевіч

На канец восені плянуецца выхад чарговага “Даведніка грамадзкіх аб’яднанняў Беларусі”. Па традыцыі, выдае яго “Аб’яднаны шлях”, гэтакі “інфармацыйны манапаліст”, як любяць казаць пра арганізацыю канкурэнты. Зрэшты, ці ёсць канкурэнты? За мяжой — так: даведнікі грамадзкіх аб’яднанняў з Эўропы ёсць нават у офісе на Ўральскай. Што да Беларусі... У 1997 годзе выхад першага даведніка справакаваў інфармацыйны выбух: усе ахвотныя на ўласныя вочы ўбачылі, колькі ў краіне зарэгістраваных арганізацыяў і, што важна, атрымалі доступ да кантактаў, якія дагэтуль меў толькі Міністэрства. Мінула пяць год, а “шляхаўскі” даведнік так і застаецца “адзіным і непаўторным”. З усімі хібаі, недакладнасцямі, але, як кажуць супрацоўнікі “Аб’яднанага шляху”, “можаце зрабіць лепей — рабіце!”

На нашыя пытанні адказвае Іна Чырко, каардынатар выдання.

— Хто выступае асноўным партнёрам “Аб’яднанага шляху” пры стварэнні “Даведніка”?

— Нашыя асноўныя партнёры — Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь і абласныя ўпраўленні юстыцыі, якія дасылаюць нам рэестры беларускіх НДА.

— Якім чынам вам удаецца зацікавіць у супрацоўніцтве беларускае чынавенства — інфармацыя, падрыхтаваная дзяржавай, звычайна закрытая для шырокага грамадства?

— Інфармацыя, якую мы атрымліваем, не з’яўляецца закрытай, і ніхто перашкодаў нам ня робіць. Тыя ж чыноўнікі — як і прадстаўнікі НДА, журналісты, замежныя арганізацыі — уваходзяць у склад мэтавай групы “Даведніка”.

— Асноўная прэтэнзія да даведніка, якую часцей за ўсё можна пачуць, — нязручнасць у карыстанні: цяжка знайсці арганізацыі па кірунках дзейнасці, у адну кучу зваленыя спартовыя, праваабарончыя, краязнаўчыя арганізацыі і інш. Ці ўлічаны нейкім чынам гэтыя прэтэнзіі?

— Некаторыя змены будуць, але трэба разумець, што ў даведніку ёсць арганізацыі, якія дзейнічаюць у некалькіх накірунках, таму нельга пляснуць у далоні — і адразу выскачаць усе патрэбныя арганізацыі. Зь другога боку, хай іншыя зробіць лепей, мы ня супраць.

Мы ня можам паскардзіцца на тое, што наш “Даведнік” незапатрабаваны. Калі камусьці патрэбная канкрэтная арганізацыя, то ў нас працуе інфалінія: да нас заўсёды можна патэлефанаваць і атрымаць інфармацыю з базы дадзеных беларускіх НДА, якую мы пастаянна абнаўляем.

— Вядома, што адна з самых вялікіх проблемаў пры складанні базаў па НДА — несупадзенне юрыдычнага і фактычнага адрасу, кантактаў.

— Гэтая праблема вырашаецца вельмі лёгка. У “Даведніку” мы даем адрас, па якім НДА хочучы атрымліваць карэспандэнцыю. У некаторых выпадках ён супадае з юрыдычным, а ў некаторых — не, шмат арганізацыяў маюць паштовыя скрынкі для карэспандэнцыі.

— Ці можна будзе ў новым даведніку знайсці арганізацыю, ведаючы толькі яе назву?

— Так.

— Вашыя пажаданні беларускім арганізацыям з пункту погляду каардынатора даведніка.

— Мы некалькі разоў рассылалі арганізацыям анкету і прасілі іх даслаць нам інфармацыю для “Даведніка”. На жаль, ня ўсе адгукнуліся. Ня ўсе разумеюць, што гэта патрэбна ў першую чаргу самім грамадзкім арганізацыям. Мы згубілі шмат часу на тое, каб абзваніць арганізацыі і ўдакладніць інфармацыю.

Магу сказаць адно: тыя, хто даслаў свае анкету з адказамі, могуць разлічваць на нашу дапамогу ў першую чаргу. Калі ж да каго-небудзь ня змогуць дазваніцца калегі, фундатары, іншыя зацікаўленыя асобы, то ў гэтым ня нашая віна.

асновы арганізацыі і вядзення СПРАВАВОДЗТВА ў грамадзкіх аб'яднаннях

Вольга Смалянка,
ГА “Незалежнае
таварыства прававых
даследаванняў”
islr@infonet.by

Паводле заканадаўства, грамадзкія аб'яднанні (ГА) як юрыдычныя асобы абавязаны забяспечыць збіранне, улік і захаванасць архіўных дакументаў. Яны павінны прытрымлівацца нормаў і патрабаванняў, што замацаваны ў нарматыўна-мэтадычных дакументах Дзяржаўнай архіўнай службы і рэгляментуюць вядзенне справаводства і працу архіваў. У адпаведнасці з Кодэксам аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь ад 06.12.1984 г. (са зьменамі і дапаўненнямі пастановамі на 15 лютага 2002 г.) ГА нясуць адміністрацыйную адказнасць за парушэнне ўстаноўленага парадку вядзення справаводства.

Арт. 89/1 прадугледжвае накладанне штрафу на грамадзяніна ў памеры ад 3 да 5 мінімальнага заробковага платаў (далей — МЗП) і на службовых асобаў — ад 2 да 20 МЗП за страту ці незаконнае знішчэнне дакументаў пастаяннага ці доўгатэрміновага захоўвання, нанясенне ім непараўнальных пашкоджанняў.

Арт. 89/2 прадугледжвае вынясенне папярэджання ці накладанне штрафу на службовых асобаў у памеры ад 15 да 20 МЗП за выдзяленне памяшканняў для размяшчэння дакументаў з парушэннем устаноўленых заканадаўствам нормаў, а таксама за канфіскацыю ў архіваў памяшканняў і выкарыстанне іх не па прызначэнні, адмову ад перадачы ва ўстаноўленых законам выпадках дакументаў на дзяржаўнае захоўванне.

Арт. 89/3 прадугледжвае вынясенне папярэджання ці накладанне штрафу на службовых асобаў у памеры ад 15 да 20 МЗП за парушэнне заканадаўства ў арганізацыі і вядзенні справаводства. За парушэнні лічыцца:

- невыкананне дзяржаўных стандартаў пры афармленні дакументаў;

- невыкананне патрабаванняў, што прад'яўляюцца да парадку працы з дакументамі, іх апрацоўкі, абароту і захоўвання.

Арт. 89/4 прадугледжвае вынясенне папярэджання ці накладанне штрафу ў памеры ад 15 да 20 МЗП за незаконную адмову службовай асобы ў доступе да архіўнага дакумента.

22 снежня 1998 г. Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь была зацверджаная пастанова № 1947 “Аб дзяржаўным наглядзе за выкананнем заканадаўства па архіўнай справе і вядзенні справаводства ў Рэспубліцы Беларусь”, якой устаноўлена, што дзяржаўны нагляд за выкананнем заканадаўства па архіўнай справе і вядзенні справаводства ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляе Дзяржаўная інспекцыя архіваў і справаводства Рэспублікі Беларусь (Дзяржархіўнагляд).

Кантроль за вядзеннем справаводства ў ГА

ажыццяўляе і рэгіструючы (кантралюючы) орган. Вялікая колькасць папярэджанняў, якія выносяцца кіруючаму органу ГА рэгіструючымі органамі, звязана з парушэннем парадку вядзення справаводства.

У адпаведнасці з вышэйпададзеным, ГА рэкамендуецца звярнуць асаблівую ўвагу на парадок вядзення справаводства.

Пытанні працы з дакументамі рэгулююцца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, нарматыўна-мэтадычнымі дакументамі Камітэту па архівах і справаводстве Рэспублікі Беларусь, статутамі арганізацыяў. Трэба звярнуць увагу на наступныя дакументы:

1. Прыкладная інструкцыя па справаводстве ў міністэрствах, дзяржкамітэтах і іншых цэнтральных органах кіравання, установах, арганізацыях і на прадпрыемствах, зацверджаная загадам Дзяржаўнага камітэту па архівах і справаводстве ў Рэспубліцы Беларусь ад 23.05.1995, №13 (далей — Прыкладная інструкцыя).

2. Пэралік тыповых дакументаў, якія ўтвараюцца ў выніку дзейнасці дзяржкамітэтаў, міністэрстваў, ведамстваў і іншых устаноў, арганізацыяў, прадпрыемстваў з пазначэннем тэрмінаў захоўвання, зацверджаны кіраўніком Галоўнага архіўнага ўпраўлення пры Савеце Міністраў СССР 15.08.1988 г.

3. Пэралік тыповых дакументаў органаў дзяржаўнай улады і кіравання, устаноў, арганізацыяў і прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь па арганізацыі сістэмы кіравання, цэнаўтварэнні, фінансах, страхаванні, кіраванні дзяржаўнай маёмасцю, прыватызацыі, знешнеэканамічных сувязях. Для іх абавязковае пазначэнне тэрміну захоўвання і Палажэнне аб парадку яго прымянення, зацверджанае Пастановай Дзяржаўнага камітэту па архівах і справаводстве Рэспублікі Беларусь 06.08.2001 г., № 38.

4. СТБ 6.38-95 “Уніфікаваныя сістэмы дакументацыі Рэспублікі Беларусь. Сістэма арганізацыйна-распарадачай дакументацыі. Патрабаванні да афармлення дакументаў” [Набыць нарматыўна-мэтадычную літаратуру, неабходную для правільнага вядзення справаводства ў ГА, можна ў БелНДІДАС па адрасе: г. Менск, вул. Крапоткіна, 55, каб. 16, тэл. (017) 2686519.]¹.

ГА вядуць справаводства самастойна з улікам патрабаванняў заканадаўства. У мэтах правільнай арганізацыі і вядзення справаводства ГА можа заключыць дамову пра супрацоўніцтва з Нацыянальным архівам Рэспублікі

Беларусь. У дамове агаворваюцца правы, адказнасць, тэрмін дзеяння дамовы, тэрмін захоўвання і перадачы дакументаў на дзяржаўнае захоўванне.

Да арганізацыі абароту дакументаў у ГА прад'яўляюцца наступныя асноўныя патрабаванні:

1. У мэтах удасканалення, упарадкавання працы з дакументамі і забеспячэння іх захаванасці ў ГА загадам кіраўніка прызначаецца асоба, адказная за архіў і вядзенне справаводства².

2. Асобай, адказнай за архіў і вядзенне справаводства, распрацоўваецца намэнклатура справаў.

Намэнклатура — гэта сыстэматызаваны пералік назваў справаў, якія ўтвараюцца ў працэсе дзейнасці арганізацыі з указаннем тэрмінаў іх захоўвання, аформленых ва ўстаноўленым парадку. Намэнклатура справаў адлюстроўвае сыстэматызацыю і ўлік справаў, а таксама тэрмін іх захоўвання. У намэнклатуру справаў уключаюцца ўсе справы пастаяннага ды часовага захоўвання, якія ўтвараюцца ў працэсе дзейнасці арганізацыі цягам бягучага календарнага году, акрамя друкаваных выданняў. Яна складаецца штогод. Напрыканцы кожнага календарнага году намэнклатура справаў удакладняецца, перадрукоўваецца, зацвярджаецца кіраўніком арганізацыі, разглядаецца экспертнай камісіяй³ арганізацыі і ўводзіцца ў дзеянне зь 1 студзеня наступнага календарнага году.

Узор намэнклатуры справаў глядзіце ў Дадатку № 1.

3. Усе дакументы павінны групавацца ў справы ў адпаведнасці з намэнклатурай справаў. У справы фармуюцца дакументы аднаго справаводчага году, за выключэннем пераходзячых і асабістых справаў. У справу падшываецца ня больш за 250 аркушаў.

4. У мэтах арганізацыі і правядзення работы па экспертызе каштоўнасці дакументаў і падрыхтоўцы іх да перадачы на архіўнае захоўванне загадам кіраўніка ў ГА ствараецца экспертная камісія (ЭК), што дзейнічае пастаянна⁴.

Экспертная камісія арганізуе і праводзіць сумесна з асобай, адказнай за справаводства і архіў, штогадовы адбор дакументаў пастаяннага тэрміну захоўвання і па асабовым складзе ГА для далейшага захоўвання і для знішчэння справаў са скончанымі тэрмінамі захоўвання. Экспертная камісія таксама разглядае і выносіць рашэнні пра ўзгадненне і прадстаўленне на зацвярджэнне ва ўстаноўленым парадку:

— намэнклатуры справаў грамадскага аб'яднання;

— спісы справаў пастаяннага захоўвання і спісы справаў па асабовым складзе;

— акты аб выдзяленні для знішчэння справаў са скончанымі тэрмінамі захоўвання;

— прапановы аб змяненні тэрмінаў захоўвання асобных відаў дакументаў, устаноўленых дзеючымі пералікамі, і вызначэнні тэрмінаў захоўвання дакументаў, не прадугледжаных пералікамі.

У склад экспертнай камісіі ўключаецца ад 3 да 5 чалавек: намеснік кіраўніка (пры адсут-

насці кіраўніка — іншы сябар кіруючага органа), бухгалтар і адказны за вядзенне справаводства. Акрамя іх у склад камісіі могуць таксама ўключацца прадстаўнікі дзяржаўных архіваў. Узначальвае экспертную камісію намеснік кіраўніка арганізацыі. У ГА павінна быць распрацаванае палажэнне аб экспертнай камісіі, якое зацвярджаецца кіраўніком арганізацыі.

5. У мэтах забеспячэння захаванасці, уліку і выкарыстання дакументаў, а таксама падрыхтоўкі іх да перадачы на дзяржаўнае захоўванне ў ГА ствараецца архіў. Для архіву выдзяляецца памяшканне ці шафы, якія закрываюцца на ключ.

Архіў ГА захоўвае:

— скончаныя справаводствам дакументы пастаяннага захоўвання і па асабовым складзе, якія ўтварыліся ў працэсе дзейнасці ГА;

— навукова-даведачны апарат да дакументаў архіву.

У ГА павінна быць распрацаванае палажэнне аб архіве, якое зацвярджаецца кіраўніком арганізацыі.

6. ГА павінны весці справаводства на падставе ўласных інструкцыяў па справаводстве, якія зацвярджаюцца кіраўніком арганізацыі. Гэтыя інструкцыі распрацоўваюцца на аснове Прыкладнай інструкцыі.

7. Кожная арганізацыя павінна выконваць правілы абароту дакументаў з моманту іх атрымання ці стварэння да заканчэння выканання, адпраўкі ці здачы ў справу. Рэгістрацыі падлягаюць уваходзячыя, зыходзячыя і ўнутраныя дакументы. Уваходзячыя дакументы рэгіструюцца ў дзень паступлення, зыходзячыя — у дзень падпісання.

Пры рэгістрацыі дакументаў, што паступілі ў ГА, у правым ніжнім куце дакумента ставіцца адбітак рэгістрацыйнага штампу, які ўтрымлівае назву арганізацыі, што рэгіструе дакумент, дату паступлення і рэгістрацыйны індэкс (нумар) дакументу (у адпаведнасці з намэнклатурай справаў).

Дакументу, што зыходзіць з ГА, прысвойваецца рэгістрацыйны індэкс, які ўтрымлівае нумар справы, дзе будзе захоўвацца дакумент (у адпаведнасці з намэнклатурай справаў), і праз дроб — парадкавы нумар рэгістрацыі, які расьце ў межах году.

8. У кожнай арганізацыі павінны весціся журналы рэгістрацыі ўваходзячай і зыходзячай дакументацыі ці рэгістрацыйна-кантрольныя карткі. Журналы рэгістрацыі ўваходзячай і зыходзячай карэспандэнцыі вядуцца толькі ў арганізацыях з малым абаротам дакументаў (да 600 на год). Форма рэгістрацыі дакументаў у такіх арганізацыях зацвярджаецца кіраўніком арганізацыі. У журнале рэгістрацыі ўваходзячых дакументаў пазначаюцца наступныя графы: дата паступлення і індэкс дакументу; карэспандэнт; дата і індэкс дакумента, што паступіў у ГА; кароткі змест, рэзалюцыя ці каму накіраваны дакумент; адзнака аб выкананні.

У журнале рэгістрацыі зыходзячых і ўнутраных дакументаў указваюцца наступныя графы: дата і індэкс дакументу; карэспандэнт; кароткі змест дакументу; адзнака аб выкананні дакументу.

У ГА таксама павінны весціся журналы рэгістрацыі дамоваў, загадаў па асноўнай дзейнасці, выдадзеных даверанасцяў.

9. ГА неабходна выконваць таксама патрабаванні да афармлення дакументаў.

9.1. Асаблівую ўвагу трэба надаць распрацоўцы блянку для лістоў (далей па тэксьце — блянк). Блянк ГА павінен мець абавязковы камплект рэквізытаў. Блянк арганізацыі павінен у абавязковым парадку ўтрымліваць:

- поўную назву арганізацыі (у адпаведнасці са статутам і пасведчаннем аб рэгістрацыі);
- паштовы адрас;
- камунікацыйныя дадзеныя (тэлефон, факс, e-mail і інш.);
- нумар разліковага рахунку, назва і код банку;
- код ОКПО;
- падлічальны нумар падаткаплацельшчыка (патрабаванне Нац. архіву).

Эмблема змяшчаецца на блянку толькі ў выпадку яго дзяржаўнай рэгістрацыі. Эмблема змяшчаецца на левым ці верхнім полі блянку. Заканадаўствам не ўстаноўлены памер эмблемы, што змяшчаецца на блянку. Аднак, па меркаваньні Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь, дыямэтар выявы мусіць быць ня большы за 17 мм.

Пры стварэньні блянку на некалькіх мовах усе рэквізыты дублююцца.

Пасьля няясеньня ўсіх пералічаных рэквізытаў пад імі праводзіцца рыска.

Пад рыскай на блянку наносіцца абмежавальныя лініі для наступных рэквізытаў: дата, індэкс справы, спасылка на індэкс і дату ўваходзячага дакумэнту.

9.2. Блянкі дакументаў павінны мець палі: левае — 30 мм, правае — ня меней за 8 мм, верхняе і ніжняе — ня меней за 20 мм.

9.3. Для наданьня юрыдычнай сілы неабходная наяўнасьць абавязковых для дадзенага віду дакументаў рэквізытаў: назва арганізацыі-аўтара; код арганізацыі-аўтара дакумэнту; назва віду дакумэнту ці ўніфікаванай формы дакумэнту (уклучна з загаловкам); код формы дакумэнту; заглавак да тэксту; тэкст; дата; індэкс; візы; подпіс. У лістах назва дакумэнту ня ўказваецца.

10. Зьвяртаем увагу ГА на неабходнасьць вядзеньня кнігі ўліку прававерак.⁵

У кнізе ўліку прававерак (рэвізіяў) павінны быць наступныя графы: № п/п; назва кантралюючага органа; дата выдачы прадпісаньня; пытаньні, якія падлягаюць прававерцы (рэвізіі); подпіс работніка кантралюючага органа; дата заканчэньня прававеркі (рэвізіі) і від дакумэнту па выніках прававеркі (рэвізіі); подпіс работніка кантралюючага органа. Кніга ўліку прававерак (рэвізіяў) павінна быць пранумараваная, прашнураваная ды замацаваная подпісам кіраўніка і пячаткай юрыдычнай асобы.

11. Многія ГА працуюць з грамадзянамі. У сувязі з гэтым неабходна ведаць, што звароты грамадзянаў (прапановы, заявы, скаргі) падлягаюць асобнай рэгістрацыі, ўліку і кантролю за выкананьнем⁶.

Звароты грамадзянаў, у тым ліку вусныя, падлягаюць рэгістрацыі і абавязковаму разгляду. Усе звароты грамадзянаў, што паступаюць у арганізацыі, павінны быць зарэгістраваныя ў дзень іх паступленьня. Пасьля рэгістрацыі звароты грамадзянаў перадаюцца на разгляд у дзень іх паступленьня.

Зварот павінен быць разгледжаны напрацягу

аднаго месяца з дня яго паступленьня, а той, што не патрабуе дадатковага вивучэньня і праверкі — не пазьней за 15 дзён. Пры неабходнасьці правядзеньня адмысловай праверкі ці запыту дадатковых матэрыялаў кіраўнік арганізацыі, у якую паступіў зварот, можа працягнуць вызначаны тэрмін, але ня больш як на два месяцы, адначасова паведаміўшы пра гэта заўніку. Тэрмін разгляду звароту вылічваецца ў календарных днях ад даты атрымання яго арганізацыяй.

Адказы на звароты грамадзянаў даюць у паўнаважаныя службовыя асобы арганізацыі. Адказ можа быць дадзены ў пісьмовай ці вуснай форме. У выпадку вуснага адказу робіцца адпаведны запіс у падлічальных дакумэнтах.

Кіраўнікі арганізацыяў абавязаныя таксама не радзей як раз на месяц праводзіць асабісты прыём грамадзянаў. Асабісты прыём праводзіцца ва ўстаноўленыя дні і гадзіны, графік прыёму зацьвярджаецца кіраўніком арганізацыі і даводзіцца да ўсеагульнага ведама.

Пры асабістым прыёме грамадзянаў іх вусныя і пісьмовыя звароты таксама падлягаюць рэгістрацыі ва ўстаноўленым парадку.

Звароты грамадзянаў і дакумэнты, зьвязаныя з іх разглядам і вырашэньнем, у тым ліку па асабістым прыёме грамадзянаў за пэрыяд календарнага году, фармуюцца ў справы ў адпаведнасьці з зацьвярджанай намэнклятурай справаў арганізацыі.

12. ГА, якія прымаюць супрацоўнікаў на работу, неабходна зьвярнуць увагу на вядзеньне кадровай дакумэнтацыі. Дакумэнты, якія ствараюцца пры афармленьні прыёму, звальненьня работнікаў, прадастаўленьня адпачынку і г.д., складаюць кадравую дакумэнтацыю, асноўнай часткай якой зьяўляецца група дакумэнтаў па асабовым складзе. Да такіх дакумэнтаў адносяцца: працоўная дамова (кантракт), загад па асабовым складзе, асабістая заява работніка, аўтабіяграфія, характарыстыка (гэтыя два дакумэнты не зьяўляюцца абавязковымі), працоўная кніжка, асабістая картка, графік адпачынкаў, табэль выкарыстаньня працоўнага часу, дакладная запіска, а таксама ўсе дакумэнты, якія ўваходзяць у асабістую справу⁷.

ГЛ. ДАДАТАК НА СТАР. 44-47.

КАМЭНТАРЫ Ё ЗАЎВАГІ:

¹ Набыць нарматыўна-мэтадычную літаратуру, неабходную для правільнага вядзеньня справаводзтва ў ГА, можна ў БэлНДІДАС па адрасе: г. Менск, вул. Крапоткіна, 55, каб. 16, тэл. (017) 2686519.

² Тэкст загалова можа быць наступны: “У мэтах удасканаленьня, упарадкаваньня працы з дакумэнтамі і забесьпячэньня іх захаванасьці ў грамадзкім аб’яднаньні “_____” загадваю прызначыць адказнага за архіў і вядзеньне справаводзтва _____, выконваючага абавязкі_____”.

Падстава: рашэньне кіруючага органа грамадзкага аб’яднаньня “_____”.

³ Афармляецца пратакол паседжаньня экспэртнай камісіі аб узгадненьні і зацьвярджэньні намэнклятуры справаў.

⁴ Тэкст загалова можа быць наступны: “У мэтах арганізацыі і правядзеньня работы па экспэртна-каштоўнасьці дакумэнтаў і падрыхтоўцы іх

да перадачы на архіўнае захоўванне загадваю стварыць у грамадскім аб'яднанні "_____ " пастаянна дзеючую экспертную камісію ў складзе 3 чалавек:

1. _____ – намеснік старшыні праўлення ГА «_____»;
2. _____ – бухгалтар ГА «_____»;
3. _____ – адказны за справаводства ў ГА «_____».

Падстава: рашэнне кіруючага органа грамадзкага аб'яднання «_____».

⁵ Нарматыўныя акты:

1) Правілы вядзення юрыдычнымі асобамі і індывідуальнымі прадпрыемствамі кнігі ўліку правак (рэвізіяў), зацв. Пастановай Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 22.02.2001, №248 (са зьменамі і дапаўненнямі па стане на 15 красавіка 2002 г.).

2) Палажэнне аб парадку здачы юрыдычнымі асобамі і індывідуальнымі прадпрыемствамі на захоўванне ў архіў кнігі ўліку правак (рэвізіяў), зацв. Пастановай Дзяржаўнага

камітэту па архівах і справаводстве Рэспублікі Беларусь ад 08.08.2001, № 39.

⁶ Вядзенне справаводства па зваротах грамадзянаў рэгулюецца наступнымі нарматыўнымі актамі:

1) Закон Рэспублікі Беларусь "Аб зваротах грамадзянаў" ад 06.06.1996 г., № 407-XIII.

2) Палажэнне аб парадку вядзення справаводства па зваротах грамадзянаў, зацв. Пастановай Кабінэту Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 01.10.1996 г., № 643.

3) Мэтадычныя рэкамендацыі аб парадку вядзення справаводства ў дзяржаўных органах, органах грамадскіх аб'яднанняў, установах, арганізацыях, на прадпрыемствах па зваротах грамадзянаў, зацв. Загадам Міністэрства адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь ад 11.12.1996 г., № 530.

⁷ Больш падрабязна аб працоўных адносінах у грамадскіх аб'яднаннях і аб парадку вядзення кадровай дакументацыі чытайце ў адным з бліжэйшых нумароў "Бюлетэня".

Шчырая падзяка Праграме Партнэрства Альянсу Каўнтэртарт (CAP), ГА "Зваротная сувязь" за дапамогу ў арганізацыі і правядзенні IV Кангрэсу Асамблеі НДА.

АСАБЛІВАЯ падзяка спн. Ларысе Шутко.

Калегам з Праграмы Партнэрства Альянсу Каўнтэртарт, рэдактару "Новага рэсурсу" Зьміцеру Станюту:

Ад імя сябраў Асамблеі дэмакратычных няўрадавых арганізацыяў Беларусі віншуем Вас з гадавінай выхаду першага нумару "Новага рэсурсу".

"Новы рэсурс" – адно зь нешматлікіх беларускіх выданняў для НДА – цягам усяго мінулага году засьведчыла перш за ўсё свой прафэсіяналізм. На жаль, беларускі «трэці сэктар» не «разбэшчаны» зьмястоўнымі, сур'ёзнымі спецыялізаванымі выданнямі, якія б з аднаго боку інфармавалі пра падзеі ў грамадзкіх арганізацыях і ініцыятывах краіны, а з другога – навучалі, давалі карысныя парады, аказвалі мэтадычную дапамогу лідэрам і шараговым сябрам НДА.

Шаноўныя калегі! Апроч "стандартных" пажаданняў – даўгалецця, вялікіх накладаў і поспехаў у дзейнасьці – жадаем "Новаму рэсурсу" і ўсім супрацоўнікам мёнскага офісу Праграмы Партнэрства Альянсу Каўнтэртарт і надалей заставацца гэткімі ж актыўнымі і прафэсійнымі.

Выканаўчае бюро Асамблеі віншуе Жэню Місілёвіч і Юрася Палякова з нараджэннем сына Стасіка. Зычым малому здароўя і шчасця, а маладым бацькам — цяроўлівасьці і любові.

Приложение № 1

УТВЕРЖДАЮ

Общественное объединение

" ____ "
(далее ООО " ____ ")

Председатель Правления

НОМЕНКЛАТУРА ДЕЛ

№ _____

_____ г.

г. Минск
на 2002 год

Индекс Дела	Наименование раздела, заголовков дела (тома, части)	Кол-во дел (томов, частей)	Срок хранения дела (тома, части) и № статей по перечню	Примечание
1	2	3	4	5

Руководство-01

01-01	Законы Республики Беларусь, постановления Национального собрания Республики Беларусь, Декреты, указы Президента Республики Беларусь, постановления Совета Министров Республики Беларусь		До минов. надобн. ст. 1.2, 3.2	
01-02	Устав и свидетельство о регистрации ООО " ____ "		Пост. ст. 8.1, 11	Переходящее
01-03	Протоколы заседаний Общего Собрания ООО " ____ " и документы к ним		Пост. ст. 14	
01-04	Протоколы заседаний Правления ООО " ____ " и документы к ним		Пост. ст. 14	
01-05	Приказы Председателя Правления ООО " ____ " по основной деятельности и документы к ним		Пост. ст. 16.1	
01-06	Отчет ООО " ____ " о реализации проектов за 2002 год		10л. ЭПК ст. 965	Перечень типовых документов, М., 1989
01-07	Документы об организации и проведении семинаров, круглых столов, совместных и др. проектов ООО " ____ " (программы, отчеты, сведения и др)		Пост. ст. 66а	Перечень типовых документов, М., 1989
01-08	Документы о сотрудничестве с Центром _____ по правовым вопросам (переписка, информация)		Пост. ст. 968	Перечень типовых документов, М., 1989
01-09	Документы о сотрудничестве с _____ _____ (приглашения, информация, анкеты, переписка)		Пост. ст. 968	Перечень типовых документов, М., 1989

01-10	Сведения ОО “___” об общественных организациях	До минов. надобн. б/ст.	В электронном виде
01-11	Переписка с Министерством юстиции Республики Беларусь, и другими государственными органами и учреждениями Республики Беларусь по вопросам уставной деятельности	Пост. ст. 25	
01-12	Переписка с общественными организациями по вопросам уставной деятельности	Пост. ст. 25	
01-13	Переписка с _____ по вопросам уставной деятельности	Пост. ст. 25	
01-14	Переписка с Министерством по налогам и сборам Республики Беларусь, банками и др. по вопросам финансово-хозяйственной деятельности	Зг. ст. 26	
01-15	Заявления о вступлении и выходе из членов ОО “___”	Зг. ЭПК ст. 1242	Перечень типовых документов, М., 1989
01-16	Списки членов ОО “___”	75л. ст. 511	Перечень типовых документов, М., 1989
01-17	Информационные подборки из периодических печатных изданий по вопросам деятельности ОО “___” и др. общественных объединений	Пост. б/ст.	
01-18	Журнал регистрации приказов ОО “___” по основной деятельности	Пост. ст. 106а	В госархив не передается. Перечень - типовых документов, М., 1989
01-19	Журнал регистрации входящей корреспонденции	Зг. ст. 106а	Перечень типовых документов, М., 1989
01-20	Журнал регистрации исходящей корреспонденции	Зг. ст. 106а	Перечень типовых документов, М., 1989
01-21	Журнал регистрации выданных доверенностей	Зг. ст. 512	После проведения налоговой проверки
01-22	Журнал регистрации договоров, соглашений	Зг. ст. 338	Перечень типовых документов, М., 1989

Бухгалтерия – 02

02-01	Инструкции, методические рекомендации Министерства финансов Республики Беларусь, Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь по финансово-экономическим вопросам и налогообложению	До минов. надобн. ст. 4.2	В электронном виде
02-02	Протоколы заседаний Ревизионной комиссии ООО “___” и документы к ним	10л. ЭПК ст. 123б	Перечень типовых документов, М., 1989
02-03	Бухгалтерский баланс ООО “___” за 2002 год и пояснительная записка к нему	Пост. ст. 452.1	
02-04	Отчеты ООО “___” (перечислить какие отчеты)	5л. ст. 293, 294	
02-05	Бухгалтерские документы кассового и мемориального характера (извещения и выписки банка, накладные по учету товарно-материальных ценностей, авансовые отчеты, платежные поручения, приходно-расходные, кассовые ордера и др.).	3г. ст. 462	При условии завершения ревизии, после проведения налоговой проверки
02-06	Документы об инвентаризации и учете имущества, товарно-материальных ценностей (протоколы, акты, сличительные ведомости и др.)	3г. ст. 508, 507	После проведения налоговой проверки
02-07	Документы о проведении документальных ревизий финансовой деятельности (справки, акты, пояснительные записки и др.)	5л. ст. 531	После проведения налоговой проверки
02-08	Договоры хозяйственные	3г. ст. 513	После завершения ревизии, после истечения срока действия
02-09	Договоры о купле-продаже _____ и документы к ним	20л. ст. 240	После истечения срока договора
02-10	Договоры подряда и документы к ним	5л. ст. 531	После проведения налоговой проверки
02-11	Главная книга	3г. ст. 469	После проведения налоговой проверки В электронном виде
02-12	Кассовая книга	3г. ст. 467	После проведения налоговой проверки
02-13	Журнал-ордер	3г. ст. 469	После проведения налоговой проверки
02-14	Журналы, карточки и оборотные ведомости по учету материальных ценностей	3г. ст. 467	После проведения налоговой проверки В электронном виде

02-15 Журнал учета проверок, проводимых в
ОО “___”

Зг.
ст. 540

Архив А

A-01 Инструкции, методические указания Государствен-
ного учреждения “Национальный центр по архивам
и делопроизводству” по вопросам организации и ве-
дения работы с документами в общественных объе-
динениях и др. вопросам

Пост.
ст. 12.2

A-02 Положение об архиве ОО “___”

Пост.
ст. 10

A-03 Положение о постоянно действующей экспертной
комиссии ОО “___”

Пост.
ст. 10

A-04 Протоколы заседаний экспертной комиссии

Пост.
ст. 14

A-05 Дело фонда ОО “___”
(историко-архивная справка, описи дел постоянного
хранения, по личному составу, акты о выделении дел к
составу, акты о выделении дел к уничтожению)

Пост.
ст. 115, 1117

Перечень типовых
документов, М.,
1989

A-06 Номенклатура дел ОО “___” на 2002 год

Пост.
ст. 95

Перечень типовых
документов, М.,
1989

Ответственный за делопроизводство

Ф.И.О.

При составлении номенклатуры дел использован “Перечень типовых документов, образующихся в деятельности госкомитетов, министерств, ведомств и других учреждений, организаций, предприятий с указанием сроков хранения” (М., 1989) и “Перечень типовых документов органов государственной власти и управления, учреждений, организаций и предприятий Республики Беларусь по организации системы управления, ценообразованию, финансам, страхованию, управлению государственным имуществом, приватизации, внешнеэкономическим связям с указанием сроков хранения. Мн., 2001

СОГЛАСОВАНО

СОГЛАСОВАНО

Протокол ЭК ОО “___”

Протокол ЭМК Национального
архива Республики Беларусь

№ _____

№ _____

Председатель ЭК
_____ Ф.И.О.

Председатель ЭМК
_____ Л.И. Мурмыло

Итоговая запись о категориях дел, заведённых в 2001 году в ОО “___”

По срокам хранения	Всего	В том числе	
		Переходящих	с отметкой ЭПК
1	2	3	4
Постоянного			
Временного (свыше 10 лет)			
Временного (до 10 лет включительно)			
Итого:			

Ответственный за делопроизводство

Ф.И.О.

Асамблея НДА

абвяшчае пра пачатак працы Сыстэмы калектыўнай абароны няўрадавых арганізацыяў Беларусі

Новаствораная сыстэма накіраваная на ўмацаваньне законнасьці ва ўзаемаадносінах дзяржавы і няўрадавых арганізацыяў, захаваньне і абарону права чалавека на ўдзел у саюзах і асацыяцыях, абарону няўрадавых арганізацыяў ад неабгрунтаванага перасьледу, павышэньне ўзроўню прафэсійнай падрыхтоўкі супрацоўнікаў “трэцяга сэктару”, распаўсюд інфармацыі аб прававым стане ў гэтай сфэры.

19 студзеня 2002 году прадстаўнікі дваццаці грамадзкіх арганізацыяў узялі ўдзел у круглым stole “Калектыўная абарона няўрадавых арганізацыяў”. Гэтае мерапрыемства праходзіла ва ўмовах, калі НДА краіны трапілі пад жорсткі ціск з боку дзяржавы: нягледзячы на пратэсты грамадзкасьці, былі ліквідаваныя МІЦ і ЗБС, каля двух дзясяткаў арганізацыяў былі абвінавачаныя ў парушэньні Дэкрэту № 8, а іх сябры прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасьці. Некалькі месяцаў не зьбіралася Камісія па рэгістрацыі і перарэгістрацыі грамадзкіх аб’яднаньняў (тым самым было блякаванае стварэньне новых грамадзкіх аб’яднаньняў).

Удзельнікі круглага стала канстатавалі, што становішча прававой неабароненасьці беларускіх НДА перад нэгатыўным стаўленьнем дзяржавы да несанкцыянаванай грамадзянскай актыўнасьці зьяўляецца недапушчальным. Удзельнікі паседжаньня вырашылі стварыць на базе Выканаўчага бюро Асамблеі рабочую групу юрыстаў, якая распрацуе захады па самаабароне няўрадавых арганізацыяў ад неабгрунтаванага перасьледу і ціску з боку дзяржавы.

Гэтая група, у склад якой увайшлі праваабаронцы і юрысты, што займаюцца аказаньнем дапамогі грамадзкім аб’яднаньням, выпрацавала канцэпцыю сыстэмы калектыўнай абароны няўрадавых арганізацыяў. Згодна з плянам, яна мусіць абпірацца на ўжо існуючыя праваабарончыя структуры, каардынаваць іх дзейнасьць у кірунку абароны няўрадавых арганізацыяў, весьці маніторынг парушэньняў і сыстэматызаваць досвед абароны NGO. Таксама ўдзельнікі групы прыйшлі да высновы, што гэтая праца павінна весьціся па некалькіх накірунках: і “хуткая дапамога” арганізацыям, якія трапілі пад перасьлед, і павышэньне агульнага ўзроўню прававой падрыхтаванасьці кіраўнікоў і сябраў няўрадавых аб’яднаньняў.

У межах гэтага праекту ў абласьцях Беларусі ствараецца юрыдычная сетка, мэта якой — кансультацыя NGO (зарэгістраваных / незарэгістраваных, сябраў / ня-сябраў Асамблеі), прадстаўленьне іх інтарэсаў у судзе і іншых органах дзяржаўнай улады і кіраваньня, дапамога ў падрыхтоўцы рэгістрацыйных і іншых дакумэнтаў.

Таксама распрацаваныя дапаможнікі, якія павінны адказаць на найбольш распаўсюджаныя пытаньні, што паўстаюць перад грамадзкімі аб’яднаньнямі (правілы паводзінаў падчас правэрак, атрыманьне ліцэнзіі, парады па падаткаабкладаньні, складаньне дамоваў і інш.).

У рэгіёнах пройдзе шэраг сэмінараў, на якіх будуць разглядацца пытаньні юрыдычнага боку стварэньня і дзейнасьці грамадзкіх аб’яднаньняў.

У бліжэйшы час адбудуцца сэмінары ў Віцебску (30 лістапада) і Гомлі (8 сьнежня). На гэтыя сэмінары запрашаюцца кіраўнікі грамадзкіх аб’яднаньняў і грамадзянскіх ініцыятываў, юрысты арганізацыяў і асобы, адказныя за справаводзтва і юрыдычнае забесьпячэньне дзейнасьці NGO.

КАНТАКТНЫЯ АСОБЫ:

Каардынатар Сыстэмы калектыўнай абароны

ЮРЫ ЧАВУСАЎ,

Выканаўчае бюро Асамблеі НДА

(017) 2255110, (017) 2065909

ngo@user.unibel.by

Менск і Менская вобласьць

УЛАДЗІМЕР ЛАБКОВІЧ,

(029) 6516126, (017) 2310844

labkovic@yahoo.com

Магілёўская вобласьць

БАРЫС БУХЕЛЬ,

(0222) 444210

viasna@tut.by

Гарадзенская вобласьць

АЛЯКСАНДР АНТАНЮК,

(029) 6564163, (0152) 446143

bhc_hrodna@yahoo.com

Віцебская вобласьць

ПАВАЛ КАЧАН

(029) 6010397

abarona_viciebsk@torba.com

Берасьцейская вобласьць

ВІКТОРЫЯ САСТРАЎЧУК,

(0162) 201395

wiktoria@tut.by

Гомельская вобласьць

ЮЛІЯ ІВАНОВА,

(029) 6481396

dapamoga2002@yahoo.com

